

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

THE THAILAND RESEARCH FUND

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการทุนเครือข่ายวิทยานิพนธ์ปริญญาโทด้านจริยธรรมในประเด็นเรื่อง
"คุณค่าของชีวิตในสังคมไทย"

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเชิงจริยศาสตร์เกี่ยวกับความคิดเรื่องความเป็นคนดี
กรณีศึกษาความคิดของกลุ่มคนต่างศาสนาในกรุงเทพมหานคร

โดย

พระปลัดอัมพร สมอาษา

วันสิ้นสุดโครงการ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2548

สัญญาเลขที่ PDG01/004/2544

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง

การศึกษาคุณค่าของชีวิตในสังคมไทยจากทัศนะของกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันทางสังคม

โดย

พระปลัดอัมพร สมอาษา

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชุดโครงการทุนเครือข่ายวิทยานิพนธ์ปริญญาโทด้านจริยธรรมในประเด็นเรื่อง

"คุณค่าของชีวิตในสังคมไทย"

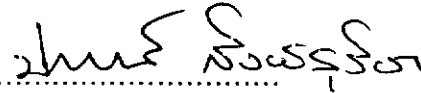
วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเชิงจริยศาสตร์เกี่ยวกับความคิดเรื่องความเป็นคนดี
กรณีศึกษาความคิดของกลุ่มคนต่างศาสนาในกรุงเทพมหานคร

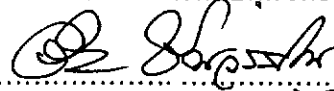

พระปลัดอำพร สมอาษา
ผู้วิจัย

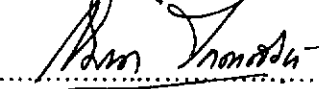
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปกรณ์ สิงห์สุริยา
ศศ.บ., อ.ด. (ปรัชญา)

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

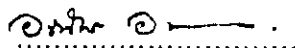

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วริยา ชินวรรณโณ
อ.บ., M.A., Ph.D.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

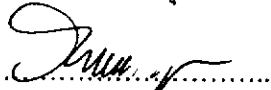

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมนา ตั้งคณะสิงห์
อ.บ.(เกียรตินิยม), Maîtrise de Sociologie,
Maîtrise de Museologie,
Doctorat du 3e Cycle en Sociologie
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

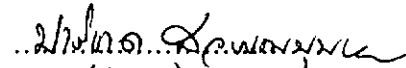

อาจารย์อรรถสิทธิ์ อดิชาติกุล
Ph.D.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

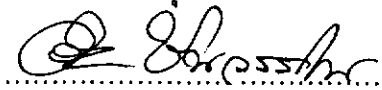

รองศาสตราจารย์ศรีมิตรา หุ่นสวัสดิ์, Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

อาจารย์ปรีชา สุวรรณบุบผา
Ph.D.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

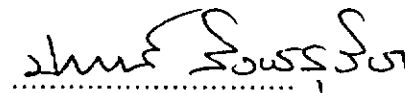
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วริยา ชินวรรณโณ
อ.บ., M.A., Ph.D.

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

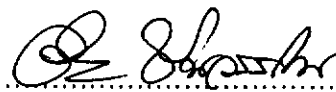
วิทยานิพนธ์เรื่อง
การศึกษาเชิงจริยศาสตร์เกี่ยวกับความคิดเรื่องความเป็นคนดี
กรณีศึกษาความคิดของกลุ่มคนต่างศาสนาในกรุงเทพมหานคร
ได้รับพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา
วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ 2545

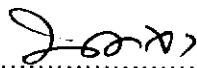
พระปลัดอำพร สมอาษา
ผู้วิจัย

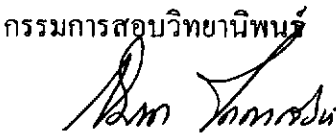
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปกรณ์ สิงห์สุริยา
ศศ.บ., อ.ด.
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วริยา ชินวรรโณ
อ.บ., M.A., Ph.D.
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

พระมหาบรรจง สิริจินโท
ป.ธ.3., พธ.บ., พธ.ม. (ปรัชญา)
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมนา ตั้งคณะสิงห์
อ.บ.(เกียรตินิยม), Maîtrise de Sociologie,
Maîtrise de Museologie,
Doctorat du 3e Cycle en Sociologie
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

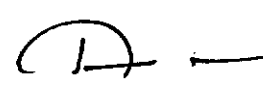
อาจารย์อณัส อมาตยกุล
Ph.D.
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์ปรีชาต สุวรรณบุบผา
Ph.D.
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ศรีศมิตรา หุ่นสวัสดิ์, Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์สุรีย์ กาญจนวงศ์, Ph.D.
คณบดี
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการได้รับความช่วยเหลือให้คำแนะนำจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ สิงห์สุริยาที่เป็นประธานควบคุมเนื้อหาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริษา ชินวรรณ อาจารย์ ดร. ปาริชาติ สุวรรณบุบผา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมนา ตั้งคณะสิงห์ อาจารย์ ดร.อมัส อดิตยกุล และพระมหาดบวรจ สิริจินโท ที่คอยช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาตลอดจนให้กำลังใจในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณพันเอกพิจิตร ขจรกล้า ช่วยราชการสำนักงานที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมที่สละเวลาเป็นที่ปรึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ภาคสนาม ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่สำนักงานห้องสมุดที่คอยอำนวยความสะดวกข้อมูลมาโดยตลอด

ขอขอบคุณกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงาน สกว.) ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณพระอาจารย์ พระญาณโพธิ เจ้าอาวาสวัดอัมพวัน พระครูสุธรรมานุสาสก์ เจ้าคณะเขตทวีวัฒนา พระครูสุวัฒนปัญญาธรรมา คุณแม่บุญส่ง บุญโพธิกุล อาจารย์วัชรภรณ์ อิมะไชย อาจารย์สวาสดี สายเชื้อ อาจารย์นวลมณี ทองอำไพ ที่อุปการคุณด้านทุนทรัพย์ในศึกษาต่อระดับปริญญาโท พระมหาสุวสันต์รณกขโท อาจารย์มัลลิกา แก้ววิเศษ คุณดวงเด่น นุเรมรัมย์ คุณวิภาดา กลางคาร คุณนันทวัลย์ ทองอำไพ ญาติโยมชาวคุ้มวัดเจริญราษฎร์ ที่ช่วยเหลือด้านการวิจัย และเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอสักการะยังพระคุณมารดา บิดา ผู้ให้ชีวิต และทำให้มีวันนี้ได้ ขอบกคุณความดีที่พึงเกิดจากการวิจัยนี้แก่บุพพการีทุกๆ ท่าน หากว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยของอภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วยและน้อมรับผิดเพียงแต่ผู้เดียว

พระปลัดอำพร สมอาษา

4236607 SHES/M : สาขาวิชา: จริยศาสตร์ศึกษา; ศศม. (จริยศาสตร์ศึกษา)

คำสำคัญ : ความเป็นคนดี

พระปลัดอำพร สมอาษา : การศึกษาเชิงจริยศาสตร์แนวคิดเรื่องความเป็นคนดี กรณีศึกษากลุ่มคนต่างศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร (AN ETHICAL STUDY OF THE CONCEPT OF THE GOOD PERSON : A CASE STUDY OF THE VIEWS OF DIFFERENT RILIGIOUS GROUPS IN BANGKOK) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ปกรณ์ สิงห์สุริยา ศศ.บ.,อ.ค., วริยา ชินวรรณ โอ.บ. (เกียรตินิยม) M.A.,Ph.D., ปาริชาติ สุวรรณบุบผา Ph.D., สมณา ตั้งคณะสิงห์ โอ.บ.(เกียรตินิยม), Maîtrise de Sociologie, Maîtrise du Museologie, Doctorat du 3e Cycle en Sociologie Ph.D., อนันต์ อมาตยกุล Ph.D. 124 หน้า. ISBN 974 – 04 – 2542 – 9

การวิจัยครั้งนี้เป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องคนดีตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์และหลักคำสอนทางศาสนา เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของคนดีในสังคมไทย และเพื่อศึกษาทัศนะเกี่ยวกับคนดีระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา การศึกษาประกอบด้วยการวิจัยภาคเอกสารและวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลามในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 399 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม

ผลการวิจัยภาคเอกสารพบว่าคนดีตามแนวคิดอรรถนิยามคือคนที่ทำเพื่อประโยชน์ระยะยาวของตนเอง คนดีตามแนวคิดประโยชน์นิยมคือคนที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คนดีตามแนวคิดของค่านิยมคือคนที่ปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะเป้าหมายในตัวเอง คนดีตามคำสอนศาสนาพุทธคือคนที่มีความรู้เท่าทันความคิดความรู้สึกและมีจิตใจประกอบด้วยกุศล คนดีตามคำสอนศาสนาคริสต์คือคนที่มีจิตประกอบความรัก ปฏิบัติตนตามกฎหมายของพระเจ้าและในฐานะฉายาของพระเจ้า และคนดีตามคำสอนของอิสลามคือคนดำรงไว้ซึ่งสภาพของความเป็นคนและสภาพของการมีศรัทธา

ผลการวิจัยเชิงสำรวจพบว่าผู้ที่นับถือศาสนาแตกต่างกันมีแนวคิดเกี่ยวกับคนดีไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างจัดให้การรักษาระเบียบวินัยส่วนตัวอยู่ในอันดับสุดท้ายในบรรดาคุณสมบัติที่คนดีจำเป็นต้องมี และจัดคุณสมบัติของคนดีที่สอดคล้องกับคำสอนของศาสนาตนไว้ในอันดับที่หนึ่ง นอกจากนี้ทุกกลุ่มตัวอย่างจัดคุณสมบัติที่ว่าคนดีคือผู้ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรักให้อยู่ในอันดับต้นๆ ในเรื่องพฤติกรรมของคนดีนั้น กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธเห็นด้วยกับพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอรรถนิยาม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างศาสนาอื่นมีความเห็นเป็นกลาง นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธมีทัศนะบางประการไม่สอดคล้องกับหลักคำสอนทางศาสนา โดยเฉพาะเรื่องการเสพยา การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การซื้อขายบริการทางเพศ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมุสลิมมีทัศนะที่สอดคล้องกับหลักศาสนาที่สุด อย่างไรก็ตาม ทัศนะเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น การเสียสละเพื่อส่วนรวม พบว่ามีความขัดแย้งกับทัศนะเกี่ยวกับคุณสมบัติและพฤติกรรมของคนดีในบางส่วน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรมีการศึกษาโดยขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างเป็นระดับประเทศ หรือเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดที่สำคัญต่อไป

4236607 SHES/M : MAJOR : ETHICAL STUDIES ; M.A.
(ETHICAL STUDIES)

KEY WORDS : GOOD PERSON

AMPORN SOMASA : AN ETHICAL STUDY OF THE CONCEPT OF THE GOOD PERSON : A CASE STUDY OF THE VIEWS OF DIFFERENT RILIGIOUS GROUPS IN BANGKOK. THESIS ADVISORS : PAGORN SINGSURIYA, Ph.D., VARIYA CHINWANNO, Ph.D., PARICHART SUWANBBHA, Ph.D., SUMMANA TANGKANASINGH, Ph.D, ANAS AMATAYAKUL, Ph.D., 124 p ISBN 947 – 04 – 2542 – 9

This research integrated both qualitative and quantitative methods to study the concept of the good person according to ethical theories and religious teachings; views concerning the characteristics of a good person in Thai society; and views about the good person among religious groups. The study consisted of documentary research and cross-sectional survey. The sample groups consisted of 399 Buddhists, Christians, and Muslims in Bangkok. The survey method used was questionnaire.

The results of documentary research showed that a person was good in Egoist terms when he acts for his long- term self- interest; in Utilitarianist terms when he acted for the majority's interest; in Kantian terms when he treated the others as end in themselves; in Buddhist terms when he was mindful and constituted by Kusalas; in Christian terms when he was constituted by Agape, act in accordance with God's commands, and as God's image; and in Islamic terms when he was a human being and has faith.

The findings from the cross-sectional survey revealed that, regarding the characteristics of a good person, all religious groups gave the highest rank to the characteristics taught in their religions and the lowest rank to Egoist characteristics. All groups ranked either in the first or second place the characteristics of loving-kindness. Regarding the conduct of the good person, the Buddhist group found Egoist conduct agreeable while the other two were neutral. Moreover, the Buddhist group had some views that were not in agreement with their religious teachings while the Muslim group had all views in accordance with their religious teachings. However, regarding the views about their decisions in the given situations like a sacrifice for common good, all groups gave some responses that contradicted their views about the characteristics and conduct of the good person.

It is suggested that further research should be conducted with a larger sample group, and there should be a comparative study among important provinces.

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1. จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะทางประชากร	59 – 60
2. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดี จำแนก กลุ่มคนต่างศาสนา	61
3. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงออก เป็นรายชื่อจำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนา	64 - 66
4. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงออก ตามแนวคิดจำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนา	68
5. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดเห็นต่อการยอมรับพฤติกรรมที่ ไม่เหมาะสมของบุคคลเป็นรายชื่อจำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนา	70 - 71
6. จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจใน สถานการณ์ต่างๆ	75 - 77
7. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนากับพฤติกรรมที่แสดงออก การยอมรับ พฤติกรรมที่ไม่ยอมรับ และการตัดสินใจต่อสถานการณ์	78
8. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของกลุ่มคนต่างศาสนากับความ คิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี	79
9. เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนาจำแนก ตามเพศ	80
10. เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และศาสนาที่นับถือ	80
11. ความแตกต่างของความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี ของกลุ่มคนต่างศาสนาจำแนกตาม อาชีพโดยใช้วิธี LSD	81
12. ความแตกต่างของความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี ของกลุ่มคนต่างศาสนาจำแนกตาม ระดับการศึกษาโดยใช้วิธี LSD	82
13. ความแตกต่างของความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี ของกลุ่มคนต่างศาสนาจำแนกตาม ศาสนาที่นับถือโดยใช้วิธี LSD	82
14. จำนวนและร้อยละของแนวความคิดเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนา ...	84

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 : บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.3 ขอบเขตการวิจัยและวิธีการดำเนินการวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 : แนวความคิดเรื่องคนดีในทฤษฎีทางจริยศาสตร์และศาสนา	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณค่า	5
2.2 ความหมายคนดีตามทฤษฎีจริยศาสตร์	5
2.2.1 คนดีตามแนวคิดอรรถนิยม	5
2.2.2 คนดีตามแนวคิดประโยชน์นิยม	8
2.2.3 คนดีตามจริยศาสตร์ของกานต์	11
2.3 ความหมายคนดีตามแนวคิดศาสนา	14
2.3.1 พุทธศาสนา	14
2.3.2 คริสต์ศาสนา	17
2.3.3 ศาสนาอิสลาม	22
2.4 บทสรุป	25
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
บทที่ 3 : สังคมไทยและแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นคนดี	
3.1 สังคมไทย	38
3.2 ค่านิยม	39
3.2.1 ความหมายของค่านิยม	40
3.2.2 ความสำคัญของค่านิยม	42
3.2.3 ระบบค่านิยม	42
3.2.4 ค่านิยมที่ปรากฏในสังคมไทย	43
3.3 สังคมไทยและแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นคนดี	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 : วิธีดำเนินการวิจัย	51
บทที่ 5 : ผลการวิจัยภาคสนาม	57
บทที่ 6 : สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	86
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	106
ประวัติผู้วิจัย	114
Executive Summary	115

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยปกติเรามีความเชื่อพื้นฐานกันอยู่ว่าความเป็นคนดีเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้มีสังคมที่สงบสุข ดังจะเห็นได้ว่าเป้าหมายหนึ่ง ที่จะขาดไปเสียมิได้ในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในสังคมก็คือ การมุ่งให้สมาชิกเหล่านั้นเป็นคนดี ตามพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยแล้ว เราจะเข้าใจกันว่าคนดีคือ คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความโอบอ้อมอารี ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว แนวคิดเรื่องความเป็นคนดีมิได้มีเอกภาพอย่างที่คิด หากแต่มีความผันแปรหลากหลายไปตามกลุ่มคนทางสังคม

ในแต่ละกลุ่มสังคมอาจจะมีการรับรู้ภาพลักษณ์หนึ่ง ๆ เป็นการกระทำตามแนวทางของคนที่ดีมีความซื่อสัตย์สุจริต ขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งอาจรับรู้ภาพลักษณ์นั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเป็นคนดีแต่ประการใด หากแต่เป็นการกระทำของคนใจเขลา ไม่รู้จักถ่วงผลประโยชน์ ยิ่งไปกว่านั้น มีพฤติกรรมที่ส่งผลเสียต่อส่วนรวม แต่กลับมีคนบางกลุ่มรับรู้ว่าเป็นการกระทำของคนดี (จิตินันท์ ธรรมโชติ, 2542 : 31) นอกจากนี้ ในบางครั้งคนที่ดูน่าจะมีลักษณะที่เชื่อกันว่าเป็นคนดี แต่กลับกระทำการที่เลวร้ายอย่างไร้โมฆะ ปัญหาที่มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดของคนในสังคมปัจจุบัน ดังในกรณีตัวอย่างปัญหาที่จะกล่าวต่อไปนี้

สังคมไทยบางกลุ่มยกย่องคนที่รู้จักรักษาดำรงความเป็นคนดีและคนเก่ง ซึ่งเป็นลักษณะค่านิยมที่เล็งผลปฏิบัติ ชอบแสดงพฤติกรรมที่สนองความต้องการของตนเองเป็นสำคัญ ในการกระทำสิ่งใดก็ตามจะคำนึงถึงการเอาตัวรอดไว้เสมอ ความสามารถในการเอาตัวรอดนี้ไม่จำกัดวิธีการอาจใช้วิธีการใดๆ ก็ได้ขอให้สำเร็จตามความต้องการถือเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ (เบญจพิชญ์ บุญจิตติกุลและอังคณา นันทิพาวรรณ, 2533 : 8) จนในบางครั้งเกิดความสำคัญตนเองว่าเก่งทำให้คนไทยไม่ค่อยเคารพระเบียบ กฎเกณฑ์และกฎหมายบ้านเมืองเท่าที่ควร คนไทยยอมรับอุดมการณ์ หลักการและกฎหมาย แต่จะไม่ปฏิบัติตามสิ่งเหล่านั้นถ้าขัดกับประโยชน์ส่วนตัว หากการทำให้เหล่านั้นเป็นไปเพื่อเสริมประโยชน์ตนเองแล้วก็จะทำ ผู้ที่สามารถหลีกเลี่ยงกฎหมายได้โดยไม่ถูกลงโทษกลับถือว่าเป็นคนเก่งคนมีฝีมือ แต่คนที่พยายามทำตามกฎเกณฑ์ ระเบียบและกฎหมายบางครั้งกลับกลายเป็นคนโง่ ไป

เรามีวัฒนธรรมการอุปถัมภ์ค้ำจุนที่ยอมรับว่าคนที่ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลคือคนดี ยกตัวอย่าง เช่น ในกรณีอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่งเมื่อได้เป็นผู้บริหารเคยนำงบประมาณแผ่นดินอันเป็นของคนไทยทั้งประเทศทุ่มไปช่วยเหลือจังหวัดซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงของตน หากพูดตามหลักความเป็นจริงแล้วถือว่าผิดจริยธรรมไม่ควรอย่างยิ่งที่เน้นจุดใดจุดหนึ่ง เพราะในฐานะที่เป็นผู้บริหารประเทศที่จะต้องกระจายงบประมาณอย่างยุติธรรมที่สุด แต่กลับพบว่าชาวบ้านในจังหวัดนั้น มีความพอกพอกใจและสรรเสริญเทิดทูนศรัทธาในพฤติกรรมนั้น เพราะเขาถือว่าเป็นการกระทำที่ให้คุณเกื้อกูลแก่ชุมชนของพวกเขา และสิ่งที่เขาต้องทำคือการตอบแทนบุญคุณเลือกเขาเข้าไปเป็นตัวแทนตามแนวความคิดของรัฐที่ให้เลือกคนดีเข้าสภา

สังคมไทยยังมีแนวคิดที่ยึดติดกับวัฒนธรรมแบบชนานิยม ชอบยกย่องให้เกิดมีคนมีเงิน อำนาจวาสนาใครประกอบอาชีพร่ำรวยมีฐานะดี มีบารมีในวงราชการก็มักจะได้รับการกล่าวถึงจากบุคคลทั่วไปว่าเป็นคนดี จนมีคำกล่าวไว้ว่า “มีเงินนับว่านื่อง มีทองนับว่าพี่” หรือ “ช้างเหยียบนา พระยาเหยียบเมือง” จนกลายเป็นปัญหา กล่าวคือ การที่สังคมไทยให้ความสำคัญกับเงินสูงยิ่ง แล้วสะท้อนออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เกิดการทุจริตในวงราชการ ทำให้ประเทศไทยได้รับการกล่าวถึงในด้านปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวงมาตลอด

อีกตัวอย่างหนึ่ง กลุ่มคนในสังคมให้ความสำคัญต่อระบบอาวุโส โดยยึดหลักประเพณี ไม่ทำอะไรบูมบ่าม ถือว่าผู้อาวุโสเป็นคนดีของสังคมเป็นที่พึ่งอาศัยให้ลูกหลานได้รับความร่มเย็นเป็นสุข ส่วนลูกหลานมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามผู้ใหญ่จึงจะถือได้ว่าเป็นคนที่ดี ดังสุภาษิตว่า “เค็นตามรอยผู้ใหญ่หมาไม่กัด” เราจะเห็นได้ว่าผู้ใหญ่หรือผู้ที่อาวุโสในสังคมมักจะได้รับการยอมรับจากทุกชนชั้นไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ แต่ในขณะเดียวกันผู้ใหญ่ก็มีใช้ว่าจะเป็นผู้ที่ถูกต้องหรือดิงตามเสมอไป คนที่เชื่อว่าจะดีแม้จะบอกว่าอาบน้ำร้อนมาก่อนก็ตาม บางครั้งกลับพบว่าการกระทำบางอย่างของผู้อาวุโสกลับพบว่าเป็นไม้หลักปักเลน ไม่แน่นอนไม่มีความเที่ยงธรรม อาวุโสแต่ปราศจากความคิดทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคมดังที่พบอยู่ทั่วไป

เมื่อเป็นดังนี้ เราคงยอมรับง่าย ๆ ไม่ได้แล้วว่า การกระทำตามแนวคิดเรื่องความเป็นคนดีตามที่ปรากฏในสังคมจะนำมาซึ่งผลดีต่อส่วนรวม หากแต่จะต้องศึกษาให้เห็นชัดว่าแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นคนดีนั้น ควรจะเป็นอย่างไร แนวทางของจริยศาสตร์ โดยเฉพาะพุทธจริยศาสตร์ จริยศาสตร์คริสต์ศาสนาและจริยศาสตร์อิสลาม อาจจะช่วยให้เกิดความกระจ่างชัดได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งจะศึกษาแนวคิดเรื่องความเป็นคนดีตามแนวทางดังกล่าว

อนึ่งสังคมไทยคาดหวังว่าบุคคลจะมีความคิดที่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับความเป็นคนดี เมื่อมีศาสนา ดังนั้นจึงเห็นว่า ผู้ที่มีศาสนาน่าจะมีแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นคนดีถูกต้อง อย่างไรก็ตามก็ยังพบว่าแนวคิดดังกล่าวยังมีความคลาดเคลื่อนอยู่ เพราะผู้ที่มีศาสนาก็มีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับ

แนวคิดเรื่องความเป็นคนดี ดังนั้นความขัดแย้งระหว่างความคาดหวัง และข้อเท็จจริงบางอย่างที่ปรากฏ ทำให้สนใจที่จะศึกษาว่า ความจริงแล้วศาสนามีอิทธิพลต่อความคิดเรื่องความเป็นคนดีหรือไม่ ผลจากการศึกษาอาจจะช่วยให้ได้แนวทางในการทำความเข้าใจสังคม จนสามารถนำไปปรับปรุงแนวความคิดเรื่องความเป็นคนดีได้อย่างถูกต้อง และสร้างสรรค์สังคมไทยให้น่าอยู่สืบไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาเรื่อง “ความเป็นคนดี” ตามแนวจริยศาสตร์และศาสนา
- 1.2.2 เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของ “คนดี” ในสังคมไทย
- 1.2.3 เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่อง “คนดี” ในระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาแนวคิดเรื่องความเป็นคนดีของสังคมไทย อีกทั้งศึกษาตามหลักจริยศาสตร์แนวคิดอณินิยม แนวคิดประโยชน์นิยม แนวคิดของค่านิยม พุทธจริยศาสตร์ จริยศาสตร์คริสต์ศาสนาและจริยศาสตร์อิสลาม นอกจากนี้งานวิจัยยังมุ่งที่จะศึกษาว่าคนที่นับถือศาสนาแตกต่างกันมีแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นคนดีแตกต่างกันหรือไม่

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.4.1 การศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร เป็นการศึกษาจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านจริยศาสตร์และศาสนา

1.4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้เครื่องมือแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความเป็นคนดี

ตัวแปร	ตัวแปรต้น คือ ศาสนา
	ตัวแปรตาม คือ แนวคิดเรื่องคนดี
เครื่องมือ	ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น
ประชากร	บุคคลทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร
กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน 399 คน
วิธีเก็บข้อมูล	โดยการส่งแบบสอบถามความคิดเห็นไปตามกลุ่มตัวอย่าง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 ทำให้ทราบเรื่องความเป็นคนดีตามแนวจริยศาสตร์ และศาสนา
- 1.5.2 ทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของคนดีในสังคมไทย
- 1.5.3 ทำให้ทราบแนวคิดเรื่องความเป็นคนดี ในระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา

บทที่ 2

แนวคิดเรื่องความเป็นคนดีตามทฤษฎีจริยศาสตร์

บทนี้มีเป้าหมายที่จะพิจารณา “คนดี” ในความหมายที่สำคัญต่าง ๆ หนึ่ง “คนดี” ในที่นี้หมายถึง คนที่มีคุณสมบัติทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ คุณสมบัติดังกล่าวพิจารณาบนพื้นฐานของทฤษฎีจริยศาสตร์ และแนวคิดทางศาสนาต่าง ๆ ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ที่จะนำมาพิจารณา ได้แก่ อัตนิยม ประโยชน์นิยม และทฤษฎีของคานต์ แนวคิดทางศาสนาที่จะนำมาพิจารณา ได้แก่ แนวคิดของพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม และคริสต์ศาสนา

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณค่า

ในการวิเคราะห์ความหมายของ “คนดี” ตามทฤษฎีจริยศาสตร์นั้น จะอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่มีคุณค่าภายในตนเองเป็นสำคัญ กล่าวคือ “คนดี” คือ คนที่มีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับคุณค่าภายในตนเอง ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าภายในก่อน คุณค่า คือ ความน่าพึงปรารถนาหรือพึงประสงค์ อาจจำแนกคุณค่าได้เป็นสองประเภท ดังนี้

1. คุณค่าภายใน (intrinsic value) การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณค่าในตัว หมายความว่าเราต้องการสิ่งนั้น เพราะตัวสิ่งนั้นเอง มิใช่เพราะสิ่งนั้นเป็นเครื่องมือทำให้ได้มาซึ่งสิ่งอื่น เช่น ความสุข ความดี (พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2540 : 51)

2. คุณค่าภายนอก (extrinsic value) การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีค่านอกตัว หมายความว่าเราต้องการสิ่งนั้น มิใช่เพราะตัวสิ่งนั้นเอง แต่เพราะสิ่งนั้นเป็นเครื่องมือทำให้ได้มาซึ่งสิ่งอื่น ตัวอย่างเช่น คนทั่วไปต้องการเงิน เพราะเงินเป็นเครื่องมือให้เราได้มาซึ่งสิ่งอื่นๆ ที่ต้องการ จึงถือว่าเงินมีค่านอกตัว เช่น ใช้เงินซื้อสิ่งบำรุงความสุข (พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2540 : 35)

2.2. ความหมายของ “คนดี” ตามทฤษฎีจริยศาสตร์

2.2.1 “คนดี” ตามแนวคิดอัตนิยม

อัตนิยมเห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเอง คือ ประโยชน์ระยะยาวของตัวผู้ปฏิบัติ ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึงคนที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนระยะยาว อัตนิยมเชื่อว่าการกระทำหนึ่ง

ถูกต้องทางจริยธรรม เมื่อการกระทำนั้นส่งเสริมผลประโยชน์ระยะยาวที่ดีที่สุดของปัจเจกบุคคล ในการพิจารณาความมีจริยธรรมของการกระทำ อัตนิยมใช้ผลประโยชน์ระยะยาวที่ดีที่สุดเป็นเครื่องวัด ความถูกต้อง ถ้าการกระทำนั้นก่อให้เกิด หรือน่าจะก่อให้เกิดผลดีในสัดส่วนที่มากกว่าผลเสีย สำหรับปัจเจกบุคคลในระยะยาวมากกว่าการกระทำอื่น ๆ การกระทำนั้นก็ถูกต้องที่จะทำ (Barry, 1982: 32)

ในจริยศาสตร์มักจะมีการแบ่งอัตนิยมไว้ ๒ ประเภท (Barry, 1982: 32) นั่นก็คือ อัตนิยมส่วนบุคคล (personal) และอัตนิยมทั่วไป (impersonal) นักอัตนิยมส่วนบุคคลยืนยันว่าตัวพวกเขาเองควรจะทำเพื่อประโยชน์ระยะยาวที่ดีที่สุดของตนเอง แต่คนเหล่านี้มิได้ยืนยันว่า คนอื่น ๆ ควรจะต้องทำเหมือนกับพวกเขา ในทางตรงกันข้ามนักอัตนิยมทั่วไปเชื่อว่า ทุกคนควรแสวงหาผลประโยชน์ระยะยาวที่ดีที่สุดของพวกเขาเอง

มีความเข้าใจผิดหลายประการที่เกี่ยวกับอัตนิยม (Barry, 1982: 32) ประการแรกพวกอัตนิยมจะทำได้ต่าง ๆ ตามที่พวกเขาต้องการ คนเหล่านี้เชื่อว่าควรที่จะกินดื่มและสังสรรค์หาความสุข (eat, drink and be merry) แต่อันที่จริงไม่เป็นเช่นนั้น เพราะนักอัตนิยมยินดีที่จะประสพกับสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจหรือแม้กระทั่งความทุกข์ยากถ้าการกระทำเช่นนั้นจะนำมาซึ่งความสุขในระยะยาว

ความเข้าใจผิดประการที่สอง คือ นักอัตนิยมมักปฏิเสธจริยธรรมทั้งหลาย เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจและความเสียสละ อันที่จริงมันไม่เป็นไปตามนั้น อะไรก็ตามที่นำมาซึ่งประโยชน์ระยะยาวที่ดีที่สุด แม้แต่การให้หรือการทำให้ผู้อื่นก็ถือว่าสอดคล้องกับอัตนิยมทั้งสิ้น

ความเข้าใจผิดประการที่สามคือ นักอัตนิยมเป็นพวกสุขนิยม ซึ่งพวกสุขนิยมมีทัศนะว่าสิ่งดีเพียงสิ่งเดียวในชีวิตที่ควรแสวงหาก็คือความสุขทางกาย ถึงแม้ว่าจะจริงที่นักอัตนิยมบางคนเป็นพวกสุขนิยม เช่น อีพิคิวรัส (341-270 B.C) แต่นักอัตนิยมคนอื่นเห็นว่าสิ่งดีที่ควรแสวงหาก็คือความรู้ อำนาจ ประโยชน์ส่วนคนที่ผ่านการไตร่ตรองด้วยเหตุผลแล้ว หรือแม้กระทั่งสิ่งที่นักจิตวิทยาในสมัยปัจจุบันเรียกว่าการกลายเป็นภาวะจริงของตนเอง (Self-actualization) อันที่จริงแล้วนักอัตนิยมเชิงจริยศาสตร์อาจจะยึดถือทฤษฎีคุณค่าที่ต่างกันไป.

ข้อวิจารณ์ความคิดเรื่องคนดีตามทัศนะของนักคิดอัตนิยม

1. อัตนิยมส่วนบุคคลขัดแย้งในตนเอง ข้อวิจารณ์แรกที่มีต่ออัตนิยมเป็นการวิจารณ์อัตนิยมส่วนบุคคล ซึ่งเห็นว่าแต่ละบุคคลควรแสวงหาประโยชน์ส่วนตน แต่มิได้บอกว่าคนอื่นควรจะทำตนอย่างไร สมมุติว่า นายขาวเป็นนักอัตนิยมส่วนบุคคล และนายขาวตัดสินใจที่จะไม่ทำสิ่งหนึ่ง เพราะว่ามันทำให้เขามี ความทุกข์ ถ้าถามนายขาวว่าคนอื่นที่ประสบปัญหาเดียวกันนี้ควรทำอย่างไร นายขาวจะให้คำตอบไม่ได้ ข้อขัดแย้งคือว่าทำไมให้คำตอบไม่ได้ ถ้าการกระทำตาม

ประโยชน์ส่วนตนระยะยาวเป็นสิ่งที่สมควรแก่บุคคลหนึ่ง ทำไมสิ่งนั้นจึงไม่สมควรแก่บุคคลอื่นด้วย ถ้าความสุขส่วนบุคคลเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับบุคคลหนึ่ง ก็น่าจะใช้เป็นมาตรฐานสำหรับทุก ๆ คน การปฏิเสธไม่ให้คนอื่น ๆ แสวงหาประโยชน์ส่วนตนตามที่พวกตนนิยมส่วนบุคคลทำกัน แสดงว่าพวกตนนิยมส่วนบุคคลขัดแย้งในตนเองเชิงตรรก ดังนั้นอันที่นิยมส่วนบุคคลจึงไม่ค่อยเป็นที่นิยมเท่าใดนัก

นักอรรถนิยมในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นอรรถนิยมทั่วไป ซึ่งยึดถือว่าทุกคนควรหาประโยชน์ส่วนตน นี่เป็นอรรถนิยมที่ได้รับการสนับสนุนจากนักคิดต่าง ๆ เช่น อีพิคิวรัส (Epicurus) โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes: 1588-1679) และนิทเช (Friedrich Nietzsche: 1844-1900) นักปรัชญารุ่นใหม่ที่มีแนวคิดแบบอรรถนิยมทั่วไปก็คือ แอน แรน (Ayn Rand) จอห์น ฮอสเปอร์ส (John Hospers) และเจสซี แคลิน (Jesse Kalin) อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าอรรถนิยมทั่วไปจะมีความสอดคล้องกลมกลืนในระบบคิดมากกว่าอรรถนิยมส่วนบุคคล แต่ก็ยังมีปัญหาทางจริยธรรมอยู่ (Barry, 1982: 33)

2. มาตรฐานทางจริยธรรมอรรถนิยมไม่สามารถพิสูจน์ความจริงได้ (Verified) มีอยู่หลายครั้งที่ผู้วิจารณ์อรรถนิยมบอกว่าอรรถนิยมเชิงจริยศาสตร์พิสูจน์ไม่ได้ นั่นคือไม่มีวิธีแสดงให้เห็นว่าความเป็นจริงที่ว่าควรจะใช้ประโยชน์ส่วนตนในระยะยาวมาเป็นตัวกำหนดการกระทำ อรรถนิยมทั่วไป จะแน่ใจได้อย่างไรว่าปัจเจกบุคคลควรพิจารณาแต่ประโยชน์ของพวกเขาเองเท่านั้น พวกอรรถนิยมตอบว่าปัจเจกบุคคลจะมีความสุขมากกว่า ถ้าการทำอย่างนั้นสามารถตอบข้อสงสัยได้ เพราะมีข้อเท็จจริง ที่เรายังไม่รู้ ถึงแม้ว่าการกระทำในสิ่งที่นายขาวเชื่อว่า นำมาซึ่งประโยชน์ระยะยาวที่ดีที่สุดจะทำให้ นายขาวประสบกับความสุขมาแล้วในอดีต แต่ในความเป็นจริงแล้วเขาไม่อาจสรุปได้ว่าจะให้ผลดีต่อไปในอนาคต เช่น เราอาจจะรับประทานอาหารเผ็ด ๆ อย่างเอร็ดอร่อยทุกๆ วัน แต่พอมาวันหนึ่ง เราอาจจะรับประทานแล้วปวดท้อง เพราะไม่รู้ตัวว่าเป็นโรคกระเพาะ ดังนั้นสิ่งที่พวกอรรถนิยมสามารถกล่าวได้ก็คือว่า การทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนอาจจะเกิดความสุข

ยิ่งสังคมซับซ้อนมากขึ้นเท่าใดบุคคลก็ยิ่งต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้นเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น การทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนอย่างเดียวก็น่าจะทำได้น้อยลง หรือเราจะรู้ได้น้อยลงว่าอะไรบางอย่างที่ทำให้มีประโยชน์ส่วนตนระยะยาวได้ดีที่สุด บางทีพวกอรรถนิยมทั่วไปอาจเห็นว่า ถ้าทุกคนทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนแล้วสังคมจะดีขึ้น แต่หากยึดถือเช่นนี้ อรรถนิยมก็จะกลายเป็นประโยชน์นิยมได้ เพราะได้ยึดความสุขส่วนรวมเป็นเหตุผลในการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน (Barry, 1982: 33)

3. อรรถนิยมไม่ได้ให้แนวทางในการจัดการกับความขัดแย้งทางผลประโยชน์ สมมติว่าประโยชน์ระยะยาวของนายขาวคือ การเปิดเผยความลับของบริษัท และประโยชน์ระยะยาวของนายดำเจ้าของบริษัทคือการรักษาความลับของบริษัท นักอรรถนิยมก็จะบอกเพียงแต่ว่าให้ทั้งสองทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมประโยชน์ระยะยาวของตน แต่สิ่งที่นายขาวควรจะทำขัดแย้งกับสิ่งที่นายดำ

ควรทำ ดังนั้นจึงมีหน้าที่ทางจริยศาสตร์ ๆ ขัดแย้งกันอยู่ 2 อย่าง พวกอรรถนิยมบอกว่าแนวคิดนี้มีไว้เพื่อให้ประนีประนอมความขัดแย้งเช่นนี้ อย่างไรก็ตามจริยศาสตร์มีจุดหมายหนึ่งในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วย (Barry, 1982: 33)

4. อรรถนิยมทำให้เราต้องแนะนำแนวในการกระทำที่ขัดแย้งคำวิจารณ์ ข้อนี้มีความสัมพันธ์กับคำวิจารณ์ในข้อที่มาก่อนข้างต้น เช่น นายขาวและนายดำต่างก็มาปรึกษานายแดง เพื่อขอคำแนะนำทางในการกระทำถ้ายึดหลักอรรถนิยม นายแดงก็ต้องแนะนำให้นายขาวพยายามทำทุกอย่างเพื่อเปิดเผยความลับของบริษัท และนายแดงก็ต้องแนะนำนายดำทุกวิถีทางที่จะไม่ทำให้ความลับของบริษัทถูกเปิดเผย จะเห็นได้ว่านายแดงต้องให้คำแนะนำที่ขัดแย้งกันเพราะว่าเขายึดถืออรรถนิยม (Barry, 1982: 34)

5. อรรถนิยมสนับสนุนมุมมองทางจริยธรรม ข้อนี้นักจริยศาสตร์หลายท่านชี้ว่ามุมมองทางจริยศาสตร์เป็นองค์ประกอบสำคัญทางจริยธรรม มุมมองทางจริยศาสตร์เป็นความพยายามในการมองประเด็นปัญหาให้ครบทุกด้าน โดยไม่จำกัดอยู่กับผลประโยชน์ของฝ่ายใด ดังนั้นมุมมองทางจริยศาสตร์จึงเรียกว่าความเป็นกลางและความเที่ยงธรรม ถ้าเรายอมรับความจำเป็นขององค์ประกอบนี้เราก็ต้องพิจารณาว่าทฤษฎีทางจริยศาสตร์ต่าง ๆ รวมถึงอรรถนิยมมีองค์ประกอบนี้หรือไม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าอรรถนิยมไม่มีองค์ประกอบนี้ เพราะนักอรรถนิยมจะต้องมองในมุมมองของประโยชน์ส่วนตนเสมอ หากพิจารณาตามกรณีของนายแดงข้างต้นจะเห็นว่าในอันที่จริงแล้วถ้านายแดงเป็นนักอรรถนิยม นายแดงต้องแนะนำให้นายขาวและนายดำทำสิ่งที่นำมาซึ่งประโยชน์ระยะยาวสูงสุดแก่ตัวนายแดงเอง (Barry, 1982: 34)

6. อรรถนิยมยอมให้ทำสิ่งที่ผิดร้ายแรงได้ ข้อวิจารณ์นี้เป็นข้อวิจารณ์ที่พบบ่อยที่สุด หากเรายอมให้ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ระยะยาวส่วนตน เราจะทำสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าผิดจริยธรรมก็ได้ เช่น การฆาตกรรม ความอยุติธรรม การโกหกหลอกลวง สำหรับนักอรรถนิยมแล้วการกระทำต่าง ๆ ไม่มีค่าทางจริยศาสตร์ในตนเอง มันจะมีค่าทางจริยศาสตร์ก็ต่อเมื่อมันเกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนตนเป็นสำคัญ (Barry, 1982: 34)

2.2.2 . “คนดี” ตามแนวคิดประโยชน์นิยม

ประโยชน์นิยมเห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเองคือ ประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึงคนที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในขณะที่อรรถนิยมยึดถือว่าการส่งเสริมประโยชน์ระยะยาวที่ดีที่สุดของตนเองควรจะเป็นมาตรฐานทางจริยธรรม ประโยชน์นิยมกลับยึดถือว่าการส่งเสริมผลประโยชน์ระยะยาวที่ดีที่สุดของทุกคนที่เกี่ยวข้องควรจะเป็นมาตรฐานทางจริยธรรม หากจะกล่าวโดยย่อประโยชน์นิยมยืนยันว่าเราควรจะทำในสิ่งที่ทำให้เกิดสิ่งที่ดีในสัดส่วนที่มากที่สุดที่เป็นไปได้แก่ทุกคนที่เกี่ยวข้องเหมือนกับอรรถนิยม (Barry, 1982: 34)

ตามแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาโดย จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill)(1800-1873) ประโยชน์นิยมยึดถือว่าสิ่งที่ดีภายในตนเอง คือความพึงพอใจหรือความสุข อย่างไรก็ตามนักประโยชน์นิยมในรุ่นหลัง ๆ เห็นว่านอกจากความสุขแล้วยังมีสิ่งอื่นที่มีคุณค่าภายในอีก เช่น ความรู้ อารมณ์ ความงาม และจริยธรรม ทศณะเหล่านี้เรียกว่า ประโยชน์นิยมแบบพหุนิยม (Pluralistic)หรือประโยชน์นิยมเชิงอุดม (Ideal) นักคิดกลุ่มนี้ที่สำคัญได้แก่ จี อี มัวร์ (G. E Moore) และเฮสติงส์ แรชเดลล์ (Hasting Rashdall) อย่างไรก็ตามในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะประโยชน์นิยมของมิลล์ สิ่งที่มีคุณค่าในตนเองจึงหมายถึง ความสุข (Barry, 1982: 35)

ก่อนจะประเมินทฤษฎีประโยชน์นิยมก็ควรจะทำความกระจ่างเกี่ยวกับความเข้าใจผิดที่คนมักจะมีกัน (Barry, 1982: 35) ประการแรกในการพูดถึงการกระทำที่ถูกและผิดนั้น ประโยชน์นิยมพูดถึงการกระทำที่อยู่ภายในการควบคุม หรือความตั้งใจของเขา อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า เราต้องไตร่ตรองหรือวางแผนก่อนการกระทำทุกครั้งเสมอไป เช่น ถ้าเราเดินไปถนนเห็นเด็กอยู่บนถนน กำลังจะถูกรถชนเราย่อมรีบไปช่วยโดยที่ไม่ได้หยุดคิดอะไร และถึงแม้ว่าเราจะไม่ได้หยุดคิดพิจารณาอะไรไว้ก่อน เราก็อาจตัดสินใจช่วยหรือไม่ช่วยเด็กก็ได้ ถือว่าเป็นการกระทำที่อยู่ในควบคุมหรือเจตนาของเรา

ประการที่สอง เวลาพูดถึงความสุขในสัดส่วนที่มากที่สุด ประโยชน์นิยมไม่ได้บ่งชี้ว่าความสุขนั้นจะเป็นระยะสั้นหรือระยะยาว เพียงแต่บ่งบอกว่าความสุขนั้นต้องเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ดังนั้นถ้าความสุขในระยะยาวมีมากกว่าความสุขในระยะสั้น เราก็เลือกความสุขในระยะยาว แต่ถ้าความสุขในระยะยาวไม่แน่นอน ถ้าความสุขระยะสั้นมีความแน่นอนเราก็จะเลือกความสุขในระยะสั้น

ประการที่สาม ในการพิจารณาความสุขในปริมาณที่มากที่สุดสำหรับทุกคน เราต้องพิจารณาความสุขหรือความทุกข์ร่วมด้วย เช่น ถ้าจะคำนวณค่าความสุขหรือความทุกข์ เรามักใช้วิธีนำปริมาณความสุขทั้งหมดที่ได้จากการกระทำมาลบกับปริมาณความทุกข์ทั้งหมดที่จะตามมา เช่น การกระทำ ก ให้ความสุข 8 หน่วย ให้ความทุกข์ 4 หน่วย เราจะสรุปว่า ความสุขที่ได้จากการกระทำ ก ทั้งหมดคือ 4 หน่วย และถ้าการกระทำ ข ให้ความสุข 10 หน่วย และความทุกข์ 7 หน่วย สุขทั้งหมดที่ได้จากการกระทำ ข คือ 3 หน่วย ในกรณีนี้เราควรเลือกการกระทำ ก ในทางตรงกันข้าม การกระทำที่เป็นทางเลือกทั้งสองก่อให้เกิดความทุกข์มากกว่าความสุขเราก็จะเลือกทำสิ่งที่ก่อให้เกิดทุกข์น้อยที่สุด

ประการที่สี่ เมื่อต้องการเลือกระหว่างสองการกระทำ และมีการกระทำหนึ่งที่เราชอบ และมีอีกการกระทำหนึ่งที่เราไม่ชอบ เราจะไม่เลือกโดยอาศัยการชอบไม่ชอบ แต่จะเลือกการกระทำที่ให้ความสุขโดยรวมมากที่สุด จะเห็นได้ว่าการชอบไม่ชอบ ไม่นำมาร่วมกับการพิจารณา และการพิจารณาจะนับตัวผู้พิจารณาเองเท่าเทียมกับคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลเกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น

ประโยชน์นิยมแบ่งออกเป็น 2 อย่าง (Barry, 1982: 35) คือ ประโยชน์นิยมเชิงการกระทำ (Act) และประโยชน์นิยมเชิงกฎ (Rule) ซึ่งในที่นี้จะขอพิจารณาประโยชน์นิยมเชิงการกระทำ

ประโยชน์นิยมเชิงการกระทำเห็นว่า การกระทำที่ถูกต้องคือ การกระทำที่ก่อให้เกิดสิ่งที่ดีในสัดส่วนที่มากที่สุดแก่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ในการกระทำอะไร ผู้กระทำจำเป็นต้องถามว่า ผลของการกระทำในสถานการณ์นั้น ๆ จะมีต่อทุกคนที่เกี่ยวข้องอย่างไร ถ้าผลของการกระทำก่อให้เกิดสิ่งที่ดีแก่ทุกคนที่เกี่ยวข้องมากกว่าการกระทำอื่น ๆ การกระทำนั้นก็คือ การกระทำที่ถูกต้อง จากตัวอย่างข้างต้น ถ้านายขาวเป็นประโยชน์นิยมเชิงการกระทำ เขาจะต้องพิจารณาผลที่เกิดจากการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่มีต่อตัวเขาเอง มีต่อบริษัทภาคธุรกิจโดยทั่วไป และลูกค้า ลูกจ้างของบริษัทโดยรวม ตลอดจนผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ที่มีต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นตัวตัดสินว่า เขาควรจะทำอย่างไร อย่างไรก็ตามหากสถานการณ์เปลี่ยนไป ปัจจัยที่มีผลคิดตามมาจากการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทก็อาจจะเปลี่ยนไปด้วย ดังนั้นการตัดสินใจก็อาจเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

ประโยชน์นิยมเชิงการกระทำจะไม่ประสบปัญหาหลายอย่างเหมือนดังที่อรรถนิคมเคยประสบมา ดังนี้ ประการแรกประโยชน์นิยมให้วิธีการที่เป็นกลางในการจัดการกับการขัดแย้งระหว่างประโยชน์ส่วนตนเพราะมาตรฐานการตัดสินใจประโยชน์นิยมมิได้มีพื้นฐานอยู่บนประโยชน์ส่วนตนจึงไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างหน้าที่หรือสิ่งที่ควรทำ ดังเช่นกรณีของนายขาวและนายดำ หากเกิดกรณีเช่นนั้นขึ้นประโยชน์นิยมจะใช้ผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลดีที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ

ประการที่สอง ประโยชน์นิยมไม่ขัดแย้งกับตนเอง เหมือนกับอรรถนิคมส่วนบุคคล

ประการที่สาม ประโยชน์นิยมสนับสนุนการมีมุมมองทางจริยธรรม แต่ก็ยังมีจุดอ่อน เช่น เดียวกัน

ข้อวิจารณ์ความคิดเรื่องคนดีตามทัศนะของนักคิดประโยชน์นิยม

1. ข้อแรกผลของการกระทำนั้นไม่แน่นอน เราไม่สามารถจะแน่ใจได้ว่าจะเกิดอะไรบ้างที่เกิดมาจากการกระทำของเรา การประเมินค่าทางจริยธรรมของการกระทำ ผลที่เกิดขึ้นจึงมีปัญหา ดังนั้นการตัดสินใจว่าประโยชน์นิยมจึงไม่น่าเชื่อถือหรือน่าสงสัยซึ่งมีข้อเท็จจริงที่เรายังไม่รู้ ประโยชน์นิยมเชิงการกระทำอาจจะตอบว่า ค่าทางจริยธรรมต่อการกระทำเป็นเรื่องของผลตามความพอใจของผู้กระทำมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของผลใด ๆ จากการกระทำ ดังนั้นถ้านายขาว จะนำความลับของบริษัทไปเปิดเผย ประเด็นจึงไม่ใช่ว่าการเปิดเผยนั้นจะนำมาซึ่งความสุขมากที่สุดแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง แต่ประเด็นที่สำคัญคือ นายขาวมีความพอใจที่จะให้การเปิดเผยส่งผลเช่นนั้น ปัญหาที่มีต่อ

คำตอบนี้คือประโยชน์นิยมมิได้ตัดสินความถูกต้องของการกระทำด้วยผลของการกระทำนั้นเอง แต่ตัดสินด้วยความตั้งใจของผู้กระทำ (Barry, 1982: 36)

2. การกระทำบางอย่างผิดเสมอแม้จะให้ผลดีก็ตามเพียงใดก็ตาม เช่น ถ้านายขาเห็นว่าการช่วยปกปิดความลับของบริษัทจะทำให้เกิดผลดีแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เขาก็ควรจะปกปิดความลับ ถึงแม้ว่าการปกปิดความลับนั้นอาจทำให้ลูกค้าบางคนถูกฉ้อโกง ก็ให้เห็นได้ว่าการฉ้อโกงนั้นผิดศีลจริยธรรมในตัวเอง แม้ว่าจะเกิดผลดีก็ตาม ผู้วิจารณ์ชี้ให้เห็นว่าบางครั้งการกระทำหนึ่งผิดจริยธรรม เพราะว่ามันทำให้เกิดความอยุติธรรม เป็นการโกหก ผิดสัญญา หรือละเมิดกฎ มันมิได้ผิดจริยธรรมเพราะว่าผลของมัน แต่หากยอมรับหลักประโยชน์นิยมเราก็อาจจะยอมให้ทำสิ่งที่อยุติธรรมยอมให้โกหก ยอมให้ผิดสัญญาหรือยอมให้ละเมิดกฎได้ ถ้ามันจะนำมาซึ่งความสุขสูงสุดแก่คนที่เกี่ยวข้อง (Barry, 1982: 36)

3. หลักประโยชน์นิยมอาจจะขัดแย้งกับหลักแห่งความยุติธรรม ผู้วิจารณ์ชี้ให้เห็นว่าการมุ่งให้ได้มาซึ่งความสุขปริมาณมากที่สุด ไม่ถือว่าเป็นสิ่งดีในตนเอง แต่ควรจะต้องคำถามต่อไปว่า เรากระจายความสุขอย่างยุติธรรมแล้วหรือยัง ถ้าจะสนับสนุนให้คนที่เหมาะสมเป็นผู้ที่ได้รับผลดีถึงแม้ว่าคนเหล่านี้จะเป็นคนกลุ่มน้อยก็ตามก็ไม่น่าจะเป็นสิ่งผิด ข้อวิจารณ์นี้มีความสัมพันธ์กับข้อวิจารณ์ที่มาก่อน ประโยชน์นิยมคำนึงถึงผลมากกว่าความเหมาะสม ประโยชน์นิยมจะตัดสินว่าอะไรยุติธรรม โดยพิจารณาผลดีโดยรวมแต่ไม่ได้พิจารณาถึงความเหมาะสมของบุคคล (Barry, 1982: 37)

2.2.3. “คนดี” ตามจริยศาสตร์ของคานต์

คานต์เห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเองก็คือ เจตนาดี ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึง คนที่มีเจตนาดี อย่างไรก็ตาม “เจตนาดี” ของคานต์มีความหมายเฉพาะจึงสมควรที่จะพิจารณาจริยศาสตร์ของคานต์ในรายละเอียด

คานต์ (Immanuel Kant: 1724-1804) เป็นนักปรัชญาชาวเยอรมัน ทฤษฎีเชิงจริยศาสตร์ของคานต์ ไม่พิจารณาผลของการกระทำในการตัดสินค่าทางจริยธรรมของการกระทำนั้นเลย แนวคิดเรื่องเจตนาดีมีบทบาทสำคัญในทฤษฎีของคานต์ คานต์เชื่อว่าไม่มีสิ่งใดดีในตัวของมันเองนอกจากเจตนาดี คานต์ไม่ได้บอกว่าคุณลักษณะอื่น ๆ เช่น ความเฉลียวฉลาด ความอ่อนไหว ความมีเมตตา เป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่คานต์บอกว่า สิ่งเหล่านี้ดีเพราะมีเจตนาดีกำกับ สำหรับคานต์เจตนาหมายถึง ความสามารถของมนุษย์ในการปฏิบัติตามแนวคิดเรื่องกฎหรือหลักการ แนวคิดเรื่องหลักการมีอยู่ในธรรมชาติ ดังนั้นเจตนาดีคือ เจตนาที่จะกระทำตามกฎหมายธรรมชาติ (Barry, 1982: 43)

ในการประเมินค่าทางจริยธรรมของการกระทำ คานต์เชื่อว่าต้องดูที่เจตนา แนวคิดเรื่องเจตนาดี คือ แนวคิดที่แฝงอยู่ในแนวคิดเรื่องหน้าที่ การกระทำที่มีค่าทางจริยธรรมคือการกระทำตามหน้าที่ การกระทำที่เกิดจากความรู้สึกแรงโน้มหรือการหวังผล ถึงแม้ว่าบางครั้งจะปรากฏคล้ายกับการกระทำตามหน้าที่แต่ก็ไม่มีค่าทางจริยธรรมอย่างแท้จริง เช่น พ่อค้าที่ไม่โกงลูกค้ายังไม่อาจกล่าวได้ว่าเขามีเจตนาดีเพราะเขาอาจจะหวังประโยชน์ทางธุรกิจหรือต้องการจะหลีกเลี่ยงคดีความ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าคนเหล่านี้มีการกระทำที่สอดคล้องกับหน้าที่แต่ไม่ได้กระทำตามหน้าที่ หรืออีกนัยหนึ่ง การกระทำเหล่านี้ บังเอิญปรากฏคล้ายกับการทำตามหน้าที่ ดังนั้นจึงกล่าวไม่ได้ว่าการไม่โกงลูกค้านี้มีค่าทางจริยธรรม สำหรับคานต์การกระทำที่จะมีค่าทางจริยธรรม ก็คือเมื่อการกระทำเกิดจากความสำนึกในหน้าที่ และควรเลือกที่จะปฏิบัติตามความสำนึกนั้น (Barry, 1982: 43-44)

คานต์เชื่อว่าเหตุผลจะทำให้เรารู้ว่าจะอะไรคือหน้าที่ เหตุผลช่วยให้เราเข้าถึงกฎทางจริยธรรม กฎทางจริยธรรมนี้มีได้มีพื้นฐานมาจากศาสนา ดังเช่นพระบัญญัติของพระเจ้า และมีได้มีพื้นฐานมาจากประสบการณ์เหมือนดังประโยชน์นิยม การเข้าถึงความจริงทางจริยธรรมด้วยเหตุผลก็เหมือนกับการที่เหตุผลช่วยให้เราเห็นว่าสามเหลี่ยมมีด้านสามด้านและ ไม่มีสามเหลี่ยมที่ไม่มีมุม (Barry, 1982: 44)

สำหรับคานต์ความจริงทางจริยธรรมจะต้องไม่มีความขัดแย้งภายใน หรือต้องมีความสอดคล้องทางตรรกะ ยกตัวอย่าง เช่น การบอกว่าสามเหลี่ยมมีด้านสี่ด้านหรือสามเหลี่ยมไม่มีมุม เป็นการกล่าวสิ่งที่ขัดแย้งทางตรรกะ คานต์มุ่งที่จะหากฎทางจริยธรรมที่ไม่มีความขัดแย้งเช่นนี้ ซึ่งเขาเชื่อว่าหากหาพบกฎทางจริยธรรมนั้นจะบังคับใช้ได้กับทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้น กฎทางจริยธรรมที่มีลักษณะดังกล่าวที่คานต์ค้นพบเรียกว่า คำสั่งเด็ดขาด (Categorical Imperative) (Barry, 1982: 44)

ในทัศนะของคานต์มีเพียงคำสั่งเด็ดขาดเท่านั้น คำสั่งดังกล่าวช่วยบอกว่าการกระทำหนึ่ง ๆ เป็นคำสั่งที่ต้องทำโดยไม่มีเงื่อนไขอื่นใด คำสั่งเด็ดขาดนั้นก็คือ คำสั่งที่บอกว่าจงทำในสิ่งที่เราสามารถเจตนาให้เป็นคติบท(Maxim) ของการกระทำเป็นกฎสากลได้ สำหรับคานต์คติบท(Maxim) หมายถึง หลักเกณฑ์เชิงอัตวิสัยของการกระทำ ซึ่งคนสร้างขึ้นมากำหนดการกระทำของตน เช่น นายเขียวสัญญาว่าจะคืนเงินแต่ในอันที่จริงมีเจตนาว่าจะผิดสัญญาเมื่อมีโอกาสคติบท (Maxim) ของนายเขียวต้องเป็นว่า “ฉันจะทำสัญญาที่ฉันพร้อมที่จะผิดเมื่อมีโอกาส” ก็จะเห็นว่าคติบท(Maxim)นี้ กำหนดลักษณะการกระทำของเขาการทำตามคติบท(Maxim) จะถูกต้องตามจริยธรรมหรือไม่ อยู่ที่ที่เราจะสามารถเจตนาหรือจงใจให้เป็นกฎสากลได้หรือไม่ หรืออีกนัยหนึ่งมันขึ้นอยู่กับว่ามีความขัดแย้งภายในอยู่ในคติบท (Maxim) หรือไม่ จะเห็นว่า คติบท(Maxim) ของนายเขียวไม่สามารถทำให้เป็นกฎสากลได้ เพราะมีความขัดแย้งภายใน กล่าวคือ เมื่อทำสัญญานายเขียวย่อมมีเจตนาให้สัญญาเป็นที่เชื่อถือ แต่ในทางตรงข้ามถ้าทุกคนผิดสัญญาทุกครั้งที่มีโอกาสก็จะไม่มีการเชื่อถือใน

สัญญาอีกต่อไป ดังนั้น จึงแปลว่านายเขียวจงใจให้สัญญามีความน่าเชื่อถือ และไม่น่าเชื่อถือพร้อม ๆ กัน ดังนั้นการกระทำตามคติบท (Maxim) ของนายเขียวนี้นี้จึงผิดทางจริยธรรม (Barry, 1982: 44)

ข้อสังเกตว่าเหตุผลการผิดสัญญาเป็นสิ่งที่ผิด ไม่ได้มาจากผลเสียที่เกิดขึ้นหากทุกคนผิดสัญญา แต่มันผิดเพราะว่ามันมีความขัดแย้งภายใน หากพิจารณาตัวอย่างการรักษาคำสัญญานี้จะเห็นได้ว่า คำสั่งเด็ดขาดจะสามารถแสดงได้ในสามรูปแบบ (Barry, 1982: 45) คือ

1. ถ้ากฎหนึ่งเป็นกฎทางจริยธรรม กฎนั้นจะต้องเป็นกฎสากลได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายใน และต้องไม่มีเงื่อนไข กฎที่มีเงื่อนไขจะบอกว่าเราควรจะทำอย่างไร ถ้าเรามีความปรารถนาซึ่งผลหนึ่ง เช่น กฎที่มีเงื่อนไขอาจจะบอกเราว่า ถ้าเราปรารถนาจะให้คนอื่นคิดถึงเราในแง่ดี เราก็ควรจะรักษาสัญญา จะเห็นได้ว่าสำหรับกฎที่มีเงื่อนไขแล้วการรักษาสัญญาเป็นสิ่งที่ดีเพราะว่ามันให้ผลที่น่าปรารถนาแต่กฎทางจริยธรรมของคานต์เป็นคำสั่งเด็ดขาดไม่พิจารณาเงื่อนไขใดๆ คำสั่งประเภทนี้คือ คำสั่งที่จะต้องตรวจสอบว่าเป็นกฎสากลได้หรือไม่ ถ้าไม่ยึดถือว่ากฎทางจริยธรรมต้องเป็นคำสั่งเด็ดขาด อีกนัยหนึ่งถ้าถือว่ากฎทางจริยธรรมเป็นคำสั่งที่มีเงื่อนไข คุณค่าของกฎก็จะเป็นเรื่องของประสบการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ กฎทางจริยธรรมก็จะไม่มีความเป็นสากล และไม่สามารถบังคับใช้กับทุกคนได้

2. ถ้ากฎหนึ่งเป็นกฎทางจริยธรรม กฎนั้นจะต้องให้มีการปฏิบัติต่อมนุษย์ในฐานะที่เป็นจุดหมายในตนเอง ไม่ใช่ในฐานะต้องเป็นเพียงเครื่องมือไปสู่เป้าหมายอย่างอื่น คานต์ เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ (Being) ที่มีเหตุผล ดังนั้นหากมนุษย์ไม่ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่ตัวเองต้องการจะให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนจะต้องมีความขัดแย้งภายในตัวเอง นอกจากนี้เนื่องจากมนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีเหตุผลสามารถรับรู้คุณค่าภายในของตนได้ พวกเขาจึงไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาใช้เขาเป็นเครื่องมือ เพราะฉะนั้นจะหมายความว่าพวกเขามีคุณค่าภายนอก เช่น คานต์ไม่เห็นด้วยกับการบังคับให้ทุกคนมาเป็นหนูทดลอง แม้ว่าผลจะนำมาซึ่งประโยชน์มหาศาลแก่มนุษยชาติ เพราะว่าการทำเช่นนั้นเป็นการใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือไปสู่ประโยชน์ของผู้อื่น ในทางตรงกันข้ามหากเราถือว่ามนุษย์เป็นเป้าหมายในตนเอง เราก็จะยอมรับสิทธิในการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในการทดลองของบุคคล

3. กฎจะเป็นกฎทางจริยธรรมได้เมื่อบุคคลที่ออกกฎนั้นสามารถใช้กฎกับตนเองได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เหยียดคนผิวดำไม่มีฐานะทางจริยธรรม เพราะว่ามันไม่สามารถใช้กับผู้ออกกฎซึ่งเป็นคนผิวดำได้

ข้อวิจารณ์ความคิดเรื่องคนดีตามทัศนะของคานต์

1. จริยศาสตร์ของคานต์ไม่ได้ให้วิธีการในการแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างหน้าที่ เช่น กรณีที่การบอกความจริงอาจทำให้บุคคลรู้สึกเจ็บปวดได้ ถ้าเรามีหน้าที่ที่จะบอกความจริงและมีหน้าที่ที่จะหลีกเลี่ยงการทำให้คนอื่นเจ็บปวด ทฤษฎีของคานต์จะไม่ให้คำตอบว่า เราควรทำหน้าที่ใดในกรณีนั้น (Barry, 1982: 46)

2. จริยศาสตร์ของคานต์ไม่มีเหตุผลว่าทำไม การกระทำทุกอย่างต้องไม่มีข้อยกเว้น นักวิจารณ์สงสัยว่าทำไมคำสั่งทางจริยธรรมที่ไม่ให้โกหก ไม่ให้ผิดสัญญา ไม่ให้ฆ่า เหล่านี้จะต้องทำตามโดยไม่มีข้อยกเว้น นักวิจารณ์เห็นว่าคานต์มองข้ามความแตกต่างระหว่างการที่บุคคลไม่ควรยกเว้นการใช้กฎกับการที่ตัวตนเองไม่มีข้อยกเว้น การบอกว่าบุคคลไม่ควรยกเว้นการใช้กฎหมายหมายความว่าเราไม่ควรให้สิทธิพิเศษกับตนเอง ดังนั้น ถ้าการฆ่าผิด มันก็ผิดสำหรับคนอื่นและตัวเราเองด้วย แต่ก็มิได้หมายความว่าตัวตนเองจะมีข้อยกเว้นไม่ได้ เช่น บางครั้งเราจำเป็นต้องฆ่าเพื่อป้องกันตัวเอง กฎที่กำกับการกระทำนี้ก็จะอาจจะเป็นว่า จงอย่าฆ่า ยกเว้นแต่เพื่อจะป้องกันตนเอง จะเห็นได้ว่ากฎนี้จึงใจให้เป็นกฎสากลได้ คำว่า “ข้อยกเว้นเพื่อป้องกันตนเอง” ไม่ได้หมายความว่าเรายกเว้นการใช้กฎแต่หมายความว่าเราเพิ่มรายละเอียดให้กับตัวกฎ ดังนั้น กฎทางจริยธรรมน่าจะมีรายละเอียดมากกว่าที่จะเป็นกฎเรียบ ๆ อย่างที่คานต์คิด (Barry, 1982: 46)

2.3 . ความหมายของคนดีตามแนวคิดของศาสนา

2.3.1 พระพุทธศาสนา

“คนดี” ตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา คือ คนที่มีจิตอันประกอบด้วยกุศลมูล หนึ่งกุศลมูล มีลักษณะของจิตที่ความฉลาด รู้เท่าทันสภาวะที่เกิดขึ้น และคอยเกื้อกูลส่งเสริมกุศลธรรมอื่นที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้นที่มีอยู่แล้วให้เจริญไพบูลย์ยิ่งขึ้น ตรงข้ามกับอกุศลมูลที่เป็นรากเหง้าของความชั่ว

กุศลมูล มาจากคำว่า กุศล กับ มูล กุศลแปลว่าฉลาด มูล แปลว่า รากเหง้า รวมแล้วหมายถึงรากเหง้าแห่งความฉลาดรอบรู้ ในเชิงพุทธจริยศาสตร์ได้อธิบาย กุศล ไว้ 4 ลักษณะ คือ

1. อโรคยะ ความไม่มีโรค คือ สภาพจิตที่สมบูรณ์ไม่มีโรค อย่างที่นิยมเรียกกันว่า สุขภาพจิตดี จิตใจแจ่มใสเบิกบาน เหมาะสำหรับการใช้งาน
2. อนวัชระ ไม่มีโทษหรือไร้ตำหนิ แสดงถึงภาวะจิตที่สมบูรณ์ ไม่บกพร่อง ไม่เสียหาย ไม่มัวหมอง ไม่ขุ่นมัว สะอาดเกลี้ยงเกลา เอี่ยมอ่อง ผ่องแผ้ว เป็นต้น

3. โกลสสัมภุต เกิดจากปัญญาหรือเกิดจากความฉลาด หมายถึง ภาวะจิตที่ประกอบด้วย ปัญญา หรือมีคุณสมบัติต่าง ๆ ที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจ สว่างมองเห็น หรือรู้เท่าทันความเป็นจริง สอดคล้องกับหลักที่ว่ากุศลธรรมมีโยนิโสมนสิการ คือ ความรู้จักคิดอย่างเขยบล

4. สุขวิบาก มีสุขเป็นวิบาก คือ เป็นสภาพที่ทำให้มีสุข เมื่อกุศลธรรมเกิดขึ้นในใจ ย่อมเกิดความสุขสบายคล่องใจในทันที ไม่ต้องรอว่าจะมีผลตอบแทนภายนอกหรือไม่ เหมือนกับว่าร่างกายแข็งแรงไม่มีโรคภัยเบียดเบียน (อโรค) ไม่มีสิ่งสกปรกเลืลหาย มลทินหรือของที่เป็นพิษภัยมาพ้องพาน (อนวัชระ) และที่รู้ตัวว่าอยู่ในที่มั่นคงปลอดภัยถูกต้องเหมาะสม (โกลสสัมภุต) ถึงจะไม่ได้เสวยสิ่งใดพิเศษออกไปก็ย่อมมีความสุขเพราะมีความสุขใจ (พระธรรมปิฎก , 2543 : 164)

กุศลมูล มีลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ อโลภะ ไม่โลภอยากได้ของเขา อโทสะ ไม่พยายามป้องกันรักษาเขา อโมหะ มีความเห็นถูกต้องตามหลักจริยธรรม (ที.ปาฎิ. 11/292) บรรดากุศลมูลทั้งหลายนี้เป็นความดีที่คอยสนับสนุนให้กุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และที่มีอยู่แล้วให้เจริญยิ่งขึ้นไป ซึ่งจะอธิบายดังต่อไปนี้

อโลภะ มีลักษณะไม่โลภอยากได้ของคนอื่นมาครอบครอง เป็นสภาพจิตมีความสมบูรณ์เป็นสุขวิบากที่มีความพึงพอใจกับสิ่งที่มีอยู่ ซึ่งก่อให้เกิดกุศลธรรมที่สำคัญๆ ตามมา เช่น

- ความสันโดษ พอใจในสิ่งที่มีอยู่มีความเป็นอยู่ที่เหมาะสมแก่สภาพการดำรงชีวิต ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นต้องเดือดร้อน
- มุทิตา กุศลเจตนาที่เกิดขึ้นเมื่อพบคนอื่นมีความสุข พลอยเบิกบานยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความเจริญ หรือมีความสุข

อโทสะ ลักษณะของอโทสะ คือ ความไม่โกรธ ไม่คิดพยายามป้องกัน ร้าย จัดเคือง หรือแค้นใจ เพราะเหตุแห่งความโกรธแค้น เป็นสภาพจิตใจที่ไม่มีโรค กุศลธรรมนี้ส่งผลให้กุศลธรรมที่สำคัญเกิดขึ้น เช่น

- กุศลฉันทะ ความพอใจใฝ่รักในสิ่งที่ดีงาม อยากรู้ อยากทำให้เป็นจริง
- เมตตา ความรัก ความปรารถนาดี ต้องการให้คนอื่นมีความสุข เมื่อมีเมตตา จิตใจย่อมอยู่สบายแช่มชื่นผ่องใส ปลอดโปร่งและกว้างขวางส่งเสริมคุณภาพ สมรรถภาพทางจิตให้ดีขึ้น
- กรุณา คิดอยากให้คนอื่นพ้นจากความเดือดร้อน อยากช่วยเขาให้พ้นจากความทุกข์ยากลำบากที่ประสบอยู่
- ปัสสัทธิ ความสงบ สว่างแห่งจิต สภาพที่กาย วาจา และใจเย็น ไม่เครียด

อโมหะ มีลักษณะไม่หลงลืม ไม่หลงมัวเมา มีความสว่างแห่งจิตเป็น โสภณสัมภูตที่เกิดจาก ปัญญา ที่สภาวะจิตมีความรอบรู้ เข้าใจ รู้เท่าทันสภาพความเป็นจริงเป็นปัจจัยให้กุศลธรรมที่สำคัญอื่น ๆ เกิดขึ้น เช่น

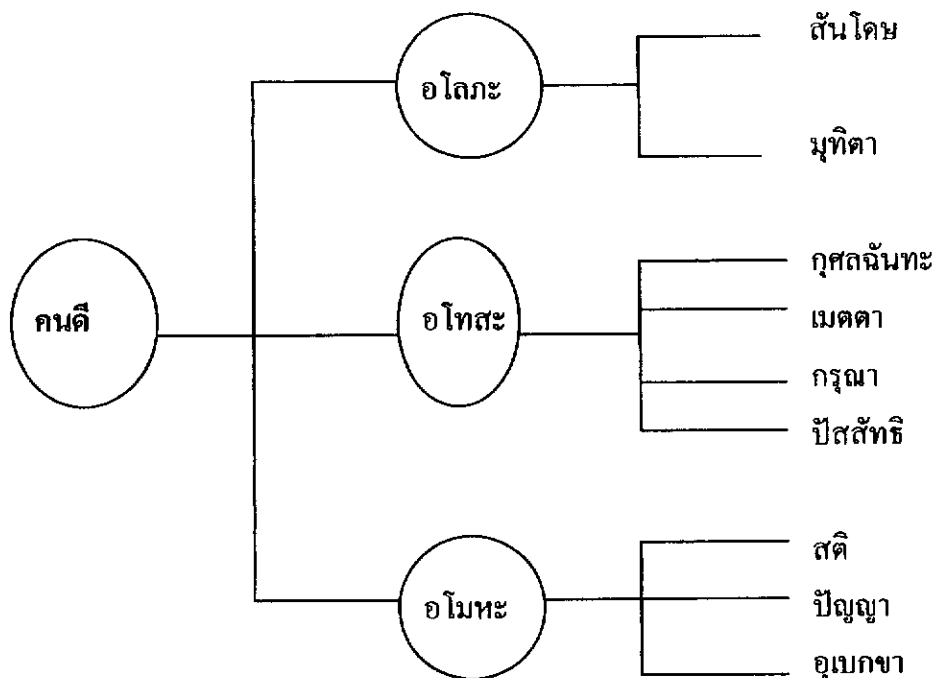
- สติ ความระลึกได้ ความสามารถจดอยู่กับสิ่งที่พึงเกี่ยวข้อง หรือกิจที่ต้องทำ
- ปัญญา ความรอบรู้ เฉลียวฉลาด
- อุเบกขา รู้เท่าทันสภาวะความเป็นจริงที่เกิดขึ้นแล้ววางเฉย ไม่ยินดียินร้ายกับสภาวะ

ที่มากระทบ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า คนดีในทัศนะของพุทธศาสนาคือ คนที่มีจิตประกอบด้วยกุศลมูล ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับลักษณะของกุศลมูล จึงพอสรุปลักษณะของคนดีว่าต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. อโลกะ ประกอบด้วย สันโดษ มุทิตา
2. อโทสะ ประกอบด้วย กุศลฉันทะ เมตตา กรุณา และปัสสัทธิ
3. อโมหะ ประกอบด้วย สติ ปัญญา และอุเบกขา

สรุปลักษณะของคนดีที่มุ่งพิจารณาความเกื้อกูลต่อคุณภาพของชีวิต เป็นแผนผังได้ดังนี้

2.3.2. คริสต์ศาสนา

คนดีตามแนวคิดศาสนาคริสต์ คือ คนที่ปฏิบัติตามพระประสงค์ และกฎเกณฑ์ของพระเจ้า เป็นเจ้านั้น คือ กฎเรื่องความรักพระเจ้า และความรักเพื่อนมนุษย์ ในเรื่องของความรักนั้นเป็นเรื่องของจิตวิญญาณที่จะใช้ในการเข้าถึง และได้รับความเมตตาจากพระเจ้า

พระเจ้าในคริสต์ศาสนาเป็นผู้ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่างแต่มนุษย์ยังคงมีเสรีภาพ สามารถใช้เหตุผลในการเลือกตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำ ทั้งนี้จะอยู่ในความดูแลของพระเจ้า เพราะพระองค์เป็นบ่อเกิดทางจริยธรรม เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

ศาสนาคริสต์มีพื้นฐานที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ เรื่องความรัก และการประพาศตนให้สมกับพระฉายาของพระเจ้า ในเรื่องของความรักนั้น คริสต์ศาสนาใช้ คำว่า Agape or Christian Love เป็นความรักที่ไม่มีเงื่อนไข ซึ่งจะอธิบายต่อไป

2.3.2.1. ความรักในความหมายของ Agape

มีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. เป็นความรักที่ก้าวพ้นความแตกต่างทั้งหลาย ความรักชนิดนี้จะครอบคลุมความแตกต่างแม้แต่เรื่องเพศ ความรวย ความจน ภาษา เชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม

2. ไม่หวังผลตอบแทนความรัก ในลักษณะนี้ไม่มีเงื่อนไขใดๆ มีลักษณะเป็นความรักที่ไม่เห็นแก่ตัว (Love seeketh not its own)

3. รวมเข้ากันหมด คือไม่มีการแบ่งแยก เป็นความรักที่ให้ให้กับทุกคน ไม่ว่าเขาคนนั้นจะรวยหรือจน เป็นที่ชื่นชอบหรือไม่ชอบใจแก่เรา แต่เขาก็คือสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้าง ประหนึ่งว่าพระอาทิตย์ไม่เลือกสถานที่ในการให้แสงสว่าง ความรักชนิดนี้ให้ได้แม้แต่ศัตรู

4. รู้ว่าจะแสดงความรักอย่างไรจึงจะเหมาะสม การให้ความรักประเภทนี้ต้องดูว่าคนที่เราให้นั้นเป็นใคร และเขาต้องการอะไร สมมติว่าถ้าเป็นลูก ต้องดูว่าลูกต้องการอะไร ประารณาอะไร ถ้าเขาต้องการความอบอุ่น การเอาใจใส่ เราก็ต้องให้ในสิ่งเหล่านี้ ตรงข้าม ถ้าเขาต้องการสิ่งนี้ แต่เรากลับให้สิ่งอื่นอาทิ เงิน วัตถุสิ่งของ ก็ถือว่าไม่เหมาะสม คือให้ไม่ตรงที่ต้องการ เพราะฉะนั้นต้องเลือกกรักให้ถูกต้อง (วอลโด บิช, 1985:34-36)

ความรักในความหมาย (Agape) ความรักชนิดนี้เป็นความปรารถนาดีของพระเจ้า มีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. ความรักในพระเจ้า เป็นความรักโดยธรรมชาติ มนุษย์ถูกสร้างมาจากพระเจ้า ความเชื่อมั่นในพระเจ้าทำให้เกิดความดี มีความรัก ความปลาบปลื้มใจ สันติสุข ความอดกลั้น ความ

ปราณี ความซื่อสัตย์ ความสุภาพอ่อนโยน และความรู้จักบังคับตนเองมาโดยตลอด ซึ่งเป็นวิถีที่จะได้รับพระพรหรรษา (The Grace of God) และสามารถดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมตามพระประสงค์ของพระองค์ เพื่อเข้าสู่ชีวิตนิรันดร์ (Eternal Life) ลักษณะของความรักที่มีต่อพระเจ้าต้องเป็นความปรารถนาที่เราควรสำนึกอยู่เสมอว่าแผ่นดินโลกกับสรรพสิ่งในโลกนั้นเป็นของพระเจ้า ดังนั้นการดื่มกิน หรือการกระทำใดๆ จึงทำเพื่อเป็นการถวายเกียรติแด่พระเจ้า สมดังคำกล่าวที่ว่า เหตุฉะนั้นเมื่อท่านจะรับประทาน จะดื่มหรือจะทำอะไรก็ตามจงกระทำเพื่อเป็นการถวายพระเกียรติแด่พระเจ้า (1 โครินธ์ 10:31) ซึ่งจะพูดถึงในเรื่องของการประพฤติสมดังพระฉายาของพระเจ้าต่อไป

2. ความรักตนเองเป็นความรักโดยธรรมชาติ เมื่อมีชีวิตก็ต้องรักชีวิต รู้จักการทะนุถนอมใช้อย่างคุ้มค่าเข้าถึงความสุข ความรักตนเองเป็นศูนย์กลางที่ทำให้สิ่งดี ๆ เกิดขึ้นตามมา สิ่งดีดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานที่สำคัญของความเมตตา มีจิตใจที่น้อมนวล อ่อนโยน ความรักเป็นสิ่งที่พระเจ้าเป็นเจ้าประทานมาให้แก่นมนุษย์โดยไม่มีข้อจำกัด และไม่มีที่สิ้นสุด ในภาคของความรักตนเองนั้นเป็นความรักที่แท้จริงบริสุทธิ์ เพื่อให้สามารถรักและช่วยเหลือคนอื่นได้

3. ความรักผู้อื่นเกิดจากความเชื่อที่ว่าทุกคนเกิดมาจากพระเจ้า พระองค์เป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง เมื่อเรารักพระเจ้าย่อมรักในสิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างขึ้นมา เพราะฉะนั้นความรักผู้อื่นในคริสต์ศาสนาจึงรวมความรักในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมด้วยเพราะเป็นสิ่งทรงสร้างของพระเจ้าเช่นกัน ในเรื่องนี้คริสต์ศาสนาเน้นในเรื่องจิตวิญญาณ แม้ว่าการให้ความรักแก่ผู้อื่นจะไม่ให้ผลในปัจจุบัน แต่เชื่อแน่ว่าด้วยความรัก และศรัทธาต่อพระเจ้า เขาก็จะได้รับความรัก ได้รับการปลอบประโลม ให้ได้รับความชอบธรรม และได้รับความกรุณาจากพระเจ้าในแผ่นดินสวรรค์ ดังคำกล่าวที่ว่า

บุคคลผู้ใด รู้สึกรักพระองค์ฝ่ายวิญญาณ ผู้นั้นเป็นสุข เพราะแผ่นดินสวรรค์เป็นของเขา บุคคลผู้ใดรักเพื่อนมนุษย์ ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าเขาจะได้รับการทรงปลอบประโลม บุคคลผู้ใดมีใจอ่อนโยน ผู้นั้นเป็นสุข เพราะเขาจะได้รับแผ่นดินโลกเป็นมรดก บุคคลผู้ใดหิวกระหาย ความชอบธรรม ผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าพระเจ้าจะทรงให้ความอิ่มบริบูรณ์ บุคคลผู้ใดมีใจกรุณาผู้นั้นเป็นสุข เพราะว่าเขาจะได้รับพระกรุณาตอบ (มัทธิว 5:3-7)

จะเห็นได้ว่า ความสุขตามความหมายของคริสต์ศาสนาหมายถึง ความสุขในฝ่ายจิตวิญญาณ ไม่ใช่เป็นความสุขเฉพาะที่เป็นวัตถุแบบโลกเป็นความสุขทางจิตวิญญาณ นอกจากนั้นในเรื่องความรักที่สอนให้รักคนอื่นนั้นมีลักษณะเป็นความรักที่ประกอบด้วยเมตตาที่เป็นธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่คาดหวังผลตอบแทนใด ๆ เป็นความพอใจที่ได้ช่วยให้คนอื่นพ้นจากความเดือดร้อน ความรักที่วุ่นวายต้องใช้ความอดทนจึงจะก่อให้เกิดคุณ ความรักต้องไม่มีการอิจฉา ไม่อวดตัว ไม่หยิ่งผยอง ไม่

กาย ไม่คิดแต่ได้โดยฝ่ายเดียว ความรักในผู้อื่นนั้น ต้องไม่จำเพาะบุคคล ต้องให้ความรักและเอาใจใส่ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เว้นแม้แต่ศัตรู

ในเรื่องความรักต่อศัตรูนั้นศาสนาคริสต์ได้กล่าวว่า " จงรักศัตรูของท่าน จงทำดีแก่ผู้ที่เกลียดชังท่าน จงอวยพรแก่คนที่แช่งคำท่าน จงอธิษฐานเพื่อคนที่เคียดแค้นท่าน ผู้ใดตบแก้มของท่านข้างหนึ่ง จงหันอีกข้างหนึ่งให้เขาด้วย และผู้ใดริบเอาเสื้อคลุมของท่านไป ถ้าเขาจะเอาเสื้อด้วยก็อย่าหวงห้าม จงให้แก่ทุกคนที่ขอจากท่าน และถ้าใครได้รับเอาของท่านไป อย่าทวงเอาคืน จงปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างที่ท่านปรารถนาให้เขาปฏิบัติต่อท่าน แม้ว่าท่านทั้งหลายรักผู้ที่รักท่าน จะทรงนับว่าเป็นคุณอะไรแก่ท่าน ถึงแม้คนบาปก็ยังรักผู้ที่รักเขาเหมือนกัน ถ้าท่านทั้งหลายทำดีแก่ผู้ที่ทำดีแก่ท่าน จะทรงนับว่าเป็นคุณอะไรแก่ท่าน เพราะว่าคนบาปก็กระทำเหมือนกัน ถ้าท่านทั้งหลายให้อิมเฉพาะแต่ผู้ที่ท่านหวังจะได้คืนจากเขาอีก จะทรงนับว่าเป็นคุณอะไรแก่ท่าน ถึงแม้คนบาปก็ยังให้คนบาปอิมโดยหวังว่าจะได้รับคืนจากเขาเท่านั้น แต่จงรักศัตรูของท่านทั้งหลาย และทำการดีต่อเขา จงให้เขาอิมโดยไม่หวังที่จะได้รับคืนอีก บำเหน็จของท่านทั้งหลายจึงจะมีบริบูรณ์ และท่านทั้งหลายจะเป็นบุตรของพระเจ้าสูงสุด เพราะว่าพระองค์ยังทรงโปรดแก่คนอกตัญญูและคนชั่ว ท่านทั้งหลายจงมีความเมตตากรุณา เหมือนอย่างพระบิดาของท่านมีพระทัยเมตตากรุณา"(ลูกา 6: 32 - 36)

ในเรื่องของความรักต่อศัตรู เราจะเห็นว่า คริสต์ศาสนานั้นเน้นการให้ความรักแก่ทุกคนโดยไม่มีเงื่อนไขไม่มีข้อจำกัด เพราะตระหนักว่ามนุษย์ คือ สิ่งทรงสร้างไม่ว่าดี หรือชั่วพระองค์เปิดทางไว้เสมอแก่กัน พระคัมภีร์กล่าวว่า ทำดังนี้แล้วท่านทั้งหลายจะเป็นบุตรของพระบิดาของท่านผู้ทรงสถิตย์ในสวรรค์เพราะพระองค์ทรงให้ดวงอาทิตย์ของพระองค์ขึ้นส่องสว่างแก่คนดีและคนชั่วเสมอ และให้ฝนตกแก่คนชอบธรรมและคนอธรรม (มัทธิว.5:45) จึงควรให้ความรักความเมตตาแก่กันและกัน คุณจึงพระเจ้าให้กับมนุษย์ และตระหนักเสมอว่ามนุษย์คือสิ่งทรงสร้าง ดังนั้นควรปฏิบัติให้สมดังพระฉายาของพระเจ้าด้วยการปฏิบัติตนเป็นคนดีมีความรอบคอบเสมอ

2.3.2.2. การประพฤติตนให้สมกับพระฉายาของพระเจ้า

ชาวคริสต์มีความเชื่อว่า พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ขึ้นตามพระฉายาของพระเจ้า (Image of God) แบบฉายาของพระเจ้าหมายความว่า มนุษย์มีบุคลิกลักษณะคล้ายคลึงพระเจ้า(จอห์น เดวิส , มปป. : 47) เป็นเสมือนสิ่งที่สะท้อนคุณลักษณะของพระเจ้า เป็นสิ่งทรงสร้างของพระองค์ในโลกมนุษย์ พระเจ้าจึงเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง เป็นบ่อเกิดทางจริยธรรมของมนุษย์ด้วย

ในประเด็นการทรงสร้างชีวิต มนุษย์ถูกสร้างในพระฉายาของพระเจ้ามีความหมายอยู่ 4 นัยคือ

1. มนุษย์สามารถแยกแยะดีชั่วได้ เพราะมนุษย์มีมโนธรรมเป็นมาตรฐานภายใน มนุษย์ ที่ชี้ให้รู้สำนึกกว่าอะไรผิดอะไรชอบ เช่น ในกรณีที่เราเจอเด็กตกน้ำ เราจะช่วยทันทีเพราะคิดแล้วว่าดี เพราะการช่วยชีวิตมนุษย์คือความดี ตรงข้ามกับปลาโลมาที่ช่วยคนตกน้ำทะเลมันช่วย เพราะสัญชาตญาณเท่านั้น ไม่เกิดจากไตร่ตรองด้วยเหตุผลเหมือนส่วนที่มนุษย์สามารถสัมผัสได้กับพระเจ้า

2. การมีสติปัญญาหรือมีเสรีภาพในการเลือกกระทำ หมายความว่า ถึงแม้ว่าชีวิตจะอยู่ภายใต้แผนการณ์ของพระเจ้า มนุษย์ก็ยังสามารถใช้เหตุผลเลือกการกระทำเองได้ เช่น ถึงแม้ว่าชีวิตของมนุษย์จะอยู่ภายใต้แผนการของพระเจ้า แต่เมื่อมนุษย์จะเดินข้ามถนน เพราะมนุษย์มีเสรีภาพ และความรู้สึกชอบร่วมกับพระเจ้าที่จะเลือกเดินโดยมองซ้ายขวาเพื่อความปลอดภัย หรือจะเลือกเดินข้ามโดยไม่มองซ้ายขวาก่อนก็ได้ แต่มนุษย์จะเลือกประการแรกเพราะมนุษย์มีสติปัญญา ว่าเป็นความปลอดภัยของชีวิตจึงเลือกทำ ส่วนในกรณีของสัตว์ เช่น สุนัขจะวิ่งข้ามโดยอาศัยสัญชาตญาณ ไม่ได้เกิดจากการพิจารณาพิจารณาข้าม

3. มีความสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เพราะมนุษย์เป็นสิ่งทรงสร้างตามแบบพระฉายาของพระเจ้า จึงเลือกตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองเห็นว่าดี เช่น กรณีของอาดัมกับอีวาที่เลือกตัดสินใจเองแม้จะมีผลออกมาในด้านลบก็ตาม แต่ก็มีความพอใจที่ได้เลือกตัดสินใจแล้วนั้น

4. การมีชีวิตนิรันดร์ของมนุษย์เป็นภาวะที่ไม่รู้จักเสื่อมสูญ เนื่องจากมนุษย์มีวิญญาณซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ ในทางคริสต์ศาสนาเชื่อว่าสัตว์มีเพียงกาย จิต และสัญชาตญาณเท่านั้น สำหรับมนุษย์แล้วมีวิญญาณซึ่งเป็นสิ่งที่พระเจ้าประทานให้ จึงมีสิทธิพิเศษในการสัมพันธ์กับพระองค์ (จอห์น เดวิส, มปป. :42)

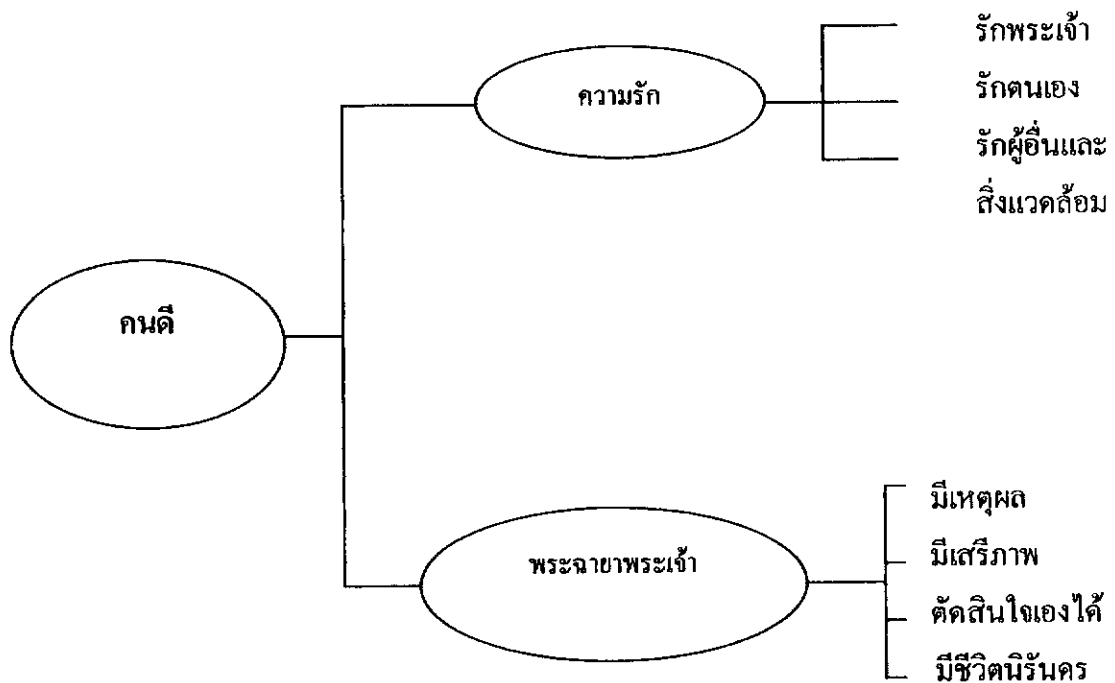
นับเป็นสิ่งสูงสุดของความเป็นมนุษย์ ที่สามารถจะรับผิดชอบชีวิตส่วนตัว ทั้งการกระทำ คำพูด และความคิด ด้วยจิตวิญญาณนี้เอง มนุษย์จึงเลือกกระทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความรักความเมตตาทั้งต่อตนเอง และถึงทรงสร้างของพระเจ้า รวมทั้งการรู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมด้วย

อย่างไรก็ดี ชาวคริสต์มีความเชื่อว่า การดำเนินชีวิตที่ประเสริฐจนได้รับพระพรหรรษา (Grace of god) จากพระเจ้านั้น ต้องมีความรักความเมตตาที่แผ่กระจายไปทุกสถานที่ ไม่เลือกชนชั้น ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลและรู้จักการให้อภัยแก่กันและกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของคนดีของคริสต์ต้องประกอบด้วย 2 ส่วน ที่สำคัญ คือ

1. มีความรัก 3 ประการ
 - ความรักในพระเจ้า
 - ความรักตนเอง

- ความรักผู้อื่นรวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย
- 2. การประพฤติดนให้สมดังพระฉายาของพระเจ้า 4 ประการ
 - ความมีเหตุผล
 - ความมีเสรีภาพในการเลือกกระทำด้วยปัญญา
 - มีความสามารถในการตัดสินใจเอง
 - มีชีวิตนิรันดร์

ซึ่งสามารถทำเป็นแผนผังได้ ดังนี้

2.3.3. ศาสนาอิสลาม

คนดีตามแนวคิดของศาสนาอิสลาม คือ คนที่มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะของความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ คุณลักษณะของคนที่ดีสมบูรณ์ตามหลักของศาสนาอิสลาม คือ ผู้ที่รู้จักดำรงไว้ซึ่งสภาพของความเป็นคน และสภาพของการมีศรัทธา

ในส่วนของการเป็นคนดีนั้น ย่อมมีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากคนโดยทั่วไป ที่มีการเกิด เติบโต มีความต้องการ ความหิวกระหาย รู้สึกหนาวร้อน ต้องดื่มกิน มีสุขภาพดี มีการเจ็บป่วย ล้มตาย หรือยังมีชีวิตอยู่ สามารถเป็นผู้มีทรัพย์สินหรือยากจน รู้จักสร้างผลผลิต เพาะปลูก ทำประมง สร้างคน สร้างครอบครัววงศ์ญาติ ตลอดจนทั้งบางคนมีความสามารถในดูแลบ้านเมือง และปกครองคนอื่นได้ด้วย นี่คือนิสัยทั่วไปของคน

ส่วนสภาวะของการมีศรัทธา คือ การใช้ชีวิตให้มีความสอดคล้องตามหลักคำสอนของศาสนาที่สืบทอดมาจากการเทศนาเชิญชวนมนุษย์ของบรรดาศาสนทูตทั้งหลาย โดยอาศัยหลักศาสนาบัญญัติ หลักอิสลามจึงเป็นหลักที่โดดเด่น ซึ่งมีความเชื่อที่ถูกต้องเป็นแนวทางชีวิต และชีวิตในแต่ละวันจะนำไปเพื่อการนี้ (อับดุล อมาตยกุล, 2543:4-5)

สภาวะของการมีศรัทธา เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม จำต้องตั้งอยู่บนความศรัทธาพื้นฐานที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. ศรัทธาคืออัลลอฮ์
2. ศรัทธาคือปวงเทพ (มลาอิกะฮ์)
3. ศรัทธาคือพระคัมภีร์ทั้งหมด
4. ศรัทธาคือพระศาสดาทั้งหลาย
5. ศรัทธาคือวันอาคิเราะฮ์
6. ศรัทธาเกี่ยวกับเกณฑ์ความดีความชั่ว

ในเรื่องของศรัทธาเกี่ยวกับเกณฑ์ความดีความชั่วนั้นถือเป็นมาตรฐานของการตัดสินคนดีหลักศรัทธาในข้อนี้ อัลลอฮ์เท่านั้นที่ทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ขาดในการวางกฎเกณฑ์ว่าอะไรคืออะไรชั่วแต่เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น มนุษย์จะกำหนดหรือหักทักเอาเองว่าอย่างนั้นดีหรือไม่ดีตามอำเภอใจหรือความนิยมของมหาชนไม่ได้ นอกจากนี้ยังหมายถึง การมีศรัทธาว่าการวินิจฉัยการกระทำและความประพฤติของบุคคล ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่ทรงตั้งไว้อย่างเคร่งครัดไม่ขาดตกบกพร่องหรือถูกกลืนรอนสิทธิ์แม้แต่น้อย

ในเรื่องความดีความชั่วตามหลักศรัทธา มีข้อสังเกตที่จะต้องประกอบไปด้วยทั้งคำสั่งห้าม และคำสั่งให้ไปพร้อมกัน (Positive and Negative) กล่าวคือไม่ใช่การเว้นอย่างใดเป็นความดีมิใช่สอนว่าอย่าทำอย่างนั้นอย่างนี้เท่านั้น แต่มีคำสอนให้ทำควบคู่ไปด้วย สิ่งที่กำหนดให้ทำ ถ้าไม่

ทำก็เป็นผิดทั้งนั้นหรือการละเว้นแล้วฝ่าฝืนทำก็ถือว่าผิด กฎเกณฑ์ดังกล่าวที่จะสามารถใช้ประกอบในการวัดความดีของคนได้อีก คือ คำสอนของท่านนบีที่ว่า **สิ่งที่อนุมัติในศาสนานั้นขัดแย้งแล้ว และสิ่งที่ห้ามก็ขัดแย้งแล้ว แต่ในระหว่างสองสิ่งนี้มีสิ่งที่เคลือบแคลง** ดังนั้นบุคคลควรหลีกเลี่ยงในสิ่งที่เคลือบแคลง นักจริยศาสตร์อิสลามจึงนำมาวางเป็นเกณฑ์ ดังนี้

1. สิ่งที่เป็นหน้าที่ต้องกระทำ (ฟิรฎ์) เมื่อบุคคลกระทำสิ่งที่เป็ฟิรฎ์แล้ว ย่อมได้รับผลบุญ และการละเว้นไม่กระทำหรือไม่ปฏิบัติ ย่อมเป็นบาป หรือได้รับการลงโทษ
2. สิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลกระทำ (มุสตะฮับ) เมื่อบุคคลปฏิบัติสิ่งที่เป็มุสตะฮับนี้ ย่อมได้รับผลบุญขณะที่การละเว้น ไม่ปฏิบัติสิ่งที่เป็มุสตะฮับ ไม่ถือเป็นบาปหรือต้องถูกลงโทษ
3. สิ่งที่อนุมัติให้กระทำได้ (ญาอิช หรือ มุบาห์)
4. สิ่งที่ไม่ส่งเสริมการกระทำ (มักรูฮ์) โดยเมื่อบุคคลได้กระทำ หรือ ปฏิบัติสิ่งที่เป็มักรูฮ์ ก็ไม่ถือว่าเป็นบาป หรือถูกลงโทษบาป
5. สิ่งห้ามมิให้กระทำ (ฮะรอม) โดยการกระทำหรือปฏิบัติสิ่งดังกล่าว บุคคลย่อมได้รับบาป หรือถูกลงโทษ

ลักษณะของคนดีที่ประกอบด้วยศรัทธานั้นมีหลักที่บุคคลควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ปฏิบัติตามหลักวินัยบัญญัติ
2. การทำคุณต่อบิดามารดา
3. การสงเคราะห์ผู้ยากไร้
4. การรักษาความสัตย์
5. ความซื่อตรงในการติดต่อแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน
6. การขวนขวายหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต
7. การศึกษาหาวิชาความรู้
8. การมีมารยาทดีและมีความสุภาพอ่อนโยน
9. การเชิญชวนกันทำความดีหรือเรียกร้องตักเตือนกันให้ละเว้นความชั่ว
10. ความอดกลั้นและอดทนต่อความยากลำบาก
11. ให้ความร่วมมือในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง
12. การรักษาสุขภาพอนามัยและความสะอาด
13. การดูแลรักษาถิ่นที่อยู่และสิทธิเสรีภาพ

หากปฏิบัติในด้านตรงข้ามถือว่าไม่ดีเป็นความชั่ว เช่น เนรคุณต่อบิดามารดา หรือ ทุจริตต่อ
 การงานที่ทำเป็นต้น

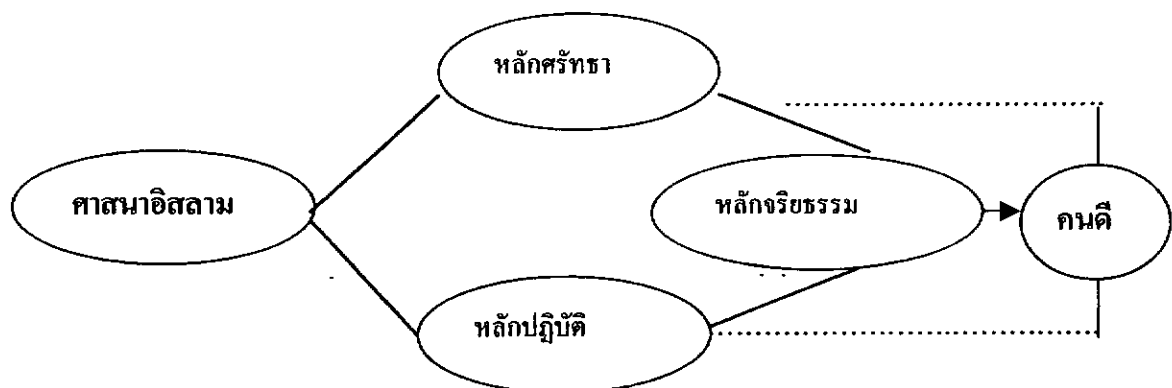
หลักปฏิบัติของอิสลามเป็นหลักของการสร้างเสริมความเชื่อ ความศรัทธาข้างต้น และเป็น
 การยกระดับจิตใจ ฝึกตนเองให้เป็นบุคคลสมบูรณ์แบบไปในขณะเดียวกัน หลักปฏิบัติที่มุสลิมต้อง
 กระทำอย่างเสมอภาคกัน มี 5 ประการ ดังนี้

1. การประกาศศรัทธา
2. การบำเพ็ญนัสการ
3. การถือศีลอด
4. การบริจาคทรัพย์เป็นพลี
5. การบำเพ็ญฮัจญ์

หลักการบำเพ็ญตนเพื่อความเป็นคนดีของอิสลาม ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ที่ต้องปฏิบัติอย่าง
 เคร่งครัด

อนึ่ง ในการปฏิบัติตนเพื่อความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบได้นั้น นอกจากบุคคลต้องมีหลัก
 ศรัทธา และหลักปฏิบัติแล้ว บุคคลต้องยึดหลักจริยธรรมที่ว่า “จงทำดีประหนึ่งท่านเห็นอัลลอฮ์(อยู่
 เบื้องหน้า)และแม้ว่าท่านมิอาจมองเห็นพระองค์ได้ ก็จงตระหนักว่าพระองค์ทรงมองดูท่านอยู่ตลอด
 เวลา”(อัลชะเคีย)

ดังนั้น คนที่มีลักษณะของความสมบูรณ์แบบที่เรียกว่าคนดีนั้น จึงพอสรุปลงเป็นแบบผังได้
 ดังนี้

2.4 บทสรุป

คนดี ในที่นี้ หมายถึง คนที่มีคุณสมบัติทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ คุณสมบัติดังกล่าวพิจารณาบนพื้นฐานของทฤษฎีจริยศาสตร์ และแนวคิดทางศาสนาต่าง ๆ ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ที่จะนำมาพิจารณา ได้แก่ อรรถนิยัม ประโยชน์นิยม และทฤษฎีของคานต์ แนวคิดทางศาสนาที่จะนำมาพิจารณา ได้แก่ แนวคิดของพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม และคริสต์ศาสนาซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

คนดีตามทฤษฎีจริยศาสตร์

หมายเอาแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าภายใน ซึ่งแต่ละทฤษฎีมีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

อรรถนิยัมเห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเอง คือ ประโยชน์ระยะยาวของผู้ปฏิบัติ ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึงคนที่ทำเพื่อประโยชน์ตนระยะยาว

ประโยชน์นิยมเห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเองก็คือ ประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึงคนที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

คานต์เห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเองก็คือ เจตนาดี ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึง คนที่มีเจตนาดี คือการทำตามกฎ 3 ลักษณะนี้

1. กฎนั้นต้องไม่มีความขัดแย้งภายใน และไม่มีเงื่อนไข
2. กฎนั้นต้องให้มีการปฏิบัติต่อมนุษย์ในฐานะเป็นจุดหมายของตนเอง มิใช่เป็นเครื่องมือนำไปสู่สิ่งอื่น
3. กฎนั้นเมื่อออกแล้วสามารถใช้บังคับกับตนเองได้

ความหมายคนดีตามแนวคิดศาสนา

คนดีตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา คือ คนที่มีจิตอันประกอบด้วยกุศลมูล หนึ่งกุศลมูลมีลักษณะของจิตที่มีความฉลาด รู้เท่าทันสภาวะที่เกิดขึ้น และคอยเกื้อกูลส่งเสริมกุศลธรรมอื่นที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น ที่มีอยู่แล้วเจริญไพบูลย์ยิ่งขึ้น มี 3 ประการ คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ

คนดีตามแนวคิดศาสนาอิสลาม คือ คนที่มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะของความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ คุณลักษณะของคนี่สมบูรณ์ตามแบบของศาสนาอิสลามคือผู้ที่รู้จักดำรงไว้ซึ่งสภาพของความเป็นคน และสภาพของการมีศรัทธา

คนดีตามแนวคิดศาสนาคริสต์ คือ คนที่มีจิตประกอบด้วยความรักและความเมตตา ในเรื่องของความรักนั้นเป็นเรื่องของจิตวิญญาณที่จะใช้ในการเข้าถึง และได้รับความเมตตาจากพระเจ้า

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อมรา พงศาพิชญ์ (2540: 29-63) ได้สรุปงานวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ และค่านิยม ในหนังสือ Traditional and Changing Thai World View สรุปได้ว่าในอดีตสังคมไทยมีโลกทัศน์ ค่านิยมและอุดมการณ์ที่ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ในการศึกษาเรื่องนี้ได้พยายามเสนอแง่มุมต่าง ๆ ของโลกทัศน์ไทยโบราณและสมัยใหม่

ในการศึกษาโลกทัศน์ของไทยโบราณเราปฏิเสธมิได้ว่าพุทธศาสนามีบทบาทในการกำหนดโลกทัศน์ไทยโดยมีค่านิยมที่สำคัญ ๆ เรื่อง กรรม บุญ-บาป บุญคุณ ใจเย็นและความเป็นตัวของตัวเอง ในเรื่อง บาป-บุญ และบุญคุณ มีรากฐานมาจากคำสอนศาสนา โดยคนไทยได้ปรับเอาคำสอนมาใช้กำหนดวิถีชีวิตประจำวันการพิจารณาว่าพฤติกรรมใดควรทำหรือไม่ควรทำใช้แนวคิดเรื่อง กรรม บุญ-บาป และบุญคุณมาอธิบาย

ในการศึกษาโลกทัศน์และค่านิยม ปัจจุบันเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น โดยสะท้อนออกมาด้านศิลปวัฒนธรรมการแสดง เช่น ละคร เพลง การวิเคราะห์หนังไทย วรรณกรรมร่วมสมัย เพลงลูกทุ่ง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิด ค่านิยมและค่านิยมสมัยใหม่ พบว่า นักร้องหลายคนพยายามสะท้อนปัญหาของคนในชนบท ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนชนบทและคนเมือง ในความเป็นจริงแล้วพื้นฐานดั้งเดิมจริยธรรมของชุมชนอาศัยพื้นฐาน อุดมการณ์พุทธศาสนาโดยตลอด เรายึดแนวคิดเรื่องบุญคุณ ทำให้เกิดความกตัญญูขึ้นในสังคม ค่านิยมความกตัญญูจึงเป็นข้อดีของเรื่องบุญคุณ แต่การส่งเสริมค่านิยมกตัญญูนั้น ทำให้เกิดบุญคุณอันเป็นเหตุให้คนที่เคยได้รับการช่วยเหลือมีความปรารถนาที่จะตอบแทนคนที่ทำความดี ให้กับตน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงาม หากกระทำอย่างเหมาะสม แต่ค่านิยมดังกล่าว ได้ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมการคอร์รัปชันขึ้นด้วย เช่น การละเมิดกฎหมายระเบียบของราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้มีพระคุณ การรับเด็กฝากเด็กเส้น การช่วยเหลือผู้กระทำความผิดเพราะตนเองเคยได้รับความช่วยเหลือจากผู้นั้นมาก่อน

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมัครการ (2528 : 82) ได้ศึกษาค่านิยมของคนไทยแยกเป็นชายหญิง พบว่ามีความแตกต่างเกิดขึ้นระหว่างเพศ เนื่องจากหลักฐานการศึกษาวิจัยมากมายต่างก็ยืนยันในข้อเท็จจริงที่ว่า สังคมได้กำหนดบทบาทของเพศ (sex roles) ให้กับหญิงชายให้มีบทบาทต่างกัน โดยรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตามชายหญิงก็ได้เรียนรู้โดยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และได้เรียนรู้ค่านิยมและหลายสิ่งหลายอย่างที่มาทับหรือมีผลสัมพันธ์กับบทบาทนั้น จนได้กลายกลืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ (internalize) ตัวอย่างเช่น โดยทั่ว ๆ ไปผู้ชายถูกฝึกฝน (conditioned) ที่จะเกิดค่าสูงแก่ “ความสำเร็จในชีวิต” และการขวนขวายหาความรู้ (intellectual pursuit) ในขณะที่ผู้หญิงจะ

ถูกฝึกฝน ที่จะให้ความสำคัญแก่เรื่องครอบครัว ความรัก ความผูกพันและการต้องพึ่งคนอื่น (affiliation) มากกว่า ในเรื่องค่านิยม “ความเสมอภาค” ผู้ชายให้ค่ามากกว่าผู้หญิง เรื่อง “ความสนุกสนานร่าเริง” ผู้หญิงให้ค่ามากกว่าผู้ชาย

ค่านิยมที่ผู้หญิงให้สูงกว่าเป็นค่านิยมที่เน้นทางด้านส่วนบุคคลมากกว่าส่วนสังคม คือ เน้นความสุขในชีวิตครอบครัว ความภูมิใจในตัวเองในความสำเร็จที่มีชีวิตครอบครัวที่ดี ชอบศิลปความสวยงามและต้องการมีเพื่อนที่ดีชอบพอกัน ฯลฯ ในขณะที่ค่านิยมที่ผู้ชายให้ความสำคัญสูงกว่าผู้หญิงนั้น ส่วนใหญ่เป็นค่านิยมที่เน้นทางด้านสังคมมากกว่า คือ สนใจเกี่ยวกับเรื่องสังคมในวงกว้างมากกว่า ตั้งแต่เรื่องอิสระภาพ เสรีภาพ หรือความเสมอภาค การช่วยเหลือผู้อื่นไปถึงเรื่องความต้องการได้รับการยกย่องในสังคม และต้องการความมั่งมีเงินทองวัตถุ ผู้หญิงให้ความสำคัญแก่ “การปรับตัวเข้ากับจังหวะ โอกาสและสิ่งแวดล้อม” “ความสนุกสนานร่าเริง” และ “ความสะอาด” สูงกว่าชายมากในขณะที่ผู้ชายซึ่งมีความโน้มเอียงในจุดหมายชีวิตกว้างกว่าได้ให้ค่าแก่ “การพึ่งพาอาศัยกัน” “การบังคับตัวเอง” “การให้อภัย” “ความคิดสร้างสรรค์” มากกว่า ผู้ชายให้ค่าแก่ “ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง” มากกว่าผู้หญิง หากจะดูค่าความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมนี้กับ “การเป็นตัวของตัวเอง” จะเห็นว่าเป็นความสัมพันธ์ในทางลบ ดูเหมือนว่าผู้ชายให้ค่าแก่ “ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง” มากและผู้หญิงมี “การเป็นตัวของตัวเอง” มากกว่าที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นไปได้ว่า บทบาทของผู้ชายในสังคมทำให้ผู้ชายต้องพบปะติดต่อกับผู้คนในวงการกว้างทั้งในบริษัท (context) ของสังคมและการทำงานมากกว่าผู้หญิง จึงอาจจะมีผลทำให้เห็นค่าของ “การบังคับตัวเอง” และ “ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง” สูงกว่า เพราะเป็นสิ่งจำเป็น ถ้าจะอยู่รอดด้วยดีในสังคม ส่วนโลกทัศน์ของผู้หญิง โดยทั่วไปนั้นแคบกว่า อำนาจจำกัดอยู่แค่ภายในครอบครัว อิทธิพลของสังคมที่มาจากบริษัท (context) ของสังคมธุรกิจการทำงานมีผลต่อผู้หญิงน้อยกว่า ประกอบกับบทบาทของผู้หญิงได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงแสดงอารมณ์ ความรู้สึก โดยเฉพาะในขอบเขตอาณาจักรระดับสถาบันครอบครัว ซึ่งผู้หญิงมีอำนาจมากอยู่ ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงจึงจะให้ค่าของ “การเป็นตัวของตัวเอง” มากกว่าผู้ชาย

เมื่อกล่าวถึงความแตกต่างกันแล้ว หากดูความเหมือนกันของค่านิยม ค่านิยมที่ทั้งชายและหญิงเห็นด้วยอย่างพร้อมเพรียงกัน คือ “การมีชีวิตที่สบายพอสมควร” “ความสงบสุขทางจิตใจ” “ความซื่อสัตย์” “ความกตัญญู” “ความมีน้ำใจเมตตา” และ “ความสุภาพ” ตามลำดับ

สุนทรี โคมิน และสนธิท สัมครการ (2528 : 91) ได้ศึกษาค่านิยมชาวเมืองและชนบทพบว่า ความแตกต่างระหว่างชาวเมืองและชาวชนบทมีมาก ไม่ว่าจะเป็นมองในแง่ของสภาพสิ่งแวดล้อม ความเจริญทางวัตถุ กิจกรรม สิ่งบันเทิง กระบวนการเผยแพร่สื่อสารหรือให้การดำเนินชีวิต หากจะมองสิ่งเหล่านี้เป็นผลของความเจริญก้าวหน้าและพัฒนา ความแตกต่างที่จะเกิดขึ้นในแง่ของค่านิยมของ

ทั้งสองกลุ่ม คือ ชาวเมืองกับชาวชนบทก็พอจะคาดได้ว่าเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งผลของการสำรวจค่านิยมเมื่อแจกตามถิ่นฐานที่อยู่ได้ เห็นลักษณะหลายอย่าง เช่น ลักษณะการเห็นแก่ตัวมากขึ้น และเพิ่มค่าแต่ความสามารถของตนและลดค่าความกตัญญู โดยเฉพาะความอ่อนน้อม เชื้อพ้องลงอย่างมาก ในขณะที่ชาวชนบทนั้นให้ความสำคัญแก่บุคคลอื่น ๆ ช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการให้สังคมมีความสงบสุข ให้ชาติมีความมั่นคงและสำคัญที่สุดต้องมีหลักธรรมทางศาสนาเป็นที่พึ่ง และวิถีดำเนินชีวิต จึงให้ความสำคัญกับความกตัญญู การรักษาน้ำใจกัน การให้อภัย ความอ่อนน้อม เชื้อพ้องกับการพึ่งพาอาศัยกันมาก ชาวกรุงและชาวชนบท ค่านิยมที่ต่างกันมากที่สุด คือ ค่านิยม “การมีหลักธรรมศาสนาเป็นที่พึ่ง” ซึ่งชาวชนบทให้ความสำคัญมากกว่าชาวกรุง

ค่านิยมที่ชาวชนบทให้สูงกว่าชาวกรุงส่วนใหญ่เป็นค่านิยมที่เน้นความสำคัญของการอยู่กับคนอื่นแบบส่วนรวม เช่น ความมั่นคงปลอดภัยของสังคม ของชาติ และของโลก การให้การช่วยเหลือแก่ผู้อื่น และด้วยทำนองเดียวกันให้ค่าแก่การได้รับการยกย่องจากในวงสังคมของตนมาก จะเน้นเรื่องส่วนตัวก็ในแง่ความมีหลักธรรมศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ให้มีการดำรงชีวิตอย่างสุขใจ หากจะต้องการด้านวัตถุบ้างก็ เพื่อให้มีชีวิตที่พออยู่ได้ ไม่ต้องอดตาย ในทางตรงกันข้ามค่านิยมที่ทำให้ชาวกรุงแตกต่างจากชาวชนบทนั้น เกือบทั้งหมดเป็นค่านิยมที่เน้นด้านส่วนบุคคลทั้งสิ้น เช่น ความสุขในชีวิตครอบครัว ความสำเร็จในชีวิต ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเป็นผู้รู้ ความงามและศิลปะ

ค่านิยมที่ชาวชนบทให้ความสำคัญสูงกว่าชาวกรุงฯ เป็นค่านิยมด้านจริยธรรมทั้งหมด และยังเป็นค่านิยมที่ดูจะเป็นลักษณะค่านิยมวัฒนธรรม คือ ค่านิยมทางด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นตั้งแต่ ค่านิยม ความกตัญญู รู้คุณคน การรักษาน้ำใจซึ่งกันและกัน การให้อภัย ความอ่อนน้อม เชื้อพ้อง การพึ่งพาอาศัยกัน และความสะอาด ในทางตรงกันข้ามค่านิยมที่ชาวกรุงให้ความสำคัญสูงกว่าชาวชนบท ส่วนใหญ่เป็นค่านิยมที่ชี้ไปถึงส่วนตัวแทบทั้งสิ้น ตั้งแต่ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถสูง ความกล้า การมีแนวคิดกว้าง ความคิดสร้างสรรค์ ไปจนถึงความทะเยอทะยาน และแม้จะให้ค่าแก่ค่านิยมด้านสังคมจริยธรรมบ้าง ก็ยังมีส่วนที่เป็น self-centered เช่น ความสนุกสนานร่าเริง ความเหมือนกันของค่านิยมของทั้งชาวกรุงและชาวชนบท เป็นค่านิยมของคนไทยที่คงที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมักรการ (2528 : 99) ได้ศึกษาค่านิยมกับรายได้พบว่า ถ้าจะมองด้านความแตกต่างของรายได้ จะเห็นว่าความแตกต่างทางค่านิยมได้แสดงออกในคนไทยระดับฐานะต่าง ๆ กัน รวยหรือจนไม่มีความแตกต่างกันเลยในเรื่องความสัมพันธ์ต่อส่วนรวมและผู้อื่น เช่น ความมั่นคงของประเทศชาติ การช่วยเหลือผู้อื่น โลกที่มีสันติสุข การมีมิตรที่ดี การได้รับความยก

ย่องในสังคม ไม่แตกต่างกันในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ไม่แตกต่างกันในเรื่องความต้องการและความสุขที่ได้มาจากด้านวัตถุ เช่น การมีชีวิตที่สบายพอสมควร (ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญค่อนข้างต่ำยกเว้นกลุ่มรวย) ไม่แตกต่างกันทางด้านความต้องการขั้นพื้นฐานทางจิตใจ เช่น การมีมิตรรักและความสงบสุขทางใจ ค่านิยมที่คนรวยคนจนให้ความสำคัญต่างกันนั้น เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัว และค่านิยมที่มุ่งความก้าวหน้าและมุ่งอนาคต คือ ความสำเร็จในชีวิต ความภาคภูมิใจในตัวเอง ความสุขในชีวิตครอบครัว การมีหลักธรรมศาสนาเป็นที่พึ่ง ความเป็นผู้รู้ และการมีชีวิตที่ดีขึ้น

ทั้งหมดนี้มีแต่ความต้องการในความสำเร็จในชีวิตที่จะแยกกลุ่มคนรวยได้ชัด โดยผู้มีรายได้สูงมีความมุ่งหาความสำเร็จในชีวิตมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ตามลำดับลงมา ในทางตรงกันข้ามผู้มีรายได้ต่ำสุดนั้น เห็นได้ชัดเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญในชีวิตครอบครัว ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสำเร็จในชีวิต ความเป็นผู้รู้ ต่ำสุดในกลุ่มรายได้ต่าง ๆ กัน ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นเส้นตรง (linear relationship) ยกเว้นการมุ่งหาความสำเร็จในชีวิตที่แสดงว่ายังมีรายได้สูงขึ้นยังมีค่านิยมสูงขึ้น

คนจนให้ความสำคัญต่อความซื่อสัตย์น้อยกว่าผู้มีรายได้มาก ภาพที่เห็นได้ชัดๆ คือ คนจนต่างกับผู้มีฐานะดีในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ คนจนมีความเชื่อในศาสนามากกว่ามุ่งเน้นความสนใจและความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากกว่าเพื่อตัวเอง เช่น การรักษาน้ำใจกัน การให้อภัย ความกตัญญูรู้คุณ ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง และการพึ่งพาอาศัยกัน เหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นค่านิยมดั้งเดิมที่คนจนยังรักษาไว้ เป็นค่านิยมที่มาจากการอยู่กันเป็นกลุ่มอย่างใกล้ชิด (community-oriented) ในเวลาเดียวกัน คนจนจะมีความรับผิดชอบต่ำและให้ความสนใจแก่ความสุขในชีวิต ครอบครัวต่ำกว่ากลุ่มอื่น ทั้งนี้คงเป็นเพราะคนจนไม่มีเวลาที่จะไปกังวลหรือไปห่วงรับผิดชอบอะไรที่ไกลจากความจริงของการหาเลี้ยงปากท้องไปวันหนึ่ง ๆ อีกลักษณะหนึ่งที่ชัดสำหรับคนจน คือ คนจนให้ความสำคัญแก่ค่านิยมต่าง ๆ ที่มุ่งความสำเร็จและความก้าวหน้าในส่วนตัวน้อยมากเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น คือ ให้ค่าของความเป็นผู้รู้ ความสำเร็จในชีวิต ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง การมีความสามารถสูง การศึกษาสูงและความคิดสร้างสรรค์ต่ำกว่ากลุ่มอื่นมาก มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ คนจนยังพบว่า มีทัศนคติที่ยอมรับกรรมวาสนาของตนมาก (fatalistic attitude)

ผลการวิจัยจะไม่สนับสนุน ความเชื่อที่มีอยู่ว่าผู้ที่อยู่ใน “วัฒนธรรมของความจน” (culture of poverty) นั้น มักจะชอบความพึงพอใจ ความสุขสำราญเฉพาะหน้า และมีทัศนคติที่มุ่งปัจจุบัน (present-oriented) มากกว่ามุ่งอนาคต

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมัตรการ (2528 : 106) ได้วิจัยค่านิยมกับระดับการศึกษาจากการวิจัยได้จำแนกระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมปีที่ 4 หรือต่ำกว่า (แต่พออ่านออกเขียนได้) ถึงปริญญาเอก ได้พบว่า ผู้มีการศึกษาค่ำต่ำกับผู้มีการศึกษาสูงอย่างมีนัยสำคัญมาก ($P = .001$) ผลที่ได้เป็นแบบแผน (pattern) ที่คล้ายกันมากแต่ครั้งนี้ความสัมพันธ์เป็นไปในแบบเส้นตรงอย่างชัดเจน คือ ผู้ที่มีการศึกษาค่ำ (ประถม 4 และต่ำกว่า) ให้ค่าในการยึดถือหลักธรรมศาสนาสูงที่สุด ค่านิยมนี้จะค่อย ๆ ลดลงตามระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น การศึกษาระดับปริญญาเอกให้ค่าต่ำมาก ส่วนค่านิยม ความสำเร็จในชีวิต ความภาคภูมิใจในตนเอง และความเป็นปราชญ์ผู้รู้ นั้น ลักษณะน้ำหนักความสำคัญเป็นไปในรูปตรงกันข้าม คือ ผู้มีการศึกษาค่ำให้ความสำคัญต่อทั้ง 3 ค่านิยมต่ำสุดและค่อย ๆ สูงขึ้นตามระดับการศึกษา

คนไทยไม่ควรมีการศึกษาสูงหรือต่ำให้ความสำคัญในการปรับตัวเข้ากับโอกาสจังหวะสิ่งแวดล้อมสูงพอ ๆ กัน ไม่ต่างกันมากในเรื่องความซื่อสัตย์ การบังคับตัวเอง ความสุภาพ การประมาณตนและมีความสงบ ความสำรวมและความกล้าที่จะยืนหยัดในความคิดของตน เป็นต้น ส่วนค่านิยมที่มีความแตกต่างอย่างสำคัญนั้น หลายค่านิยมแสดงความแปรปรวนระหว่างกลุ่มระดับการศึกษาต่างๆ แต่ในความแปรปรวนก็ยังมีแบบแผนปรากฏชัดถึงค่านิยมของผู้มีการศึกษาสูงต่ำต่างกัน ค่านิยมที่ผู้มีการศึกษาให้ความสำคัญสูงกว่าผู้มีการศึกษาสูง นั้น คือ ความกตัญญู การรักษาน้ำใจกัน การให้อภัย การพึ่งพาอาศัยกัน และความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ส่วนค่านิยมที่ผู้มีการศึกษาสูงให้ความสำคัญสูงกว่าผู้มีการศึกษาค่ำนั้น มีการเป็นตัวของตัวเอง ความรับผิดชอบ การมีความสามารถสูง การศึกษาสูง ความคิดสร้างสรรค์ และการมีแนวคิดกว้าง

สรุป ผู้มีการศึกษาสูงและมีความเป็นตัวของตัวเองมากกว่าเน้นความสามารถส่วนบุคคลและมีแนวคิดกว้างกว่า ในขณะที่ผู้มีการศึกษาค่ำมีแนวโน้มที่คิดที่ต้องพึ่งพาอาศัยกลุ่มมากกว่าเน้นการพึ่งพาอาศัยกัน และการยอมรับในภาวะผู้ถูกกระทำ (submissiveness) ซึ่งแสดงออกชัดในรูปอ่อนน้อมเชื่อฟัง สูงกว่าผู้มีการศึกษาสูง

สุนทรี โคมิน และสนธิ สมัตรการ (2528: 113) ได้ศึกษาค่านิยมกับอาชีพ ได้พบความแตกต่างในระหว่างกลุ่มอาชีพของคน ฉะนั้นพอจะคาดได้ว่าความแตกต่างของอาชีพน่าจะแสดงออกทางระบบค่านิยมที่มีลักษณะต่างกันไปด้วยนับว่าเกือบจะทุกค่านิยมก็ว่าได้ มีเพียงสองค่านิยมเท่านั้นคือ ความกว้างขวางในสังคมและความมั่งมีในเงินทอง วัตถุประสงค์และมีเพียงสามค่านิยมในกลุ่มค่านิยมวิถีปฏิบัติที่ไม่ต่างกันตามอาชีพ คือ ค่านิยมในการปรับตัวเข้ากับโอกาส จังหวะ และสิ่งแวดล้อม ความกล้าและความสะอาด ทั้ง 5 ค่านิยมนี้ส่วนใหญ่เป็นค่านิยมที่อยู่ในระดับความสำคัญกลาง ๆ หรือต่ำ ยกเว้นการปรับตัวเข้ากับโอกาส จังหวะสิ่งแวดล้อมที่เป็นค่านิยมในระดับสูง นั่นก็แปลว่า

คนไทยส่วนใหญ่ไม่ว่าอาชีพไหน ต่างก็ให้ค่าแก่ลักษณะความสามารถในการปรับตัวกับโอกาส จังหวะสิ่งแวดล้อมสูง และในทำนองเดียวกันไม่ว่าอาชีพไหนต่างก็ไม่ได้ให้ความสำคัญมากต่อการ ยืนหยัดในแนวคิดใดแล้วต่อสู้ อย่างแข็งขันเพื่อแนวคิดหรืออุดมการณ์นั้น ๆ ไม่ยอมเปลี่ยน ความแตกต่างของค่านิยมตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เป็นความแตกต่างในลักษณะ กลุ่มอิสระ ฉะนั้น จึงเป็น เหตุให้ไม่พบความแตกต่างในแง่ระดับที่เรียงตามกันเหมือนดังที่พบในระดับการศึกษา ระดับรายได้ หรือระดับอายุ (ซึ่งจะพูดถึงในส่วนต่อไป)

จริงอยู่ความแตกต่างของอาชีพอาจจะถูกกำหนดโดยคร่าว ๆ จากการศึกษา เช่น ชาวนาส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำในขณะที่ย้ายราชการส่วนใหญ่เทียบแล้วมีการศึกษาสูงกว่า กระนั้นก็ตาม ในกลุ่ม อาชีพที่มีการศึกษาในระดับไม่ต่างกันนัก เช่น ชาวนากับกรรมกร อาจจะพบค่านิยมที่แตกต่างกัน ค่านิยมของชาวนาและกรรมกรส่วนใหญ่ไม่ต่างกันมากนัก ยกเว้นค่านิยมทางการเมือง เช่น ความ เสนอภาค ความรักอิสระเสรี ซึ่งกรรมกรให้ค่าสูงกว่ามากและสูงกว่าค่านิยมของคนไทยเฉลี่ย (averaged profile of Thai) และกลุ่มกรรมกรให้ค่าความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าชาวนามากด้วย

สุนทรী โคมิน และสนธิท สมัครการ (2528 : 119) ได้ศึกษาค่านิยมกับอายุจากการศึกษาวิจัย กลุ่มตัวอย่างเรียงตามอายุตั้งแต่ 15-19 ปี ขึ้นไปจนถึงมากกว่า 60 ปี พอจะเห็นได้ชัดว่าในแง่ของ เป้าหมายชีวิตได้พบว่า คนหนุ่มหรือคนแก่ไม่ต่างกันในเรื่องความรักในอิสระเสรี ความกว้างขวาง ในสังคม ความมั่งมีเงินทองวัตถุ และความสุขสำราญ ในกลุ่มนี้มีความรักในอิสระเสรีเป็นความรัก อิสระเสรีเป็นค่านิยมระดับสูง นอกนั้นเป็นระดับกลางหรือต่ำ ในแง่ค่านิยมวิถีปฏิบัติ คนอายุระดับ ต่าง ๆ กันไม่มีความแตกต่างในกลุ่มค่านิยม “เครื่องสำอางค์ทางสังคม” (social cosmetics) เช่น การ ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การรักษาหน้าใจกัน การมีน้ำใจเมตตา ความสุภาพ และค่านิยมที่บ่งถึงค่า นิยมใฝ่สัมฤทธิ์ เช่น การศึกษาสูง และการมีความสามารถสูง ค่านิยมที่เหลื่อล้นแต่แสดงให้เห็นถึง ความแตกต่างระหว่างวัยต่าง ๆ หลายค่านิยมได้ แสดงให้เห็นว่าค่านิยมนั้น ๆ เปลี่ยนไปตามวัย เช่น ความสำเร็จในชีวิต ความสนุกสนานร่าเริง ซึ่งคนหนุ่มให้ความสำคัญสูงกว่าคนแก่ หรือค่านิยม การ มีหลักธรรมศาสนาเป็นที่พึ่ง การพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งมีกลุ่มคนแก่ให้ค่าสูงกว่ากลุ่มวัยรุ่น เพื่อที่จะ ทราบว่าความแตกต่างทางค่านิยมในแบบนี้เป็นผลของวุฒิภาวะที่เพิ่มขึ้น (maturation process) หรือ เป็นผลของการเปลี่ยนแปลงทางปทัสถานของวัย (generation norms) ต้องอาศัยการศึกษาระยะยาว (longitudinal study) จึงเห็นแต่ที่แน่ชัด คือ มีค่านิยมที่ต่างกันตามวัยหรือที่แสดงถึงช่องว่างระหว่าง วัย (generation gaps) อยู่หลายค่านิยม เช่น การมีหลักธรรมศาสนาเป็นที่พึ่ง ความมั่นคงของชาติ ความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ความมีแนวคิดกว้าง เป็นต้น

แพรวพรรณ เกิดโกตา (2525 : 56-92) ได้ศึกษาค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 600 คน จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ได้สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

1. ชั้นปีที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางจริยธรรม ของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยชั้นปีที่ 3 มีค่าคะแนนของค่านิยมทางจริยธรรมสูงสุด รองลงมาได้แก่ชั้นปีที่ 1 และชั้นปี 2 ตามลำดับ

2. ผลการเรียนรู้ซึ่งวัดจากคะแนนสะสมเฉลี่ยของปีการศึกษาที่ผ่านมา ที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้ที่ศึกษาอยู่ในแผนกพาณิชยกรรมมีค่าคะแนนของค่านิยมทางจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีคะแนนสะสมเฉลี่ยรอง ๆ ลงมาตามลำดับ

3. แผนกวิชาที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้ที่ศึกษาอยู่ในแผนกพาณิชยกรรมมีค่าคะแนนของค่านิยมทางจริยธรรมสูงสุด รองลงมาได้แก่ผู้ที่ศึกษาอยู่ในแผนกอุตสาหกรรมและแผนกคหกรรมและศิลปกรรม ตามลำดับ

4. รายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำ เป็นผู้ที่มีค่าคะแนนของค่านิยมทางจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวสูงตามลำดับ

ทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่า ชั้นปีที่แตกต่างกันย่อมทำให้ผู้ที่เรียนมีประสบการณ์ การเรียนรู้ต่างกันไปด้วย เป็นผลให้มีค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกัน

เยาวชนผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวต่ำจะเป็นผู้ที่มีค่านิยมทางจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูงตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนที่มีรายได้ของครอบครัวสูง มีความสะดวกสบายมีเงินใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยก็จริงแต่อาจขาดความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่จากทางบ้าน เพราะผู้ปกครองต้องมีเงินธุรกิจจุนเจือมากจึงมีฐานะดี ทำให้เยาวชนเหล่านี้มีความประพฤติเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานได้ง่าย โดยเฉพาะในขณะที่เป็นวัยรุ่นซึ่งรักความเป็นอิสระ กำลังอยู่ในช่วงปรับตัว เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต จึงอาจประพฤตินิสัยที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคมเพื่อเรียกร้องความสนใจก็เป็นได้

เกี่ยวกับแผนกที่ศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้และความสนใจของนักเรียนในแต่ละแผนกมีความแตกต่างกัน จึงเป็นผลให้มีค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกันไปด้วย เช่น ผู้ที่ศึกษาแผนกคหกรรมและศิลปกรรมมักจะเป็นพวกที่อ่อนไหวมีอารมณ์ศิลปินมีโลกที่เป็นของเขาเองจึงเป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ง่าย ส่วนผู้ที่อยู่ในแผนกอุตสาหกรรมก็มีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง ใจร้อนได้ง่าย เมื่อเทียบกับแผนกอื่น ๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะผลการวิจัยว่า โดยส่วนรวมแล้วค่าคะแนนเฉลี่ยของค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ตกอยู่ในช่วงความละเอียดและเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว และความมีเหตุผลแต่ในช่วงความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ยังขาดอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้ของครอบครัว ผลการเรียนรู้ซึ่งวัดจากคะแนนสะสมเฉลี่ยระดับชั้นปีที่ศึกษาและแผนกที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงสามารถนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชนได้ดังนี้

ก. การปลูกฝังและส่งเสริมให้มีจริยธรรมที่ยังบกพร่องอยู่ได้แก่การปลูกฝังส่งเสริมให้เยาวชนมีความขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบต่อ และความซื่อสัตย์สุจริตโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่

1. ครอบครัวซึ่งเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดที่จะปลูกฝังให้เยาวชนมีกิจกรรมเหล่านี้ โดยการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เยาวชนมีกิจกรรมเหล่านี้ให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจใส่ และอบรมให้เยาวชนมีความประพฤติดี ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในอันที่จะหล่อหลอมให้เด็กมีร่างกายและจิตใจอันแข็งแรงสมบูรณ์ โดยเฉพาะในด้านจิตใจ เด็กจะมีจิตใจและทัศนคติเช่นใด ย่อมขึ้นอยู่กับครอบครัวเป็นสำคัญ

2. โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญรองลงมาจาก ครอบครัว รับช่วงในการอบรมดูแลเด็กและเยาวชนให้มีทัศนคติและค่านิยมทางจริยธรรมเช่นใด ในช่วงชีวิตที่กำลังพัฒนาของเด็กอาจกล่าวได้ว่าเด็กจะใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการปลูกฝังเสริมสร้าง ค่านิยมทางจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่งประการสำคัญสถาบันการศึกษาทั้งปวงต้องมีความสำนึกเสมอว่าโรงเรียนมิใช่เป็นเพียงสถานที่สอนให้เด็กและเยาวชนให้รู้หนังสืออย่างเดียว แต่โรงเรียนยังมีหน้าที่อันยิ่งใหญ่คือการสั่งสอนอบรม เพาะปลูกนิสัยและจิตใจอันดีงามแก่เด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีมีโลกทัศน์อันกว้างไกล ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเป็นบุคคลที่สังคมพึงปรารถนาอีกด้วย

3. ชุมชนและสังคม เป็นหน่วยสำคัญหน่วยสุดท้ายและเป็นหน่วยที่ใหญ่ที่สุด โดยบุคคลทุกคนในสังคมจะต้องร่วมมือร่วมใจกันในการปลูกฝัง ส่งเสริมค่านิยมทางจริยธรรมอันดีงามแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นลูกหลานของสังคมนั้น ๆ เป็นผู้ที่จะมีมารักษาสังคมนั้นต่อไป สังคมจะเจริญหรือเสื่อมก็ขึ้นอยู่กับเยาวชนในสังคมนั้นว่า มีคุณภาพเพียงใด ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของชุมชนและสังคมที่จะต้องช่วยกันสร้างให้เด็กและเยาวชน เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าที่สังคมปรารถนา

ข. ส่งเสริมให้มีการกินคือยุติซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะดำเนินการให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดี เพราะถ้าประชาชนอยู่ในฐานะยากจนต้องขวนขวายทำมาหากิน หาเช้ากินค่ำ จะทำให้ไม่มีเวลา

พอที่จะมาดูแลความประพฤติของลูก อีกประการหนึ่งคือคนยากจนมากต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ได้มาในสิ่งที่สนองความต้องการพื้นฐาน ดังนั้นจึงอาจประพฤติดีได้ง่าย

ค. ส่งเสริมการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น อย่างน้อยที่สุดต้องให้จบการศึกษาคะทั่งระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และส่งเสริมให้มีการศึกษานอกระบบ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และวิชาชีพแก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องจัดการศึกษานอกระบบให้แก่ผู้ที่มีโอกาสทางการศึกษาน้อย เช่น คนยากจน คนชนบทห่างไกลความเจริญ ทั้งนี้ นอกจากจะทำให้คนมีความรู้ ความคิดกว้างขวางขึ้น แล้วยังสามารถนำไปประกอบ อาชีพเพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ อีกด้วยนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ง. ส่งเสริมการพัฒนาบุคคลตามความสามารถและเอกัตภาพ ทั้งในระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชนเพื่อให้บุคคลนั้น ๆ ได้เรียนได้ทำงานได้แสดงความสามารถ ในสิ่งที่ตนถนัดและมีใจรัก อันจะทำให้เกิดความพอใจในงาน รักงาน มีทัศนคติที่ดีต่อชีวิตและสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขไม่เป็นปัญหาของสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุให้บุคคลมีพฤติกรรม เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคมได้

ชัยวัฒน์ วัชรมัย (2533 : 109-117) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องค่านิยมทางประชากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยมของประชากรพบว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีค่านิยมด้านการเลือกคู่ครองด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้พ่อแม่จัดการให้ และเลือกคู่ครองที่มีระดับการศึกษาสูงมีอาชีพมั่นคงเป็นหลักฐาน นับถือศาสนาเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงรูปร่างหน้าตาและการผ่านการแต่งงานมาแล้วของคู่สมรส มีค่านิยมด้านอายุแรกสมรสสูงขึ้น คือ ระหว่าง 25-35 ปี ความต้องการจำนวนบุตรไม่เกิน 3 คน ไม่เลือกเพศบุตร และเห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว ส่วนค่านิยมด้านการย้ายถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่มีค่านิยมไม่แน่ใจ

2. นักเรียนที่มีการเลี้ยงดูแตกต่างกัน จะมีค่านิยมด้านอายุแรกสมรส จำนวนบุตร การเลือกเพศบุตร การวางแผนครอบครัวการย้ายถิ่นและค่านิยมรวมทุกเรื่องแตกต่างกันโดยนักเรียนที่มี การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดขึ้นส่วนค่านิยมด้านการเลือกคู่ครองนั้น ไม่พบความแตกต่างที่เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ซึ่งอธิบายได้ว่า อิทธิพลที่มีผลต่อค่านิยม นอกจากจะได้รับจาก การอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาแล้ว ยังได้มาจากการพัฒนาของเด็ก และการเรียนรู้ทางสังคมหลายสถาบันอีกด้วย

3. ความแตกต่างของค่านิยม ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู และตัวแปรอื่นๆ พบว่า ความแตกต่างของค่านิยมด้านอายุแรกสมรส จำนวนบุตร การเลือกเพศบุตร การวางแผนครอบครัว การย้ายถิ่น และค่านิยมรวมทุกเรื่องจะแตกต่างกัน ตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูอย่างเด่นชัดขึ้นเกือบทุกตัวแปร ที่วิเคราะห์ร่วมกัน ยกเว้นตัวแปรเพศที่พบว่า มีอิทธิพลต่อค่านิยมด้านการเลือกคู่ครอง การเลือกเพศบุตร การวางแผนครอบครัว และค่านิยมรวมทุกเรื่อง

ผลการเปรียบเทียบรายคู่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยโดยจะมีค่านิยมทางประชากรสูงกว่านักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยจะมีค่านิยมทางประชากรศึกษาทุกเรื่องสูงที่สุด

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะว่าหน่วยงานรัฐร่วมกับสถาบันทางครอบครัวควรตระหนักถึงการอบรมเลี้ยงดู เพื่อการปลูกฝังและพัฒนาความรู้ เจตคติ และค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้น

บุญน้อม มุ่งงาม (2533 : 449-462) ได้ศึกษาเชิงวิเคราะห์ค่านิยมแบบพุทธและแนวการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าพุทธศาสนาและพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทต่อสังคมไทยมาก แม้ว่าสังคมกำลังเปลี่ยนแปลง แต่ชาวไทยร้อยละ 95.02 ก็ยังนับถือพุทธศาสนา และยังพบจากการวิจัยภาคสนามอีกว่า ชาวพุทธกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน จาก 3 กลุ่มอาชีพ มีความเชื่อและค่านิยมแบบพุทธเกี่ยวกับการให้ทาน การรักษาศีล บุญและบาป การดำรงชีวิตประจำวัน ความเมตตากรุณา การเฉลี่ยแบ่งปัน การอยู่ร่วมกัน ความขยันหมั่นเพียร การคบมิตร ความไม่ประมาทและพึ่งตนเอง ความสันโดษ การใช้ปัญญาและเหตุผล และคุณค่าของชีวิตกับความหลุดพ้น ถูกต้องและตรงตามหลักพุทธศาสนา แต่ความเชื่อเรื่องกรรมและการให้ผลของกรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของบุญและบาป ซึ่งสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตประจำวันนั้น ยังไม่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา เพราะมีความเชื่อเบี่ยงเบนว่า กรรมจะให้ผลแก่ผู้กระทำในทางลบเท่านั้น แต่ความเป็นจริงแล้ว กรรมชั่วเท่านั้นจึงจะให้ผลดังกล่าวได้

นอกจากนี้ ชาวพุทธยังมีความเชื่อและค่านิยมว่า เมื่อยังไม่สิ้นกรรมจะตายแล้วเกิดอีกน้อยมาก ซึ่งจะทำให้ชาวพุทธหันไปทำกรรมชั่วมากขึ้น อันเป็นอันตรายต่อการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามต่อสังคมไทย

ในการดำเนินชีวิตที่ควรจะเป็นผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าพระสงฆ์ควรสั่งสอนให้ชาวพุทธมีความเชื่อและค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมให้พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมตามหลักพุทธศาสนาแก่เยาวชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง แม้ชาว

พุทธเองก็ควรอ่านหนังสือหรือคัมภีร์ทางพุทธศาสนา หาโอกาสสนทนาธรรมกับพระสงฆ์แล้วนำมาปฏิบัติเพื่อจะได้เป็นชาวพุทธที่พึงประสงค์ มีค่านิยมแบบพุทธที่ถูกต้องดีงาม

จงเงิน บุญวัง (2532 : 65-72) ได้ศึกษาค่านิยมของนักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อผู้สูงอายุ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแยกค่านิยมเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความกตัญญู ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความเคารพเชื่อฟัง และด้านการยอมรับในสภาพของผู้สูงอายุ โดยศึกษาตามตัวแปรด้าน เพศ ระดับการศึกษา เชื้อชาติ ภูมิลำเนา ขนาดครอบครัว ลักษณะครอบครัว การมีผู้สูงอายุในบ้านและแบบแผนการลูกอบรมเลี้ยงดู โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.72 นำไปสอบถามนักเรียนจำนวน 544 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยมต่อผู้สูงอายุรวมทั้ง 4 ด้านของนักเรียน ส่วนใหญ่มีค่านิยมอยู่ในระดับที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 31.14 และ 10.22 ตามลำดับ แต่เมื่อแยกวิเคราะห์ค่านิยมเป็นด้าน ๆ พบว่านักเรียนส่วนมากมีค่านิยมด้านความกตัญญูต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ร้อยละ 43.33 และมีนักเรียนจำนวนใกล้เคียงกัน ร้อยละ 42.32 มีค่านิยมด้านความกตัญญูต่อผู้สูงอายุในระดับที่พึงประสงค์

2. เมื่อศึกษาค่านิยมของนักเรียนต่อผู้สูงอายุตามตัวแปรอิสระแล้วพบว่า

2.1 ระดับค่านิยมต่อผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน ขึ้นอยู่กับเพศและระดับการศึกษา

2.2 ระดับค่านิยมต่อผู้สูงอายุไม่ขึ้นอยู่กับเชื้อชาติ (ไทยและไทยผสม)

2.3 ค่านิยมต่อผู้สูงอายุ ด้านความเคารพเชื่อฟังและด้านความกตัญญู ขึ้นอยู่กับภูมิลำเนา (ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล) ส่วนค่านิยมด้วยความเคารพเชื่อฟัง และการยอมรับในสภาพของผู้สูงอายุไม่ขึ้นอยู่กับภูมิลำเนา

2.4 ระดับค่านิยมต่อผู้สูงอายุด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้วยความเคารพเชื่อฟัง ขึ้นอยู่กับขนาดครอบครัวของนักเรียน (มีสมาชิกไม่เกิน 5 คน และเกิน 5 คน) ส่วนค่านิยมด้านกตัญญูและด้านการยอมรับในสภาพของผู้สูงอายุ ไม่ขึ้นอยู่กับขนาดครอบครัว

2.5 ค่านิยมต่อผู้สูงอายุทั้ง 4 ด้าน ไม่ขึ้นอยู่กับการอยู่การอยู่ในครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยาย

2.6 ค่านิยมต่อผู้สูงอายุไม่ขึ้นอยู่กับการมี และไม่มีผู้สูงอายุอยู่ในบ้าน แต่เมื่อรวมทุกด้านกลับพบว่าระดับค่านิยมต่อผู้สูงอายุขึ้นอยู่กับการมีและไม่มีผู้สูงอายุในบ้าน

2.7 ระดับค่านิยมต่อผู้สูงอายุ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และด้านความเคารพเชื่อฟัง ขึ้นอยู่กับแบบแผนการดูแลอบรมเลี้ยงดูตามที่รายงาน (แบบเข้มงวดกวดขันแบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะในการปรับเปลี่ยน สร้างเสริมหรือการพัฒนาค่านิยมให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. จากที่พบว่าค่านิยมต่อผู้สูงอายุด้านความกตัญญู มีค่านิยมอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงและระดับที่ไม่พึงประสงค์มากกว่าค่านิยมระดับที่พึงประสงค์ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ ปลูกฝังหรือเสริมสร้างค่านิยม ได้แก่ บิดา มารดา ครู ผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนสื่อมวลชนต่าง ๆ ควรจะริบหาวิธีการ และมาตรการ เช่น สอนจัดกิจกรรมวันผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมยกย่องผู้ที่มีความกตัญญู เพื่อเป็นการยกระดับค่านิยมด้วยความกตัญญูให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ ให้มีจำนวนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. ผลจากการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะ ขนาดครอบครัว และการมีผู้สูงอายุในบ้านมีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับระดับค่านิยมต่อผู้สูงอายุมารวมทุกด้านแตกต่างกัน จึงควรมุ่งสร้างเสริมค่านิยมให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่นักเรียน โดยการมุ่งสร้างเสริมค่านิยมให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่นักเรียน โดยการมุ่งเน้นเป็นพิเศษสำหรับนักเรียนกลุ่มที่มีค่านิยมต่อผู้สูงอายุในระดับต่ำ โดยเฉพาะนักเรียนเพศชาย นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกไม่เกิน 5 คน นักเรียนในครอบครัวที่ไม่มีผู้สูงอายุ และนักเรียนที่มีภูมิฐานะทั้งในและนอกเขตเทศบาล เช่น จัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ประสพการณ์อันเป็นประโยชน์ของผู้สูงอายุ

3. ถึงแม้โดยรวม ๆ แล้ว จะพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีค่านิยมต่อผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่พึงประสงค์ แต่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก็ไม่ควรจะละเลยในการเสริมสร้าง และปลูกฝังค่านิยมในระดับที่พึงประสงค์ให้เกิดแก่นักเรียนให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมวันกตัญญู หรือวันรดน้ำคำหัว ผู้สูงอายุวันสูงอายุหรือการจัดสอนค่านิยมต่อผู้สูงอายุ แก่นักเรียนเพราะค่านิยมต่าง ๆ หากไม่ได้รับการสร้างเสริม หรือดำรงสืบต่อโดยกระบวนการทั้งทางการศึกษา และกระบวนการสังคมประภิด (Socialization) แล้วค่านิยมเหล่านั้น ก็อาจเสื่อมสลายหรือคลาญตัวลงหรือสูญหายไปได้

สรุปการศึกษาด้านเอกสาร

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าตัวแปรที่มีผลต่อแนวคิด ได้แก่ ศาสนา เพศ การเป็นชาวเมือง ชาชนบท รายได้ การศึกษา อาชีพ อายุ ชั้นปีการศึกษาของนักเรียน วิชาที่เรียน รายได้ของครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู ตัวแปรดังกล่าวนี้ ล้วนส่งผลกระทบต่อแนวคิดทั้งสิ้น

บทที่ 3

สังคมไทยและแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นคนดี

3.1 สังคมไทย

ตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันแนวคิดของคนในสังคมไทยนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมของความเป็นพุทธ คนไทยจึงมีรูปแบบวิถีคิด และรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง บางครั้งแนวคิดได้ส่งผลสู่การกระทำซึ่งสะท้อนลักษณะนิสัยที่สำคัญของคนในสังคมออกมา ทั้งในรูปแบบการพัฒนา และการสร้างปัญหาแก่สังคมที่ตนดำรงอยู่

ในด้านการพัฒนา คนไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ลักษณะนิสัยและแนวคิดจึงอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นวิถีปฏิบัติ สังคมไทยยอมรับหลักการดำเนินชีวิตแบบสันโดษ ยินดีและพอใจในสิ่งที่ตนเองหามาได้ การดำเนินชีวิตของชาวพุทธจึงเป็นไปแบบพอเพียง แต่บางครั้งก็ก่อให้เกิดปัญหาตามมาเพราะการตีความคำสอนผิด ส่งผลให้สังคมเกิดความผกผัน วิถีคิดและการดำเนินชีวิตแบบไทยที่ยึดถือและคิดว่าถูกต้องแล้วกลับมีผลให้การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจประสบความล้มเหลวตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา กลายเป็นก่อให้เกิดปัญหาขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541:40)

ตามความเป็นจริงแล้วสันโดษนั้นเป็นสิ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ ปัญหาเศรษฐกิจอาจจะไม่ถูกลามและเป็นปัญหาร้ายแรงต่อสังคมที่เรียกว่ายุคทองสงบแตกก็ได้ ถ้าสังคมเข้าใจความหมายของคำว่าสันโดษตามหลักพุทธศาสนา และสามารถดำเนินชีวิตไปโดยราบรื่น

ประเด็นที่สำคัญของปัญหานอกจากแนวคิดหลักของสังคมแล้ว ปังเจกบุคคลและความเข้าใจวัฒนธรรมนับมีความสำคัญที่ต้องพิจารณา ส่วนปัจเจกบุคคล ผู้นำของสังคมไทยต้องมีวิสัยทัศน์มองปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เข้าใจปัญหาถึงระดับรากหญ้า และสามารถแก้ไขปัญหาก็ถูกจุดให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การรณรงค์วัฒนธรรมไทยในยุคปัจจุบันเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ถือเป็นความผิดพลาดนั้นก็มีผลสืบเนื่องมาจากรากฐานปัญหาทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งเราอาจจะนึกไม่ถึงหรือไม่เคยคิดมาก่อน เช่น กรณีที่สังคมไทยยกย่องความกตัญญูว่าเป็นคุณสมบัติของคนดี ข้อดีประการสำคัญเป็นการส่งเสริมให้เกิดค่านิยมของความกตัญญูรู้จักบุญคุณคนอื่น อันเป็นเหตุที่ทำให้คนที่ได้รับความช่วยเหลือมีความปรารถนาที่จะตอบแทนบุญคุณคนที่เคยช่วยเหลือตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงามหากกระทำอย่าง

เหมาะสม แต่ค่านิยมดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการคอร์รัปชันขึ้นด้วย เช่น การละเมิดกฎหมายที่ทางราชการกำหนดไว้เพื่อช่วยเหลือผู้มีพระคุณ โดยการรับฝากเครือญาติเข้าทำงาน การช่วยเหลือผู้กระทำความผิด เพราะเคยได้รับการช่วยเหลือจากเขามาก่อน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การปฏิรูปสังคมไทยเพื่อบรรเทาการคอร์รัปชัน, วารสารสังคมศาสตร์ 2544 : 18)

ปัญหาเหล่านี้หากวิเคราะห์ด้านเหตุอย่างลึกซึ้งจะพบว่า แนวคิดของสังคมไทยมีส่วนอย่างมากที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น เพราะรากฐานการตัดสินใจแบบไทยอันเป็นรูปแบบวิถีคิดและการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมส่วนใหญ่ที่คิดว่าถูกต้องแต่ตรงกันข้ามกลับก่อให้เกิดปัญหาเรื่อยมา จนกลายเป็นว่าการพัฒนาก่อให้เกิดปัญหาหรือยิ่งแก้ปัญหายิ่งก่อให้เกิดปัญหาที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้นจนกระทั่งทุกวันนี้เรายังต้องหาทางออกอย่างเป็นรูปธรรม และจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง

ในประเด็นปัญหาเรื่องแนวคิดของสังคมไทยนี้ เราควรศึกษา พิจารณา ตำรวจ วิพากษ์ตนเองอย่างจริงจัง สังคมไทยต้องยอมรับตนเองด้วยหัวใจที่เปิดกว้าง ยอมรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การเข้าใจอย่างถูกต้อง และแก้ต้นตอปัญหาสังคมได้ นั่นคือแนวคิดสังคมไทย

คนไทยคิดเสมอว่าตนเองถูกต้องและภาคภูมิใจในความเป็นเอกราชของความเป็นไทยเสมอมา แต่ในความเป็นจริงไม่มีประโยชน์ที่เราจะมัวภูมิใจในความเป็นไทยหรือมัวหลงตนเองว่าสังคมไม่มีปัญหา เศรษฐกิจฟื้นตัวแล้ว หรือกล่าวว่าปัญหาเหล่านี้แก้ไขได้ไม่เป็นไร เป็นต้น แต่สังคมไทยควรยอมรับความเป็นจริงว่าสังคมกำลังมีปัญหาเรื่องแนวคิดที่จะนำไปสู่การพลัดตนเอง และสังคมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก แต่เราสามารถปรับตัวให้สอดคล้องและเรียนรู้ให้เท่าทันสถานการณ์และความเป็นไปมากที่สุด เพื่อให้เราได้มีโอกาสที่เหลืออยู่ปกป้องตนเองจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามมาได้อย่างถูกต้อง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541: 43)

ดังนั้นหากเราจะเรียนรู้แนวทางในการแก้ปัญหาสังคมไทยต้องเรียนรู้ตนเองนั่น คือ เรียนรู้วัฒนธรรมไทยให้มีความชัดเจนหนึ่งในวิธีเหล่านั้นที่ต้องเรียนรู้คือค่านิยมและระบบค่านิยมของสังคมไทยซึ่งจะกล่าวต่อไปข้างหน้า

3.2. ค่านิยม

ค่านิยมเป็นสิ่งที่สะท้อนแนวคิดของชุมชนต่อการดำเนินชีวิตในสังคม แนวคิดเรื่องความเป็นคนดีของสังคมไทยนั้นไม่มีโดยตรงแต่แนวคิดดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากค่านิยมของกลุ่มชนในสังคมนั้น

3.2.1. ความหมายของค่านิยม

ค่านิยม (Value) เป็นคำที่นักวิชาการทั้งคนไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความไว้มากมาย และในบางครั้งก็อธิบายความหมายที่ใกล้เคียง จนก่อให้เกิดความสับสนกับคำอื่น ๆ เช่น คำว่า ทศนคติ เจตคติ ความสนใจและจริยธรรมทั้งนี้อาจเกิดจากการที่มีผู้ผู้เชี่ยวชาญในหลาย ๆ แขนง หลาย ๆ สาขาวิชา เช่น นักปรัชญา นักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา ส่วนในเชิงจริยศาสตร์นั้นไม่มีโดยตรง ทั้งนี้ได้นิยามเฉพาะค่านิยมที่พอจะสะท้อนแนวคิดของชุมชนต่อการดำเนินชีวิตของสังคม

สุพัตรา สุภาพ กล่าวว่า ค่านิยมคือกลุ่มที่สังคมหนึ่งๆ เห็นว่าเป็นสิ่งที่มีค่าควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง หรือเห็นว่าถูกต้อง (สุพัตรา สุภาพ, 2536 : 22)

อมรา พงศาพิชญ์ กล่าวว่า ค่านิยม คือ ความคิดและแนวปฏิบัติที่สมาชิกของสังคม ส่วนใหญ่เห็นว่าถูกต้องดีงาม (อมรา พงศาพิชญ์, 2535 : 31)

เลขา ปิยะอังธรียะ ได้กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่บุคคลใช้เป็นหลักหรือแนวทางในการรับรู้ การประเมินและตัดสินใจว่าสิ่งใดดี ชั่ว ถูก ผิด ความเชื่อนี้ เกิดจากการสังเกต อันจะมีอิทธิพลต่อการเลือกปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ (เลขา ปิยะอังธรียะ, 2530 : 450)

สาโรช บัวศรี ให้ความหมายของค่านิยมได้ว่า หมายถึง สภาพ (หรือการกระทำ) บางประการที่เขาเชื่อถือ หรือนิยมนั่นเองว่าควรยึดถือ หรือยึดมั่น เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมายของสังคม หรือของตัวเอง (สาโรช บัวศรี, 2527 : 17-23)

อานนท์ อาภาภิรม ให้ความหมายค่านิยมไว้ว่าหมายถึง สิ่งสำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้บุคคลตัดสินใจว่า ควรจะปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไร พฤติกรรมหรือการแสดงออกต่าง ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะค่านิยมที่ตนหรือบุคคลมีอยู่ ค่านิยมจึงเป็นส่วนของความคิดในสิ่งที่จะเป็น ซึ่งคนส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกัน ค่านิยมบางประการเช่น เสรีภาพส่วนบุคคล มีผลตามกฎหมายด้วย ค่านิยมสร้างแกนของวัฒนธรรมถือเป็นลักษณะมูลฐานของวัฒนธรรม (อานนท์ อาภาภิรม, 2525 : 20-21)

สำนักราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของค่านิยมทางสังคมวิทยาว่า ค่านิยม คือ ทัศนคติของสิ่งใดก็ตามที่เชื่อว่า สนองความปรารถนาของมนุษย์ได้ หรือคุณสมบัติของสิ่งใดก็ตามที่ทำให้สิ่งนั้นเป็นประโยชน์ น่าสนใจแก่บุคคลหรือกลุ่ม ค่านี้นอกจากคำว่า รรถประโยชน์ (Utility) เพราะค่านิยมขึ้นอยู่กับความเชื่อของมนุษย์ ของอย่างหนึ่งซึ่งโดยเนื้อแท้ไม่มีรรถประโยชน์อย่างใดเลย อาจเป็นที่ยอมรับว่ามีค่าสูงได้ เพราะมนุษย์เชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับตน นอกจากนี้ของอย่างเดียวกัน อาจมีค่าสำหรับแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน เราจึงไม่สามารถวัดออกมาได้แน่นอนว่าของนั้นมีค่าอย่างไร (ราชบัณฑิตยสถาน , 2524 : 412)

พนัส หันนาคิน กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ความโน้มเอียง หรือแนวทางที่จะประพฤติตนในทางใดทางหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยก็ชั่วระยะเวลาหนึ่ง (พนัส หันนาคิน , 2523 : 20)

สุนน อมรวิวัฒน์ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ค่านิยมเกิดขึ้นจากการให้คุณค่า หรือประเมินค่าว่าจะไรมีค่า อะไรไม่มีค่า อะไรถูก อะไรผิด อะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควรเชื่อ โดยอาศัยหลักการพื้นฐานที่มีอยู่ในใจตนเอง อาศัยข้อมูลเป็นแนวทางในการสร้างความคิดความเชื่อ และตกลงใจปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานที่เลือกแล้ว (สุนน อมรวิวัฒน์, 2522 : 100)

สำหรับชาวต่างประเทศนั้นนักวิชาการหลายท่านให้ความสนใจและแสดงทัศนะเกี่ยวกับความหมายของค่านิยมไว้ซึ่งจะยกตัวอย่างได้ดังนี้

ในหนังสือ Encyclopaedia of Sociology ให้ความหมายค่านิยมว่า คือความคิดของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล หรือกลุ่มคนที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ซึ่งมีค่าต่ออารมณ์ และการแสดงออกของบุคคล อาจเป็นวัฒนธรรม หรือบรรทัดฐานสังคม ค่านิยมมีอิทธิพลและความหมายต่อการเลือกและเป็นจุดหมายปลายทางของการกระทำ โดยบุคคลจะมีจุดมุ่งหมายหรือการกระทำหลังจากที่ได้ประเมินคุณค่าแล้ว

คาร์เตอร์ วี. กูด (Carter V. Good) เสนอว่า ค่านิยม หมายถึง การนิยมชมชอบ หรือการประเมินค่าและตัดสินใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยพิจารณาจากคุณลักษณะในเชิงจิตวิทยา สังคมวิทยา จริยศาสตร์ ความรู้หรือวิชาการ ศาสนาและสุนทรียศาสตร์ เมื่อบุคคลพิจารณาหรือตัดสินใจ ประเมินค่าสิ่งใดแล้ว จะยึดถือลักษณะนั้น ๆ ต่อไป (Carter V. Good , 1973 : 636)

โรทิสได้ให้ความหมายของคำว่า ค่านิยมหมายถึง ความเชื่ออย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะถาวรเชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างหรือเป้าหมายของชีวิตบางอย่างนั้นเป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบสมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น (อ้างถึงใน สุนทรีโคมิน และ สนิท สมักรการ , 2528 : 13)

ดังนั้น จึงพอสรุปความหมายโดยรวมได้ว่าค่านิยม คือ แนวคิดที่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่มีค่าสามารถสนองความปรารถนาของมนุษย์ได้มีอิทธิพลต่อการเลือกตัดสินใจและการกระทำของตนเองหรือคนในสังคมนั้น

3.2.2 ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจึงมีการกำหนดถึงความสำคัญของค่านิยมไว้หลายประการ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยม ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของมนุษย์ นับเป็นสิ่งสำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้บุคคลใช้เป็นเครื่องมือช่วยเลือกตัดสินใจที่จะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับค่านิยมของคนหรือสังคมนั้น
2. ค่านิยมเป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจ และการแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดในใจ หรือภายในสังคม
3. ค่านิยมเป็นแรงจูงใจหรือแรงผลักดันของบุคคล เช่น ผู้ที่มีค่านิยมทางวัตถุสูง ก็จะมี ความขยันขันแข็ง มีความมานะเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนปรารถนา (คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , 2525 : 35-36)

ดังนั้นค่านิยมจึงเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับแต่ละบุคคลในสังคม เพราะสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานของความประพฤติ เป็นแบบแผนในการเลือกตัดสินใจที่จะกระทำ และเป็นแรงผลักดันให้บุคคลแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

3.2.3. ระบบค่านิยม

ระบบค่านิยมเป็นการสร้างความคิดรวบยอด ให้เกิดการสั่งสมทางวัฒนธรรมที่ดีงาม เกี่ยวกับค่านิยม (conceptualization of a value) ที่ใช้เป็นแบบแผนสำหรับการเลือกตัดสินใจ และแก้ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในสถานการณ์หนึ่ง จะไปกระตุ้นค่านิยมหลายค่านิยมในเวลาเดียวกัน เช่น การที่ต้องเลือกระหว่างความเป็นตัวของตัวเอง

กับความอ่อนน้อมเชื่อฟัง ซึ่งต้องเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในเวลานั้น ระบบค่านิยมก็จะช่วยเลือกการกระทำที่ดีที่สุด

ค่านิยมกับระบบค่านิยมที่รวบรวมมาข้างต้น จะช่วยยืนยันแนวคิดเรื่องความเป็นคนดีของสังคมไทยได้ เพราะค่านิยมคือตัวแปรหนึ่งที่สำคัญในการที่จะพิจารณาแนวคิดเรื่องคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการเรียนรู้และปรับทัศนคติให้ถูกต้องสอดคล้องกับสังคมจึงเป็นสิ่งที่สังคมต้องการ

3.3 ค่านิยมที่ปรากฏในสังคมไทย

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงค่านิยมของสังคมไทยที่สำคัญๆ สองด้าน ดังนี้

3.3.1 ค่านิยมด้านลบ

3.3.1.1 ค่านิยมระบบอุปถัมภ์

3.3.1.2 ค่านิยมอำนาจอุปไทย

3.3.1.3 ค่านิยมธนธิปไตย

3.3.1.4 ค่านิยมรักษาตัวรอดเป็นยอดดี

3.3.2 ค่านิยมด้านบวก

3.3.2.1 ค่านิยมความสุภาพอ่อนโยน

3.3.2.2 ค่านิยมค่านิยมพึงพอใจในอัตภาพ

3.3.2.3 ค่านิยมความอดกลั้น รู้จักที่สูงที่ต่ำ

3.3.1 ค่านิยมด้านลบ

3.3.1.1 ค่านิยมระบบอุปถัมภ์

สังคมไทยเชื่อว่าคนดี คือ คนที่รู้จักตอบแทนบุญคุณคนอื่น ลักษณะของการตอบแทนคุณได้กลายมาเป็นสังคมแบบอุปถัมภ์ ในความเป็นจริงการอุปถัมภ์มีสภาพเป็นกลางให้ทั้งคุณและโทษขึ้นอยู่กับ การนำไปใช้ของคนในสังคม อาจกล่าวได้ว่าในทุกๆ ระบบของสังคม จำเป็นต้องมีการอุปถัมภ์เป็นตัวเชื่อมประสานอยู่ ในสังคมไทยหากไม่มีการอุปถัมภ์เสียเลย สังคมไทยอาจอยู่ไม่ได้ เพราะจะกลายเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัว ในทางตรงข้ามหากอุปถัมภ์มากก็อาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคม ดังนี้

1. ระบบอุปถัมภ์มักนำไปสู่การเล่นพรรคเล่นพวก มักเป็นเหตุให้ยึดถือประโยชน์ของพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม โยกันเป็นเครือข่ายอุปถัมภ์ตามความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ดังที่เราเคยได้ยินคำกล่าว เช่น เมื่อนายขึ้นเป็นใหญ่ก็พลอยได้รับอานิสงส์ถ้วนหน้า

เป็นต้น หรือแม้แต่เรื่องการเลื่อนขั้นหรือการให้ความดีความชอบที่พิจารณาว่าบุคคลใดเป็นพวกพ้อง มากกว่าพิจารณาความรู้ความสามารถ หรือผลงาน จนกลายเป็นการทะเลาะต่อหน้าที่ที่ควรจะทำ

2. ระบบอุปถัมภ์ก่อให้เกิดค่านิยมแบบสังคมไทย ที่มีลักษณะของการเป็นสังคมอุปถัมภ์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนจากกันและกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา นักการเมืองกับข้าราชการประจำ ข้าราชการกับประชาชน นักการเมืองกับประชาชน ต่างฝ่ายต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน และมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างตอบแทนกันทั้งในด้านวัตถุ จนบางครั้งลืมนึกถึงความถูกต้องชอบธรรม

3.3.1.2 ค่านิยมสังคมแบบอำนาจอุปถัมภ์

ค่านิยมสังคมแบบอำนาจอุปถัมภ์โดยถือว่าคนดีคือคนที่มีอำนาจ เนื่องจากมีฐานะทางสังคมสูงกว่าประชาชนตามการกำหนดโดยระบบศักดินา ประชาชนซึ่งเป็นชนชั้นผู้ถูกปกครองต่างให้ความเคารพยำเกรงข้าราชการถือว่าเป็นคนดี เพราะเป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจในการให้คุณและโทษได้ แม้ในปัจจุบันจะเปลี่ยนมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ข้าราชการมีสถานภาพที่เปลี่ยนไปแล้วก็ตามแต่ลักษณะความคิดและการปฏิบัติแบบเดิมยังคงเหลือและสะท้อนออกมาในรูปของค่านิยมที่สำคัญ ดังนี้

1. ค่านิยมใช้อำนาจเรียกค่าน้ำร้อนน้ำชา ได้รับการปลูกฝังกันมาว่าเมื่อใดขึ้นขอให้ได้เป็นเจ้าคนนายคน ดังนั้นเองเมื่อคนในสังคมได้เข้ารับราชการ ซึ่งหมายถึงการเข้าไปรับใช้ประชาชน แต่กลับมีความคิดว่า ตนมีอำนาจเหนือประชาชนโดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นชนบท เนื่องจากราชการเป็นแหล่งรวมของบุคคลที่มีความรู้ จึงทำให้ข้าราชการอาจแสดงออก โดยการทำตัวเป็นผู้รู้ดีกว่าประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดการยอมรับ และยกย่องว่าเป็นชนชั้นปกครอง

2. ค่านิยมยกย่องและเกรงกลัวผู้มีอำนาจ ในระบบข้าราชการอำนาจขึ้นอยู่กับชั้นหรือตำแหน่ง เช่น รัฐมนตรี ยศทหาร ยศตำรวจ ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดอำเภอ นายอำเภอ เป็นต้น ยังมีตำแหน่งสูงยังมีอำนาจมาก และยังได้รับการยกย่องมากขึ้น จนสามารถกล่าวได้ว่า อำนาจสามารถบันดาลให้มีทรัพย์สินเงินทอง บริวาร ตำแหน่ง ฯลฯ ค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจอาจนำไปสู่การประจบสอพลอ เกิดการทำงานแบบผักชีโรยหน้าเพื่อให้เจ้านายพึงพอใจ และเพื่อตนเองจะได้รับ ความดีความชอบ โดยไม่สนใจว่าสมเหตุสมผลและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนหรือไม่ จนกลายเป็นว่า ระเบียบกฎเกณฑ์ต้องมาทีหลังความปรารถนาของเจ้านาย

ค่านิยมเหล่านี้ ส่งผลให้คนในสังคมเดินอยู่บนเส้นทางที่ลำบากยิ่ง เช่น เขาไม่ได้รับการยกย่องให้เกียรติ หากเขาเป็นข้าราชการที่ซื่อสัตย์แต่ยากจน เขาไม่สามารถทำธุรกิจได้อย่างราบรื่น หากไม่เรียนรู้ที่จะจ่ายค่าน้ำร้อนน้ำชาบ้าง หรือเขาอาจอยู่ในตำแหน่งเดิมตลอดชีวิต เพราะเขาไม่ได้เล่น

พรรคเล่นพวกกับหัวหน้างาน ฯลฯ ค่านิยมสังคมเช่นนี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดของสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

3.3.1.3 ค่านิยมแบบธนชาติไทย

สังคมไทยอยู่ภายใต้ค่านิยมแบบธนชาติไทย คือ อธิปไตยที่เกิดจากเงิน โดยเชื่อว่าคนมีเงินเท่านั้นที่สังคมต้องการหากใครมีเงินก็สามารถเป็นใหญ่ได้ สังคมปัจจุบันกลายเป็นสังคมที่เห็นเงินเป็นใหญ่ สังคมวัตถุนะกัณฑ์เงินโดยไม่สนใจว่าจะได้มาด้วยวิธีใด ค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบราชการอย่างใหญ่หลวง การปรับเงินเดือนข้าราชการไม่จวนรับกับดัชนีค่าครองชีพ จนเกิดปัญหาตามมาดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมยกย่องเงินมากกว่าความดีและความถูกต้อง ปัจจุบันเรียกว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เงินเป็นใหญ่กว่ากฎ เงินสามารถแลกกับความถูกต้องได้ ส่งผลให้คนในสังคมมุ่งแสวงหาความมั่งคั่งให้กับตนเองอย่างไม่จำกัดวิธีเพื่อให้ได้เงินเร็วที่สุดและง่ายที่สุด โดยขาดความตระหนักในจริยธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ คิดว่าคนที่ซื่อสัตย์มักจะไม่มีการเติบโตและยากจนถูกสังคมดูถูกดูแคลน

2. ค่านิยมยกย่องวัตถุซื้อเสียงเกียรติยศ ประวัติศาสตร์สังคมไทยมีการแบ่งชนชั้นวรรณะอย่างชัดเจนในภาคปฏิบัติ คนในสังคมส่วนใหญ่ยอมจำนนต่อเกียรติจากชาติตระกูลและความมั่งคั่ง เมื่อบวกกับกระแสวัตถุนิยมและเสรีนิยม คนไทยส่วนใหญ่จึงแสวงหาผลประโยชน์ เพื่อยกระดับฐานะของคนให้มั่งคั่งในสังคม กลายเป็นความละโมภและความเห็นแก่ตัว สร้างความเสียหายแก่ส่วนรวม โดยสังคมสนับสนุนการกระทำเช่นนี้ว่าเป็นสิ่งถูกต้อง เพราะมีค่านิยมที่เห็นว่า ใครสามารถโกงผู้อื่นไม่สามารถทำอะไรเขาได้ คนผู้นั้นเป็นคนที่ฉลาดและสังคมที่มีคนที่ทำเช่นนั้นมากเป็นสังคมที่ฉลาดด้วย

3. ค่านิยมการปฏิบัติมากกว่าหลักการสังคมไทยยึดค่านิยมการปฏิบัติมากกว่าหลักการ โดยการเลือกสิ่งใดที่ทำแล้วตนเองได้รับประโยชน์มากกว่า ส่งผลให้การคอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ทำได้หากทำแล้วตนเองได้ประโยชน์ แม้จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือทำด้วยวิธีการไม่ถูกต้องก็ตาม ค่านิยมเช่นนี้ทำให้เกิดการละเลยที่จะตระหนักถึงผลเสียของการคอร์รัปชันและก็เป็นปัญหาต่อระบบราชการในเวลาต่อมา

3.3.1.4 ค่านิยมของสังคม แบบรัฐรักษาตัวรอดเป็นยอดดี

สังคมไทยถือว่าคนที่รู้จักรักษาตัวรอดคือคนดี การที่คนในสังคมยึดการรู้จักรักษาตัวรอดเป็นยอดคนนั้น ค่านิยมนี้ถูกถ่ายทอดผ่านทางวรรณกรรมที่เราถือว่าเป็นภูมิปัญญาไทย เช่น ผ่านทาง

ตัวละครตัวหนึ่งที่ชื่อว่า ศรีธนญชัย ซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีมานานับตั้งแต่รุ่นปู่ย่า เป็นต้น มาจนกระทั่งปัจจุบันและปรากฏในระบบการศึกษาทำให้สังคมไทยซึมซับรับเอาและยกย่องศรีธนญชัยว่าเป็นคนที่ฉลาด สามารถเอาตัวรอดจากสถานการณ์ร้ายต่าง ๆ โดยใช้ทุกวิถีทางไม่ว่าทางนั้นถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ ทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของตนเอง สังคมที่รู้จักเอาตัวรอดเป็นยอดดีนี้เองสะท้อนออกมาออกมาเป็นสังคมที่สำคัญ ดังนี้

1. ค่านิยมเข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม โดยปกติแล้วการว่ายน้ำทวนน้ำย่อมยากลำบากและอาจไปไม่ถึงฝั่งแต่การว่ายตามน้ำง่ายสบายและอาจไปถึงฝั่งได้ แนวคิดนี้ได้ฝังลึกในระบบราชการและระบบการเมือง มักเป็นเหตุให้ข้าราชการใหม่ ไฟแรง มีอุดมการณ์ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะทำงาน ต้องถูกถ่วงดึงด้วยอิทธิพลของระบบกินตามน้ำ คนที่ว่ายน้ำทวนกระแสจะกลายเป็นแกะดำ ไม่มีคนคบค้าด้วย ในที่สุดต้องหลุดออกจากระบบไป

2. ค่านิยมอย่าแกว่งเท้าหาเสี้ยน แนวคิดนี้เป็นเนื้อร้ายเรื้อรังในระบบราชการและระบบการเมือง สาเหตุประการหนึ่งเนื่องจากไม่มีใครกล้าเป็นพยานโจทก์ การนำตัวพยานบุคคลมาขึ้นศาลเป็นการยากคนไทยเรามีคำพังเพยอยู่ว่า กินจี้หมาดีกว่าขึ้นศาล อย่าแกว่งเท้าหาเสี้ยน และบ้านเมืองไม่ใช่ของเราคนเดียว ใครกินใครโกงช่างหัวมัน หรือหากโจทก์พิสูจน์ไม่ได้ว่าจำเลยผิดจริงอาจถูกฟ้องกลับในฐานะหมิ่นประมาทได้ ทางการจึงมักจะไม่สามารถจับคนผิดมาลงโทษได้ แม้จะมีตัวบทกฎหมายที่เข้มงวดเพียงใด

3. ค่านิยมประนีประนอม แนวคิดนี้มีลักษณะปฏิบัติการนิยมมากกว่าอุดมการณ์นิยม ซึ่งสะท้อนออกมาชัดเจน เช่น คนไทยนิยมตัดสินปัญหาในลักษณะการผ่อนปรนรอมชอมเข้าหากันเมื่อมีการขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ในที่ทำงาน หรือในระดับประเทศชาติ การประนีประนอมเป็นลักษณะที่อาจมาจากผลแห่งการต่อสู้ของชาติในหลายยุคหลายสมัย หากดูจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ หลายเหตุการณ์ คนไทยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยไม่นิยมการได้แยะด้วยการนำเอาเหตุผลข้อเท็จจริงมาอภิปรายหักล้างกัน แต่จะนิยมความราบรื่นในการเจรจา เพื่อมุ่งรักษาหน้ารักษาศักดิ์ศรีของกันและกัน หลายครั้งการประนีประนอมเป็นเหตุให้เสียเปรียบเพราะไม่ตัดสินใจให้เด็ดขาดในเรื่องสำคัญ ๆ และทำให้เกิดผลเสียหลายตามมา

3.3.3 ค่านิยมด้านบวก

3.3.3.1 ค่านิยมความสุภาพอ่อนโยน ไม่ชอบความก้าวร้าวมุทะลุ ไม่ัดครอนหักหาญน้ำใจกัน มีความเมตตากรุณา และเอื้อเฟื้อ ค่านิยมอันดับหนึ่งของคนไทยที่เห็นได้ชัดคือความเป็นผู้ดี คนไทยส่วนมากมักจะเป็นคนสุภาพ อ่อนโยน มีมารยาทดี ไม่ชอบก้าวร้าวมุทะลุ ไม่ัดครอนหักหาญน้ำใจกันและกัน นอกจากนี้ยังรับเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเข้ามาประพฤติดิ

ปฏิบัติ ทำให้คนไทยเป็นคนสุภาพอ่อนโยน ไม่มีกิริยาจากก้าวร้าวผู้อื่น รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ไม่ชอบการมีเรื่องราว สักคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในชนบทอยู่กันแบบพี่น้อง ไม่ถือเขาถือเรา มีอะไรก็แบ่งปันกันกิน หรือมีเรื่องราวอะไรก็ค่อยพูดค่อยจากัน ดังภาษิตว่า บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น ไม่เชือดเฉือนตัดรอนกันง่ายๆ

3.3.3.2 ค่านิยมพึงพอใจในอัตภาพ วิธีชีวิตแบบไทยได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพราะแนวคำสอนสอนให้ประชาชนเกิดความพอใจ มีความยินดีตามฐานะ ภาวะ เพศ และวัยของตนเอง นอกจากนี้ยังสอนให้มีความพอใจในภาวะความเป็นอยู่ของตน เมื่อเรามีความพอใจแล้ว การดำรงชีวิตก็จะไม่มีปัญหา ปัญหาเกิดก็เพราะเรามีความโลภ อยากได้ อยากมี อยากเป็นเกินขอบเขตความรู้ความสามารถของตนเอง การรู้จักพอจึงเป็นความสุขใจอย่างหนึ่งของคนไทย เหมือนดังคำพังเพยที่ว่า นกน้อยทำรังแต่พอตัว ดังนั้นการรู้จักพอจึงเป็นความพึงประสงค์ของสังคมไทย

3.3.3.3 ค่านิยมความอดกลั้น รู้จักที่สูงที่ต่ำ คนไทยยึดหลักคุณสมบัตินี้ผู้มีความเกรงใจ มีมารยาท ค่านิยมเหล่านี้ทำให้คนไทยมักมีความเจียมตัวระวังตัว ไม่อาจเือมในสิ่งที่สูงเกินศักดิ์ ยอมรับสภาพของตนโดยดี และ ไม่มีความขัดแย้งมากนัก ดังคำพังเพยที่ว่า น้ำขุ่นเอาไว้ใน น้ำใสเอาไว้รินอก ทำให้คนไทยมีนิสัยดีไม่มีปฏิกริยารุนแรง

3.4 แนวคิดเรื่องความเป็นคนดีของสังคมไทย

สังคมไทยมีแนวคิดที่ว่า ศาสนาและวัฒนธรรมจะช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตให้ไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ได้ หลักดังกล่าวประกอบไปด้วยการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของการทำงาน พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย รู้จักคิดวิเคราะห์ รักประเทศชาติ ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาและการปกครองของศาสนาและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักวิเคราะห์วิพากษ์ และแสดงความคิดเห็น และเข้าใจในหลักของรัฐธรรมนูญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 2)

หลักการรู้จักตนเอง เราเชื่อว่าชีวิตทุกชีวิตมีคุณค่าการดำเนินชีวิตที่ดีได้นั้นทุกคนต้องรู้จักตัวเองเสียก่อนว่า เราต้องการอะไรในชีวิตนี้ ความจริงข้อหนึ่งคือสังคมไทยเห่อศห่อศักดิ์ สิ่งเหล่านี้ถือว่าจำเป็นในการปกครองและบริหารบ้านเมือง ถ้ารู้จักใช้ตำแหน่งหน้าที่เหล่านั้นในทางที่ถูกก็จะเกิดคุณ ยศถาบรรดาศักดิ์เป็นของมีค่า มีความหมายเป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตาทำให้ได้รับเกียรติในสังคม แต่ในปัจจุบันยศศักดิ์กลายเป็นที่มาของลาภสักการะ ผู้มีอำนาจวาสนาศักดิ์มีตำแหน่งหน้าที่มียศฐาบรรดาศักดิ์สูงย่อมเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลทั่วไปมากขึ้น บางแห่งถึงขนาดซื้อขายกันด้วยระบบเงินตราเพื่อให้ได้มาซึ่งยศศักดิ์ที่เปรียบเสมือนหัวโขน หากใช้ดีก็เป็นคุณใช้ไม่ดีก็เป็นโทษ

อย่างเราจะเห็นกันได้ว่า ข้าราชการบางคนใช้ศรัทธาบรรดาศักดิ์ไปในทางเลี้ยวหาย เช่น ข่มเหง รังแก ขูดรีดประชาชน เล่นพรรคเล่นพวกเป็นการก่อให้เกิดรอยร้าว สร้างศัตรูระหว่างข้าราชการกับประชาชนหรือนักการเมืองกับข้าราชการประจำ ดังนั้นชีวิตที่พึงประสงค์ของสังคมไทยในขณะนี้ ควรจะรู้จักตนเอง ประมาณตนเอง ทำในสิ่งที่สังคมยอมรับ

หลักการเห็นคุณค่าของการทำงาน ภาณิดโบราณกล่าวเอาไว้ตอนหนึ่งว่า “ทำบุญเอาหน้า ภาวนากันตาย” การทำงานหรือการกระทำความดีโดยความไม่บริสุทธิ์ใจ ต้องการหาคะแนนใส่ตัวเอง บางคนชอบทำดีต่อหน้า พอลับหลังก็อีกอย่าง นี่คือเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของข้าราชการไทยทำอะไรก็ตามถ้าทำแล้วไม่มีใครยกย่องสรรเสริญเยินยอแล้วมีความรู้สึกว่าทำไปก็ไร้ค่า ดังที่ปรากฏในบ้านเมือง ที่สังคมคิดว่าจะทำดีทั้งที่ต้องประกาศวิญญู ไททศน์ หรือในหนังสือพิมพ์ ถ่ายภาพโฆษณาเสียก่อนจึงทำ ถ้าไม่เช่นนั้นก็ไม่อยากทำ หรือทำก็เสียไม่ได้ เอกลักษณ์อย่างนี้กำลังระบาดทั่วสังคมไทย (พระพิจิตรธรรมพาที, กรรมบันดาล, วารสารพุทธธรรม, 2544 : 11) ในหลักการเห็นคุณค่าของการทำงานนั้นจะขอยกบทเพลงพระราชนิพนธ์ของในหลวงรัชกาลปัจจุบัน เป็นอุทาหรณ์ ความว่า

“จะแน่วแน่มั่นใจในสิ่งผิด

จะรักษาจิตใจชีวิตเป็นผุยผง

จะยอมตายหมายให้เกิดดิศโลง

จะปิดทองหลังองค์พระปฏิมา”

คำว่า “ปิดทองหลังองค์พระปฏิมา” นั้น เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าการทำความดีด้วยความบริสุทธิ์ใจนั้นไม่จำเป็นต้องทำต่อหน้า แม้ลับหลังก็ก่อให้เกิดคุณค่าภายในขึ้นแก่ตนเองได้

หลักการพึ่งตนเอง สังคมไทยยอมรับหลักที่ว่า “คนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพเท่าเทียมกัน เพียงแต่การนำมาใช้มาน้อยแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับปัจเจกชน แต่อย่างไรก็ตามยังมีกลุ่มคนอีกมากมายที่ไม่เข้าใจในหลักการนี้ พอประสบปัญหานิดหน่อยก็เริ่มโทษเทวดา โทษดวง โทษวาสนาแล้วก็หวังพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ เหล่านี้เป็นต้น

ข้อสัจธรรมสุจริต โบราณสอนไว้ว่า “ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน” แนวคิดนี้มุ่งสอนให้คนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์เป็นที่ยอมรับของสังคม จึงควรถือมาตรฐานของความเป็นคนมีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มีวินัย การมีวินัยคือการรู้จักคุณค่าของตนเอง เคารพกติกาที่วางไว้ เริ่มจากการมีวินัยในตนเอง มีวินัยในสังคม เรื่องวินัยถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่เปรียบประหนึ่งเข็มใช้ร้อยมาด้ายให้ดูมีความสวยงาม สังคมไทยยอมรับความมีวินัยแต่จะไม่ยอมรับเมื่อถูกลงโทษทางวินัย โดยมักจะอ้างว่าเป็นเวรกรรมที่เคยกระทำไว้เมื่ออดีต

รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการคิดย่อยข้อมูลเพื่อการนำมาใช้ ดังที่ อิมมานูเอล คานต์ ได้เคยกล่าวไว้ว่า “ความคิดที่ปราศจากข้อมูลเป็นความคิดเปล่า การรับข้อมูลที่ไม่มีความคิดกำกับเป็นความคิดที่

บอด” ซึ่งพระเทพโสภณได้อธิบายไว้ในเอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการจัดทำรายละเอียด
สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา 1 มีนาคม 2545 ถึงระบบการคิดวิเคราะห์ไว้ 2 อย่าง คือ

1. มีระบบเหตุผลที่คิดเอง แต่ไม่มีข้อมูลให้คิดไม่มีข้อมูลการรับข้อมูลใหม่มาชดเชยเป็นความ
ว่างเปล่า ต่อให้คิดวิเคราะห์เก่งเพียงใด ถ้าไม่มีเรื่องหรือข้อมูลดิบให้คิดวิเคราะห์ก็จะไม่มีผลลัพธ์รู้
อะไรมาเลย เหมือนคอมพิวเตอร์ที่ไม่มีการป้อนข้อมูลให้วิเคราะห์ ย่อมจะทำอะไรไม่ได้

2. การรับข้อมูลที่ไม่มีการคิดตามหลักเหตุผลสำหรับข้อมูลนั้น เป็นความมีคบอด คือ
แปลสัญญาณไม่ได้ ไม่รู้ว่าเป็นอะไร สักแต่รับข้อมูลโดยไม่มีการวิเคราะห์ ไม่มีปฏิกิริยาหรือการตี
ความหมายว่าถูกหรือผิดซึ่งเท่ากับว่าไม่ได้รับข้อมูลอะไรเลยเพราะถอดรหัสอะไรไม่ได้
(พระราชวรมุนี , 2545: 23)

เพราะฉะนั้นต้องมีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักการแปลผล มีทักษะ
และศักยภาพ รู้จักปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ในความเป็น
จริงในเรื่องนี้สังคมไทยกลับคิดแต่จะบริโภคข้อมูลอย่างเดียว พุดใช้ชัดเจน คือ ขอให้ข้อมูลเข้ามา
คนไทยรับได้หมด ซึ่งเป็นปัญหาต้องปรับปรุงต่อไป

รักประเทศชาติรักท้องถิ่นและเลื่อมใสการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข คนไทยมีความภูมิใจในความเป็นไทย การศึกษาได้วางหลักฐานของความเป็นพล
เมืองดีให้แก่สังคมตลอดมา จนคนไทยมีความแนบแน่นกับวิถีการดำเนินชีวิตแบบไทยไทย ที่มี
ความห่วงหาอาทรต่อกันโดยอันเป็นสิ่งสูงสุดของคนไทยทั้งแผ่นดิน เราเชิดชูองค์พระประมุขเราเหนือสิ่ง
ใด ๆ จนบางครั้งกลายเป็นว่าพอมีเรื่องอะไร ๆ แก่ตนหรือชุมชนไม่พอใจก็มีการเรียกร้องขอความ
เป็นธรรม ในรูปแบบของการก่อจู่โจม การประท้วงที่เชิดชูประชาธิปไตย จนบางครั้งพบว่าก่อให้เกิด
ความวุ่นวายขึ้นในสังคม

การรู้จักวิเคราะห์วิพากษ์และแสดงความคิดเห็น นับเป็นค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทย
อีกข้อหนึ่ง ถือเป็นความต้องการอย่างมากของสังคมยุคปัจจุบัน ในสาระการเรียนรู้จะเน้นไปที่เด็ก
เป็นประการสำคัญเพื่อให้เด็กรู้จักการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และกล้าแสดงออก กล้าแสดง
ความคิดเห็น จนในบางครั้งจนกลายเป็นว่าเด็กไทยหัวคือ สอนไม่ค่อยฟัง ปัญหานี้สืบเนื่องมาจาก
การเปิดโอกาส แต่ไม่ให้โอกาส หรือเปิดโอกาสแต่ไร้ทิศทาง เช่น ในกรณีที่เด็กนักเรียนในโรงเรียน
แห่งหนึ่งพอครูถามว่านักเรียนมีปัญหาอะไรบ้าง นักเรียนยืนขึ้นถามครูนอกประเด็นที่ครูถามเพราะ
ความอยากรู้แต่กลับถูกดุจากครู ทั้งที่ครูควรอธิบายให้เข้าใจหรือให้การแนะนำในสิ่งที่ควรหรือไม่
ควรทำให้เด็กไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

หลักการของธรรมรัฐ(Good Governace)เป็นแนวคิดที่พึงประสงค์อย่างหนึ่งของสังคมไทย
ปัจจุบันที่มีฐานการคิดสู่ทางเลือกใหม่ของสังคมไทย ในประเด็นนี้ เสน่ห์ จามริก ได้เสนอไว้ว่า

ฐานคิดของสังคมไทยต้องมีความเป็นไททางจิตวิญญาณ ระบบแนวคิดแบบเก่าที่เคยคิดว่า ภูมิปัญญาตะวันตกจะช่วยสังคมไทยให้ดีขึ้นนั้นไม่ใช่แล้ว เราควรวางรากฐานแนวคิดให้อยู่กับการรักการเรียนรู้(ปัญญา)การศึกษาแบบรวมหมู่ และการเข้าถึงคุณค่าแห่งความหลากหลายทางภูมิปัญญา ทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรม (ยุค ศรีอาริยะ, 2541 :30) แต่ในทางปฏิบัติแล้วหลักการคิดที่อาศัยรากฐานจากการเรียนรู้นั้น สังคมไทยยังยอมรับผู้ที่จบการศึกษามาจากสังคมตะวันตก คนไทยเมื่อต้องการเรียนรู้ที่สูงขึ้นต้องเดินทางไปเรียนต่อที่ตะวันตก เรียนทฤษฎีตะวันตก เรียนพุทธศาสตร์ตะวันตก ซึ่งเราไม่เคยคิดเลยว่าการเรียนเหล่านี้กลับทำให้เราตกอยู่ภายใต้อาณานิคมทางปัญญาต่อระยะต่อมา

สรุป แนวคิดเรื่องความเป็นคนดีของสังคมไทยไม่ปรากฏโดยตรงในเอกสาร แต่สังคมไทยคาดหวังว่าบุคคลจะเป็นที่ยอมรับในสังคมได้ หากเข้าใจหลักการดำเนินชีวิต และปฏิบัติตามหลักศาสนาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และดีงาม

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงแนวคิดเรื่องความเป็นคนดี ลักษณะของคนดี และศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิดเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 ประชากร
- 4.2 กลุ่มตัวอย่าง
- 4.3 การสุ่มตัวอย่าง
- 4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6,355,100 คน (สำมะโนประชากรและเคหะ, 2543)

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศาสนิกชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 399 คน ซึ่งผู้วิจัยได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงในบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2537: 51) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดกลุ่มของตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

แทนค่าดังนี้

$$n = \frac{6,355,100}{1 + (6,355,100)(0.05)^2}$$

$$n = 399.99 \text{ (399)}$$

เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 แล้ว ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตามลำดับชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกเลือกเท่ากัน โดยกำหนดจำนวนหน่วยย่อย ตัวอย่างที่จะสุ่มจากแต่ละศาสนา ได้แก่ ประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา จำนวน 6,005,570 คน ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 260,559 คน ประชากรที่นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 63,551 คน และประชากรที่นับถือศาสนาอื่นๆ จำนวน 25,420 คน ดังนั้น เมื่อคิดเป็นสัดส่วนจะได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา} &= \frac{6,005,570 \times 399}{6,355,100} = 378 \\ \text{ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม} &= \frac{260,559 \times 399}{6,355,100} = 16.39 \text{ (16)} \\ \text{ประชากรที่นับถือศาสนาคริสต์} &= \frac{63,551 \times 399}{6,355,100} = 4 \\ \text{ประชากรที่นับถือศาสนาอื่นๆ} &= \frac{25,420 \times 399}{6,355,100} = 1.59 \text{ (1)} \\ \text{รวม} &= 399 \end{aligned}$$

(สงศรี ชมภูวงศ์, 2539: 77)

ดังนั้น จึงได้จำนวนกลุ่มประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา จำนวน 378 คน ประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 16 คน ประชากรที่นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 4 คน ประชากรที่นับถือศาสนาอื่นๆ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 399 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

4.3.1 ศึกษาข้อมูลเอกสาร ผลงานวิจัยตลอดถึงแนวคิดตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดข้อคำถามในแบบสอบถาม

4.3.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัย และสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดประเด็นขอบข่ายของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย โดยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และการนับถือศาสนา

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดีเป็นแบบตัวเลือกลำดับความสำคัญ จำนวน 6 ระดับ โดยให้ผู้ตอบใส่เลข 1 หน้าข้อที่เห็นว่าสำคัญมากที่สุด ตามลำดับความสำคัญลดหลั่นกันไปจนถึงเลข 6 โดยให้คะแนน ดังนี้

ถ้าคำตอบข้อใดเป็น	1	ให้	6	คะแนน
ถ้าคำตอบข้อใดเป็น	2	ให้	5	คะแนน
ถ้าคำตอบข้อใดเป็น	3	ให้	4	คะแนน
ถ้าคำตอบข้อใดเป็น	4	ให้	3	คะแนน
ถ้าคำตอบข้อใดเป็น	5	ให้	2	คะแนน
ถ้าคำตอบข้อใดเป็น	6	ให้	1	คะแนน

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มคนต่างศาสนาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตาม แบบของ Likert-type scale (Likert, 1976 : 90-95) จำนวน 24 ข้อ ซึ่งมีโครงสร้างของข้อคำถาม ดังนี้

ข้อคำถามที่	1 - 4	เป็นแนวคิดอสังขนิยม
ข้อคำถามที่	5 - 8	เป็นแนวคิดประโยชน์นิยม
ข้อคำถามที่	9 - 12	เป็นแนวคิดของคานต์
ข้อคำถามที่	13 - 16	เป็นแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนา
ข้อคำถามที่	17 - 20	เป็นแนวคิดตามหลักศาสนาคริสต์
ข้อคำถามที่	21 - 24	เป็นแนวคิดตามหลักศาสนาอิสลาม

โดยให้คะแนนดังนี้

ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง	=	5	หมายความว่า ขอมรับอย่างยิ่ง
ไม่เหมาะสม	=	4	หมายความว่า ขอมรับ
ไม่มีความเห็น	=	3	หมายความว่า ไม่มีความเห็น
เหมาะสม	=	2	หมายความว่า ไม่ขอมรับ
เหมาะสมอย่างยิ่ง	=	1	หมายความว่า ไม่ขอมรับอย่างยิ่ง

อนึ่ง เนื่องจากข้อความที่ใช้เป็นคำถามจะมีเนื้อหาเชิงปฏิเสธแนวคิดที่เป็นพื้นฐานการออกข้อคำถามนั้น ดังนั้นหากผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนะเห็นว่าพฤติกรรมในข้อคำถามไม่เหมาะสมอย่างยิ่งจะมีความหมายว่าผู้ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวคิดนั้น เช่นเดียวกันหากผู้ตอบมีทัศนะไปในทางตรงกันข้ามว่าพฤติกรรมในข้อคำถามเหมาะสมอย่างยิ่งก็จะหมายความว่า ผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนั้นอย่างยิ่ง

ตอนที่ 4 สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มคนต่างศาสนา เกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในสังคมไทย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert-type scale (Likert, 1976 : 90-95) จำนวน 27 ข้อ โดยให้คะแนนดังนี้

ไม่น่ายอมรับอย่างยิ่ง	=	5
ไม่น่ายอมรับ	=	4
ไม่แน่ใจ	=	3
ยอมรับได้	=	2
ไม่เห็นว่ามันผิดใจเลย	=	1

ตอนที่ 5 สอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ เป็นแบบเลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง จำนวน 6 ข้อ โดยมีโครงสร้างของข้อคำถาม ดังนี้

- ข้อคำถามที่ 1 เป็นแนวคิดอสังขม
- ข้อคำถามที่ 2 เป็นแนวคิดประ โยชน์นิยม
- ข้อคำถามที่ 3 เป็นแนวคิดตามหลักศาสนาอิสลาม
- ข้อคำถามที่ 4 เป็นแนวคิดของคานต์
- ข้อคำถามที่ 5 เป็นแนวคิดตามหลักศาสนาคริสต์
- ข้อคำถามที่ 6 เป็นแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนา

โดยมีเกณฑ์คะแนน ดังนี้

ข้อคำถามที่ 1 ตอบข้อ ก,ข = 2	ตอบข้อ ค,ง = 1
ข้อคำถามที่ 2 ตอบข้อ ก,ข = 1	ตอบข้อ ค,ง = 2
ข้อคำถามที่ 3 ตอบข้อ ก,ข = 2	ตอบข้อ ค,ง = 1
ข้อคำถามที่ 4 ตอบข้อ ก,ข = 2	ตอบข้อ ค,ง = 1
ข้อคำถามที่ 5 ตอบข้อ ก,ข = 2	ตอบข้อ ค,ง = 1
ข้อคำถามที่ 6 ตอบข้อ ก,ข = 1	ตอบข้อ ค,ง = 2

4.3.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไขความถูกต้อง เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.3.4 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องแล้วไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มคนต่างศาสนาที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการ Cronbach's Alpha ของ ครอนบาค (Cronbach, 1970) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/ for Window (Statistical Package for Social Sciences) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.77 ซึ่งถือว่า แบบสอบถามฉบับนี้เชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เพราะต้องการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ และข้อความบางข้อที่อาจจะมีผู้สงสัยและสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม โดยขอความร่วมมือจากเจ้าอาวาส ชิสเตอร์ และโต๊ะอิหม่ามในเขตกรุงเทพมหานครให้ช่วยแจกแบบสอบถามให้แก่ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาที่ไปประกอบพิธีทางศาสนาในวัด ในโบสถ์ และในมัสยิดได้ตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งขอรับคืนในเวลาเดียวกัน ในกรณีที่ไม่สะดวกในการขอรับคืนในเวลาเดียวกัน ได้ทำการนัดหมายเพื่อขอรับแบบสอบถามคืนในภายหลัง

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 399 ชุด ได้รับกลับมาจำนวน 379 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.98 ของแบบสอบถามทั้งหมด จากนั้นผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลของแต่ละชุด และเลือกชุดที่มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์เพื่อหาผลการวิจัยได้ มาลงรหัส (Coding) ตามคู่มือลงรหัสที่สร้างขึ้น จากนั้นกรอกข้อมูลที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้วใส่เครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/ for Window (Statistical Package for Social Sciences)

4.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6.1. ข้อมูลลักษณะทางประชากร เป็นข้อมูลส่วนบุคคล นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเพื่อการพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage)

4.6.2 ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มคนต่างศาสนาเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคลที่แสดงออกและข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในสังคมไทยโดย

หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นการหาระดับความคิดเห็นโดยรวม โดยการประเมินจากคะแนนรวมแบบอิงกลุ่ม และระดับความคิดเห็นของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามศาสนาที่นับถือ ใช้เกณฑ์เฉลี่ยระดับคะแนนความคิดเห็นตามเกณฑ์ของ จอห์น ดับเบิลยู เบส (John W. Best, 1964) ดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออก

คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายความว่า	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายความว่า	ไม่เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายความว่า	ไม่มีความเห็น
คะแนนเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายความว่า	เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายความว่า	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของคนในสังคมไทย

คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายความว่า	ไม่เห็นว่ามันดีใจเลย
คะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายความว่า	ยอมรับได้
คะแนนเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายความว่า	ไม่แน่ใจ
คะแนนเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายความว่า	ไม่น่ายอมรับ
คะแนนเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายความว่า	ไม่น่ายอมรับอย่างยิ่ง

4.6.3 หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มคนต่างศาสนา ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ กับความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีซึ่งเป็นตัวแปรตามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผู้วิจัยใช้ค่าความสัมพันธ์ที่ 0.01 และ 0.05

4.6.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร โดยหาค่า t-test ระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม และ หาค่า F-test ระหว่างกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่ม โดยผู้วิจัยกำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4.6.5 ผลการวิเคราะห์ นำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยายในบทที่ 5

บทที่ 5

ผลการวิจัยภาคสนาม

ผลการศึกษาเชิงจริยศาสตร์เกี่ยวกับความคิดเรื่องความเป็นคนดี : กรณีศึกษาความคิดของกลุ่มคนต่างศาสนาในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1

- 1.1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง
- 1.2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดีที่จำเป็นต้องมี
- 1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม
- 1.4 การยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล
- 1.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มคนต่างศาสนา กับความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามลักษณะทางประชากร

ส่วนที่ 4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับคนดีในทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง

1. ข้อมูลลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มคนต่างศาสนาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 53.8) เป็นเพศหญิง และเป็นเพศชายเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.2) ประมาณ 1 ใน 3 (ร้อยละ 31.9) มีอายุอยู่ในช่วง 23-32 ปี รองลงมา เกือบ 1 ใน 3 (ร้อยละ 29.9) มีอายุ 13-22 ปี มากกว่า 1 ใน 5 (ร้อยละ 21.9) มีอายุ 33-42 ปี ประมาณ 1 ใน 10 (ร้อยละ 10.5) มีอายุ 43-52 ปี และ ส่วนน้อย (ร้อยละ 5.8) มีอายุ 53 ปี ขึ้นไป ตามลำดับ โดยอายุน้อยที่สุด 13 ปี และ อายุมากที่สุด 79 ปี เฉลี่ยอายุ 30.15 ปี

เกือบ 1 ใน 3 (ร้อยละ 29.8) กำลังศึกษา รองลงมา มากกว่า 1 ใน 4 (ร้อยละ 26.9) มีอาชีพรับจ้าง เกือบ 1 ใน 4 (ร้อยละ 23.3) รับราชการ และส่วนน้อยมีอาชีพ อื่น ๆ (พนักงานบริษัทเอกชน), แม่บ้าน, ค้าขาย, พนักงานรัฐวิสาหกิจ และ เกษตรกร (ร้อยละ 7.9, 4.0, 3.7, 2.9 และ 1.6 ตามลำดับ) กลุ่มคนต่างศาสนา มากกว่า 1 ใน 3 (ร้อยละ 38.8) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา เกือบ 1 ใน 4 (ร้อยละ 23.7) มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น มากกว่า 1 ใน 10 (ร้อยละ 15.0) มีการศึกษาระดับ ปวช.,ปวส. หรือ อนุปริญญา ประมาณ 1 ใน 10 (ร้อยละ 9.5) มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย และส่วนน้อยมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และ ระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 6.9 และ 6.1 ตามลำดับ)

กลุ่มคนต่างศาสนาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 93.7) นับถือศาสนาพุทธ โดย นับถือศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และศาสนา อื่น ๆ เช่น ศาสนาฮินดู เป็นต้น เพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 4.2, 1.9 และ 0.5 ตามลำดับ) (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	204	53.8
ชาย	175	46.2
อายุ		
23 - 32 ปี	121	31.9
13 - 22 ปี	113	29.9
33 - 42 ปี	83	21.9
43 - 52 ปี	40	10.5
53 ปี ขึ้นไป	22	5.8
$\bar{X} = 30.15$ S.D. = 12.76 MIN = 13 MAX = 79		
อาชีพ		
กำลังศึกษา	113	29.8
รับจ้าง	102	26.9
รับราชการ	88	23.2
อื่นๆ	30	7.9
แม่บ้าน	15	4.0
ค้าขาย	14	3.7
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	11	2.9
เกษตรกร	6	1.6
การศึกษา		
ปริญญาตรี	147	38.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	90	23.7
ปวช./ปวส./อนุปริญญา	57	15.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	36	9.5
สูงกว่าปริญญาตรี	26	6.9
ประถมศึกษา	23	6.1
รวม	379	100

ตารางที่ 1 (ต่อ) จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
ศาสนา		
พุทธ	354	93.4
อิสลาม	16	4.2
คริสต์	7	1.9
อื่น ๆ	2	0.5
รวม	379	100

2. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดีตามลำดับความสำคัญจำแนกตามกลุ่มศาสนา พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธให้ความสำคัญแก่คนดีที่มีคุณสมบัติมีสติรู้เท่าทันความคิด ความรู้สึกของคนมากที่สุดเป็นลำดับ 1 และให้ความสำคัญแก่คนที่รักษาประโยชน์ส่วนตนเป็นลำดับสุดท้าย

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ให้ความสำคัญแก่คนดีที่มีคุณสมบัติปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะเพื่อนมนุษย์มากที่สุดเป็นอันดับ 1 และให้ความสำคัญแก่คนที่รักษาประโยชน์ส่วนตนเป็นลำดับสุดท้าย

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามให้ความสำคัญแก่คนดีที่มีคุณสมบัติที่มีศรัทธามั่นคงมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 และให้ความสำคัญแก่คนที่รักษาประโยชน์ส่วนตนเป็นลำดับสุดท้าย

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอื่นๆให้ความสำคัญแก่คนดีที่มีคุณสมบัติมีสติรู้เท่าทันความคิด ความรู้สึกของคนมากที่สุดเป็นอันดับ 1 และให้ความสำคัญแก่คนที่มีศรัทธามั่นคงเป็นลำดับสุดท้าย (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะอาจารย์ที่ปรึกษาที่ปรึกษา

ข้อ	แนวคิดของกลุ่มตัวอย่าง	พุทธ		คริสต์		อิสลาม		อื่นๆ		รวม						
		X	S.D.	ลำดับความสำคัญ	X	S.D.	ลำดับความสำคัญ	X	S.D.	ลำดับความสำคัญ	X	S.D.	ลำดับความสำคัญ			
1	รักษาประโยชน์ส่วนตน	2.17	1.63	6	1.14	0.37	6	1.43	1.03	5	3.00	2.82	4	1.93	1.46	6
2	สร้างประโยชน์ส่วนรวม	3.74	1.75	3	3.71	1.49	4	3.37	1.25	3	4.00	2.82	2	3.70	1.82	3
3	ปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะเพื่อนมนุษย์	3.36	1.41	5	4.26	2.19	3	3.18	1.10	4	3.50	0.70	3	3.58	1.04	5
4	มีศรัทธามั่นคง	3.59	1.61	4	4.28	2.21	2	5.00	1.08	1	1.50	0.70	5	3.59	1.40	4
5	ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรัก	3.83	1.38	2	4.42	1.13	1	4.00	1.26	2	4.00	1.41	2	4.06	1.29	1
6	มีสติรู้เท่าทันความคิดความรู้สึกของตน	4.28	1.64	1	3.14	1.34	5	3.37	1.50	3	5.00	1.41	1	3.94	1.47	2

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคลที่แสดงออกของกลุ่มตัวอย่างพบว่า

เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมเป็นรายข้อ จำแนกตามกลุ่มศาสนาทั้ง 3 ศาสนา พบว่า

- แนวคิดด้านศาสนาของกลุ่มที่นับถือพุทธศาสนา ส่วนมากเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งก็หมายความว่าเห็นด้วยกับพฤติกรรมนั้น โดยมีความเห็นว่า คนที่มีความคิดแต่จะพยายามให้เหตุผลแก้ตัวกับตัวเองว่า มิได้เป็นเช่นนั้น คนที่ไม่พอใจสิ่งที่ตนเองหามาได้ คนที่จมปลักอยู่กับความทุกข์ ความไม่สบายใจเมื่อพยายามคิดที่สุดแล้ว และคนที่ไม่สนใจทำกิจกรรมของตนให้ดี มัวแต่ทำประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ย 4.30 , 4.18 , 3.94 และ 3.82 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 3)

โดยภาพรวมแล้ว แนวคิดของกลุ่มที่นับถือพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมที่แสดงออกเห็นว่าไม่เหมาะสม ซึ่งแสดงว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยมีค่าเฉลี่ย 4.06 (ตาราง 4)

ยกเว้นคนที่ขอมลาบากเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นเห็นว่าเหมาะสมแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนที่นับถือพุทธศาสนา มีความเข้าใจหลัก อโหสะ มีจิตใจไม่ขัดเคือง , เข้าใจหลักสันโดษ เข้าใจหลักอุเบกขาและเป็นคนที่โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนทั้งปวง และที่สำคัญกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธโดยภาพรวมมีแนวคิดที่สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกแนวคิด ทั้งศาสนาคริสต์ อิสลาม อัศนียัม ประโยชน์นิยมและคานต์ (ดังตารางที่ 4)

- แนวคิดด้านศาสนาของกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แสดงว่าเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.87 และหากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คนที่ไม่ทำตามคำสอนทางศาสนา เพราะเห็นว่าทำให้ชีวิตจืดชืด เห็นว่าไม่เหมาะสมอย่างยิ่งซึ่งหมายความว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการทำตามคำสอนศาสนา โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75 แสดงให้เห็นถึงความเคร่งในศาสนา (ศรัทธา)

คนที่ทำตามในสิ่งที่อยากทำมากกว่าปฏิบัติตามหลักศาสนา เห็นว่าไม่เหมาะสม ซึ่งหมายความว่าเห็นด้วยโดยมีค่าเฉลี่ย 4.37 แสดงว่ามันคงในหลักวินัยบัญญัติ

ส่วนคนที่เชื่อถือคำสอนของพ่อ – แม่ ครูหรือผู้นำศาสนา โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงและคนที่เห็นว่าความมั่งคั่งและตำแหน่งการงานเป็นโชคที่สวรรค์ประทาน กลุ่มตัวอย่างส่วนมากพบว่าไม่เหมาะสมซึ่งหมายความว่าเห็นด้วย และไม่ขอแสดงความเห็น มีค่าเฉลี่ย 3.43 และ 2.93 ตามลำดับ (ตาราง 3)

กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามโดยภาพรวมสามารถบูรณาการแนวคิดเข้าได้กับทุกแนวคิดทั้งจริยศาสตร์และศาสนา ยกเว้น หลักอัศนียัม ที่ไม่มีความเห็น นอกนั้นเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งถือว่ามีแนวคิดไปในทางบวก (ตาราง 4)

กลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ โดยภาพรวมแล้วเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งหมายถึงการเห็นด้วยกับพฤติกรรมนั้น มีค่าเฉลี่ย 3.82 (ตาราง 4) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คนที่ไม่ปฏิบัติต่อผู้อื่นแบบที่ตนต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง คนที่ไม่มุ่งทำมาหากิน เพราะเห็นว่าทรัพย์สินเป็นอุปสรรคต่อการทำความดี และคนที่ถือหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน เห็นว่าไม่เหมาะสม ซึ่งหมายถึงการเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.00 ส่วนคนที่ คอยฟังพาสั่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อเผชิญกับความยุ่งยากไม่มีความคิดเห็นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ มีความเข้าใจหลักศาสนาเป็นไปในทางบวก(ตาราง 3)

สำหรับแนวคิดที่จำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนาพบว่า กลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกแนวคิด ยกเว้น แนวคิดแบบอัครนิยม ไม่มีความเห็น

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นรายข้อจำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนา (ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรม	พุทธ			คริสต์			อิสลาม			อื่นๆ			รวม	
		X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.
12.	คนที่ไม่ทำหน้าที่เพราะเกรงว่าจะได้รับความเดือดร้อน	3.90	0.86	ไม่เหมาะสม	3.85	0.89	ไม่เหมาะสม	4.43	0.51	ไม่เหมาะสม	3.50	0.70	ไม่เหมาะสม	3.92	0.85
13.	คนที่ไม่พอใจในสิ่งที่ตนหาได้มา	4.18	0.73	ไม่เหมาะสม	3.71	0.95	ไม่เหมาะสม	4.43	0.56	ไม่เหมาะสม	4.00	1.41	ไม่เหมาะสม	4.19	0.73
14.	คนที่มีความคิดมาคร่ำครวญแต่พยายามให้เหตุผลแก่ตัวกับตนเองว่ามีได้เป็นเช่นนั้น	4.30	0.77	ไม่เหมาะสม	4.14	0.69	ไม่เหมาะสม	4.68	0.47	ไม่เหมาะสมยิ่ง	4.00	1.41	ไม่เหมาะสม	4.31	0.76
15.	คนที่ยอมปลุกอยู่กับความทุกข์ความไม่สบายใจเมื่อพยายามดีที่สุดแล้ว	3.94	0.90	ไม่เหมาะสม	4.42	0.53	ไม่เหมาะสม	4.06	0.68	ไม่เหมาะสม	4.00	1.41	ไม่เหมาะสม	3.95	0.88
16.	คนที่ไม่สนใจให้กิจกรรมของคนให้ มีคุณค่าประโยชน์หรือไม่แก่คนส่วนใหญ่	3.82	0.88	ไม่เหมาะสม	3.85	0.69	ไม่เหมาะสม	3.87	0.34	ไม่เหมาะสม	4.00	1.41	ไม่เหมาะสม	3.82	0.86
17.	คนที่ไม่ปฏิบัติต่อผู้อื่นแบบที่ตนต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง	4.11	0.81	ไม่เหมาะสม	4.00	0.57	ไม่เหมาะสม	4.12	0.71	ไม่เหมาะสม	3.50	0.70	ไม่เหมาะสม	4.10	0.80
18.	คนที่คอยฟังพาลสิ่งกีดกันสิทธิ์ เมื่อเผชิญกับความยุ่งยาก	4.00	0.87	ไม่เหมาะสม	3.28	0.75	ไม่มีความเห็น	3.18	1.37	ไม่มีความเห็น	3.00	0.00	ไม่มีความเห็น	3.95	0.91
19.	คนที่ไม่มุ่งทำมาหากิน เพราะเห็นว่า ทรัพย์สินเป็นอุปสรรคต่อความดี	4.17	0.78	ไม่เหมาะสม	4.00	0.00	ไม่เหมาะสม	4.50	0.73	ไม่เหมาะสมยิ่ง	3.50	0.70	ไม่เหมาะสม	4.18	0.77
20.	คนที่ถือหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน	3.49	1.09	ไม่มีความเห็น	4.00	0.81	ไม่เหมาะสม	3.79	1.21	ไม่เหมาะสม	3.00	0.00	ไม่มีความเห็น	3.69	1.10
21.	คนที่ไม่ทำตามคำสอนทางศาสนา เพราะเห็นว่าทำให้อริวิบัติจิตใจ	4.21	0.79	ไม่เหมาะสม	4.42	0.53	ไม่เหมาะสม	4.75	0.57	ไม่เหมาะสมยิ่ง	3.50	0.70	ไม่เหมาะสม	4.23	0.79
22.	คนที่เห็นว่าความมั่งคั่งและตำแหน่งการงานเป็นโรคที่สวารถัดไป	3.76	0.95	ไม่เหมาะสม	2.85	0.69	ไม่มีความเห็น	2.93	1.18	ไม่มีความเห็น	3.00	0.00	ไม่มีความเห็น	3.70	0.98

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความถี่เห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นรายข้อจำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนา(ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรม	พุทธ		คริสต์		อิสลาม		อื่น ๆ		รวม			
		X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	ระดับความ คิดเห็น		
23.	คนที่ซื้อของพ่อแม่ ครู หรือผู้นำทางศาสนาโดยไม่คำนึงข้อเท็จจริง	3.51	1.11	ไม่เหมาะสม	3.28	0.75	ไม่มีความเห็น	3.43	1.03	ไม่มีความเห็น	3.50	1.10	ไม่เหมาะสม
24.	คนที่ทำตามในสิ่งที่อยากทำมากกว่าปฏิบัติตามหลักทางศาสนา	3.59	0.97	ไม่เหมาะสม	3.85	0.69	ไม่เหมาะสม	4.37	0.80	ไม่เหมาะสม	3.62	1.97	ไม่เหมาะสม

4. แนวความคิดของกลุ่มตัวอย่างต่อพฤติกรรมที่แสดงออกจำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนาพบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาโดยภาพรวมเห็นว่าพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งหมายถึงการเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.06

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ในแนวคิดอสังคัมไม่มีความเห็น และแนวคิดอื่นๆ พฤติกรรมที่แสดงออกถือว่าไม่เหมาะสม ซึ่งหมายถึงการเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.82

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามในเรื่องแนวคิดอสังคัมไม่มีความเห็น และแนวคิดอื่นๆ พฤติกรรมที่แสดงออกถือว่าไม่เหมาะสมซึ่งหมายถึงการเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.87

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอื่นๆ ในเรื่องแนวคิดของศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลามไม่มีความเห็น และแนวคิดอื่นๆ เห็นว่าพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งหมายถึงการเห็นด้วย

กลุ่มตัวอย่างโดยรวมสำหรับแนวคิดแบบอสังคัมไม่มีความเห็น และแนวคิดอื่นๆ พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นซึ่งหมายถึงการเห็นด้วยเป็นส่วนมาก (ดังตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของความถี่เห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงออกตามแนวคิดจำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนา

ข้อ	แนวคิดของกลุ่มตัวอย่าง	พุทธ		คริสต์		อิสลาม		อื่น ๆ		รวม	
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	S.D.
1	แนวคิดแบบอธรรม	3.53	0.94	ไม่เหมาะสม	3.38	0.65	ไม่มีความเห็น	3.22	0.78	ไม่เหมาะสม	3.52
2	แนวคิดแบบประนีประนอม	3.72	1.00	ไม่เหมาะสม	3.53	0.81	ไม่เหมาะสม	3.63	0.88	ไม่เหมาะสม	3.71
3	แนวคิดแบบกึ่งกลาง	3.50	1.02	ไม่เหมาะสม	3.63	0.92	ไม่เหมาะสม	3.79	0.84	ไม่เหมาะสม	3.52
4	แนวคิดแบบพุทธ	4.06	0.82	ไม่เหมาะสม	4.03	0.71	ไม่เหมาะสม	4.26	0.51	ไม่เหมาะสม	4.06
5	แนวคิดแบบคริสต์	3.94	0.88	ไม่เหมาะสม	3.82	0.48	ไม่เหมาะสม	3.89	1.00	ไม่มีความเห็น	3.98
6	แนวคิดแบบอิสลาม	3.76	0.95	ไม่เหมาะสม	3.60	0.66	ไม่เหมาะสม	3.87	0.89	ไม่มีความเห็น	3.76

อนึ่ง เนื่องจากข้อความที่ใช้เป็นคำถามจะมีเนื้อหาเชิงปฏิเสธ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานการออกข้อคำถามนั้น ดังนั้น หากผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนะเห็น
ว่าพฤติกรรมในข้อคำถามไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง จะมีความหมายว่าผู้ตอบเห็นด้วยอย่างยิ่งกับแนวคิดนั้น เช่นเดียวกับหากผู้ตอบมีทัศนะไปในทางตรงกันข้ามว่า พฤติ
กรรมในข้อคำถามเหมาะสมอย่างยิ่งก็จะหมายความว่า ผู้ตอบไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนั้นอย่างยิ่ง

5. ความคิดเห็นต่อการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนา

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาไม่ยอมรับอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของ คนที่ฆ่าคน คนที่ฉ้อโกง คนที่ลักทรัพย์ และคนที่คอร์รัปชัน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75 , 4.63 , 4.54 และ 4.51 ตามลำดับ

สำหรับความคิดเห็นในระดับที่ไม่ค่อยยอมรับ ได้แก่ คนที่ใส่ความคนอื่น คนที่ทรยศต่อเพื่อน คนที่รับสินบนและคนที่โกหก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 , 4.38 , 4.24 และ 4.23 ตามลำดับ

ส่วนความคิดเห็นในระดับที่ไม่แน่ใจ ได้แก่ คนที่ซื้อบริการทางเพศ คนที่หลงตัวเอง คนที่ไม่ศรัทธาในพระเจ้า คนที่ขายบริการทางเพศ และคนที่ดื่มสุราเมรัย

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ส่วนมากไม่ยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสามารถแบ่งแนวคิดออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ไม่ค่อยยอมรับอย่างยิ่งคือ คนฉ้อโกง มีค่าเฉลี่ย 4.85 คนที่ฆ่าคน คนที่รับสินบน มีค่าเฉลี่ย 4.71 คนที่ลักทรัพย์ คนใส่ความคนอื่น และคนนอกใจคู่ครอง มีค่าเฉลี่ย 4.57

กลุ่มที่ไม่ค่อยยอมรับ ได้แก่ คนที่ทรยศเพื่อน มีค่าเฉลี่ย 4.42 คนคอร์รัปชันมีค่าเฉลี่ย 4.17 คนผิดสัญญา คนเล่นพรรคเล่นพวก คนที่ทำบุญเอาหน้า คนนินทาคนอื่น คนซื้อบริการทางเพศ มีค่าเฉลี่ย 4.14

กลุ่มที่มีแนวคิดไม่แน่ใจจะยอมรับได้หรือไม่ได้แก่คนโคดงานคนถ่ายภาพเปลือย(ดังตารางที่ 5)

กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม

กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนมากเห็นว่าไม่ค่อยยอมรับอย่างยิ่ง ต่อคนที่ฉ้อโกง คนที่ใส่ความคนอื่น และคนที่ทรยศเพื่อน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.84 , 4.81 , 4.75 ตามลำดับ และคนที่ฆ่าคน คนนินทาคนอื่น คนผิดสัญญา คนที่ขายบริการทางเพศ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.56 เท่ากัน คนซื้อบริการทางเพศ คนมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และคนลักทรัพย์มีค่าเฉลี่ย 4.62 นอกนั้นไม่ค่อยยอมรับ โดยภาพรวมแล้ว ส่วนมากไม่ค่อยยอมรับอย่างยิ่ง แสดงให้เห็นถึงความเคร่งในหลักศาสนา ที่มีแนวคิดไปในทางบวก

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความถี่ต่อการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล เป็นรายข้อ
จำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนา

ข้อ	พฤติกรรม	พุทธ		คริสต์		อิสลาม		อื่นๆ		รวม		
		X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.
1.	คนโกหก	4.23	0.95	ไม่น่ายอมรับ	3.85	1.06	ไม่น่ายอมรับ	4.50	0.60	ไม่แน่ใจ	4.22	0.94
2.	คนที่ลิดลัญญา	4.07	0.86	ไม่น่ายอมรับ	4.14	0.37	ไม่น่ายอมรับ	4.56	0.62	ไม่แน่ใจ	4.08	0.85
3.	คนที่ไม่ตรงต่อเวลา	3.65	1.00	ไม่น่ายอมรับ	3.71	0.48	ไม่น่ายอมรับ	4.00	0.81	ยอมรับได้	3.66	1.00
4.	คนที่ดื่มสุราเมรัย	3.25	1.22	ไม่แน่ใจ	2.71	1.11	ไม่แน่ใจ	4.34	1.20	ยอมรับได้	3.29	1.24
5.	คนที่ไม่ศรัทธาในพระเจ้า	3.34	1.18	ไม่แน่ใจ	3.57	1.13	ไม่น่ายอมรับ	4.31	1.25	ยอมรับได้	3.37	1.20
6.	คนที่นอกใจคู่ครอง	4.02	1.03	ไม่น่ายอมรับ	4.57	0.53	ไม่น่ายอมรับ	4.37	0.88	ไม่น่ายอมรับ	4.05	1.02
7.	คนที่เล่นพรรคเล่นพวก	3.94	0.96	ไม่น่ายอมรับ	4.14	0.37	ไม่น่ายอมรับ	3.87	0.80	ไม่แน่ใจ	3.94	0.95
8.	คนที่ชั่วคนอื่นเพื่อหวังผลตอบแทน	3.05	0.94	ไม่แน่ใจ	3.57	1.10	ไม่น่ายอมรับ	3.50	1.21	ยอมรับได้	3.02	0.96
9.	คนที่รับสินบน	4.24	0.86	ไม่น่ายอมรับ	4.71	0.45	ไม่น่ายอมรับ	4.50	0.62	ไม่น่ายอมรับ	4.25	0.86
10.	คนทำงานแบบดัดจริตไร้ยศ	4.06	0.88	ไม่น่ายอมรับ	4.28	0.48	ไม่น่ายอมรับ	4.25	0.85	ยอมรับได้	4.06	0.89
11.	คนที่ทำบุญอาทาน้ำ	4.00	0.99	ไม่น่ายอมรับ	4.14	1.06	ไม่น่ายอมรับ	4.00	0.96	ยอมรับได้	4.00	1.00
12.	คนจ้องรั้น	4.51	0.74	ไม่น่ายอมรับ	4.17	0.48	ไม่น่ายอมรับ	4.62	0.61	ไม่น่ายอมรับ	4.51	0.73
13.	คนที่เหยียบยีไถไม่พอ	3.70	1.05	ไม่น่ายอมรับ	2.57	1.13	ไม่แน่ใจ	3.75	0.93	ยอมรับได้	3.67	1.07
14.	คนที่ฆ่าคน	4.75	0.58	ไม่น่ายอมรับ	4.71	0.75	ไม่น่ายอมรับ	4.56	0.81	ไม่น่ายอมรับ	4.74	0.60
15.	คนลักทรัพย์	4.54	0.67	ไม่น่ายอมรับ	4.57	0.53	ไม่น่ายอมรับ	4.62	0.50	ไม่แน่ใจ	4.54	0.66
16.	คนฉ้อโกง	4.63	0.59	ไม่น่ายอมรับ	4.85	0.37	ไม่น่ายอมรับ	4.84	0.34	ไม่แน่ใจ	4.64	0.58
17.	คนที่ใส่ความคนอื่น	4.46	0.75	ไม่น่ายอมรับ	4.57	0.53	ไม่น่ายอมรับ	4.81	0.40	ไม่แน่ใจ	4.48	0.74
18.	คนฉันทาผู้อื่น	3.86	1.07	ไม่น่ายอมรับ	4.14	1.06	ไม่น่ายอมรับ	4.56	0.62	ไม่แน่ใจ	3.89	1.06

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดเห็นต่อการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล เป็นรายข้อ
จำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนา (ต่อ)

ข้อ	พฤติกรรม	พุทธ		คริสต์		อิสลาม		อื่นๆ		รวม	
		X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	X	S.D.	ระดับความ คิดเห็น	S.D.
19.	คนที่เล่นการพนัน	3.90	1.12	ไม่น่ายอมรับ	4.00	0.57	ไม่น่ายอมรับ	4.31	1.01	ไม่น่ายอมรับ	3.92
20.	คนทรยศเพื่อน	4.38	0.86	ไม่น่ายอมรับ	4.42	0.53	ไม่น่ายอมรับ	4.75	0.44	ไม่น่ายอมรับ	4.40
21.	คนที่ถ่ายภาพเปลือย	3.30	1.34	ไม่แน่ใจ	3.14	1.21	ไม่แน่ใจ	4.25	1.23	ยอมรับได้	3.33
22.	คนที่ดูภาพยนตร์ลามก	3.15	1.33	ไม่แน่ใจ	3.57	0.78	ไม่น่ายอมรับ	4.31	1.07	ยอมรับได้	3.20
23.	คนที่ขายบริการทางเพศ	3.26	1.38	ไม่แน่ใจ	4.00	1.00	ไม่น่ายอมรับ	4.56	0.81	ไม่แน่ใจ	3.33
24.	คนที่ซื้อบริการทางเพศ	3.38	1.39	ไม่แน่ใจ	4.14	1.06	ไม่น่ายอมรับ	4.62	0.80	ไม่แน่ใจ	3.45
25.	คนที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน	2.79	1.27	ไม่แน่ใจ	3.85	1.06	ไม่น่ายอมรับ	4.62	0.88	ไม่แน่ใจ	2.88
26.	คนที่โกงงาน	3.10	1.22	ไม่แน่ใจ	3.28	1.38	ไม่แน่ใจ	3.50	1.03	ไม่น่ายอมรับ	3.11
27.	คนหลงตัวเอง	3.36	1.25	ไม่แน่ใจ	3.71	1.38	ไม่น่ายอมรับ	3.68	1.01	ยอมรับได้	3.37

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ พบว่า

1. หากพบคนประสบอุบัติเหตุบนท้องถนน ขณะขับรถไปทำงานจะอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 89.2 หยุดรถลงไปช่วยหรือโทรแจ้ง จ.ส.100 และร้อยละ 10 ขับผ่านไปเพราะกลัวจะทำงานสาย หรือ ไม่ช่วยเพราะกลัวถูกกล่าวหาว่า เป็นคนชน

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 85.7 หยุดรถลงไปช่วยหรือโทรแจ้ง จ.ส.100 และร้อยละ 14.2 ขับผ่านไปเพราะกลัวจะสายทำงาน หรือ ไม่ช่วยเพราะกลัวถูกกล่าวหาว่า เป็นคนชน

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 75 หยุดรถลงไปช่วยหรือโทรแจ้ง จ.ส.100 และร้อยละ 25 ขับผ่านไปเพราะกลัวจะสายทำงาน หรือ ไม่ช่วยเพราะกลัวถูกกล่าวหาว่า เป็นคนชน

2. หากโกหกเพื่อนแล้วได้ประโยชน์จะทำหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 40.1 ไม่ทำ เพราะให้เกิดริเฟอเพื่อน และไม่ อยากให้เพื่อนโกหกเราและร้อยละ 59.8 ทำถ้าไม่เสียหายมากนัก และเป็นเพื่อนกันอภัยให้กันได้

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 28.5 ไม่ทำเพราะให้เกิดริเฟอเพื่อน และไม่ อยากให้เพื่อนโกหกเราและร้อยละ 71.4 ทำถ้าไม่เสียหายมากนักและเป็นเพื่อนกันอภัยให้กันได้

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 56.2 ไม่ทำ เพราะให้เกิดริเฟอเพื่อน และไม่ อยากให้เพื่อนโกหกเราและร้อยละ 43.7 ทำถ้าไม่เสียหายมากนักและเป็นเพื่อนกันอภัยให้กันได้

3. หากนับถือศาสนาที่มีข้อห้ามไม่ให้แต่งงานกับคนนอกศาสนา แต่กำลังรักกับคนที่ไม่ยอมเปลี่ยนศาสนานับถือศาสนาเดียวกัน จะแต่งงานกับเขาหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 61.5 แต่งเพราะสมัยนี้ไม่ถือแล้ว และรักกันมากและร้อยละ 38.4 . ไม่แต่ง เพราะผิดข้อบัญญัติ และกลัวพ่อแม่เสียใจ

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 57.1 แต่งเพราะสมัยนี้ไม่ถือแล้ว และรักกันมากและร้อยละ 42.8 ไม่แต่งเพราะผิดข้อบัญญัติ และกลัวพ่อแม่เสียใจ

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 6.2 แต่งเพราะสมัยนี้ไม่ถือแล้ว และรักกันมากและร้อยละ 93.7 ไม่แต่งเพราะผิดข้อบัญญัติ และกลัวพ่อแม่เสียใจ

4. หากทางราชการประกาศว่าบ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่จะต้องเวนคืนที่ดินโดยการจะนำพื้นที่ไปทำสาธารณประโยชน์จะยินดีหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 26.2 ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเคารพกฎหมายและร้อยละ 73.7 ไม่ยินดีเพราะหาที่อยู่ใหม่ยากบ้านของใครใคร่รัก

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 14.2 ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเคารพกฎหมายและร้อยละ 85.7 ไม่ยินดีเพราะหาที่อยู่ใหม่ยากบ้านของใครใคร่รัก

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 18.7 ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเคารพกฎหมายและร้อยละ 81.2 ไม่ยินดีเพราะหาที่อยู่ใหม่ยากบ้านของใครใคร่รัก

5. หากมีใครทำให้เดือดร้อนใจจะให้อภัยหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 29.3 ให้อภัย เพราะโกรธแล้วไม่ดี ถึงอย่างไรก็เพื่อนมนุษย์ด้วยกันร้อยละ 70.6 ไม่ให้อภัย เพราะต้องการให้เขาได้สำนึก และเราไม่เคยทำร้ายเขามาก่อน

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 71.4 ให้อภัย เพราะโกรธแล้วไม่ดี ถึงอย่างไรก็เพื่อนมนุษย์ด้วยกันร้อยละ 28.5 ไม่ให้อภัย เพราะต้องการให้เขาได้สำนึก และเราไม่เคยทำร้ายเขามาก่อน

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 100 ไม่ให้อภัย เพราะต้องการให้เขาได้สำนึก และเราไม่เคยทำร้ายเขามาก่อน

6. หากถูกนิทว่าร้ายจะอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 30.5 อยู่เฉยๆ คิดว่าเป็นกรรม และทำใจให้เย็น ไม่ยอมให้ความทุกข์ครอบงำและร้อยละ 69.4 พยายามหาวิธีแก้ข่าว หรือพยายามหาผู้ที่กล่าวร้ายเรา

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 71.4 ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ อยู่
เฉยๆ คิดว่าเป็นกรรมและร้อยละ 28.5 ทำใจให้เย็นไม่ยอมให้ความทุกข์ครอบงำ พยายามหาวิธี
แก้ข่าวหรือ พยายามหาผู้ที่กล่าวร้ายเรา (ดังตารางที่ 6)

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 43.7 อยู่เฉยๆ คิดว่าเป็นกรรม และทำใจให้
เย็นไม่ยอมให้ความทุกข์ครอบงำและร้อยละ 56.2 พยายามหาวิธีแก้ข่าว หรือพยายามหาผู้ที่
กล่าวร้ายเรา

ตารางที่ 6 จำนวน และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ

ข้อ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจ ในสถานการณ์	พุทธ		คริสต์		อิสลาม		อื่นๆ		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	หากพบคนประสบอุบัติเหตุบนท้องถนน ขณะขับรถไปทำงานจะทำอย่างไร 1. หยุดรถลงไปช่วย หรือโทรแจ้ง จ.ส.100 2. ขับผ่านไปเพราะกลัวจะทำงานสาย หรือ ไม่ช่วยเพราะกลัวถูกกล่าวหาว่าเป็นคนชน	316	89.2	6	85.7	12	75.0	2	100	336	88.7
2	หากโกหกเพื่อนแล้วได้ประโยชน์ จะทำหรือไม่ 1. ไม่ทำ เพราะให้เกียรติเพื่อนและไม่อยากให้เพื่อนโกหกเรา 2. ทำ ถ้าไม่เสียหายมากนักและเป็นเพื่อนกัน อยู่ให้กันได้	38	10.7	1	14.2	4	25.0	0	0	43	11.3
		142	40.1	2	28.5	9	56.2	1	50	154	40.6
		212	59.8	5	71.4	7	43.7	1	50	225	59.4

(ต่อ) ตารางที่ 6 จำนวน และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ

ข้อ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจ ในสถานการณ์	พุทธ		คริสต์		อิสลาม		อื่นๆ		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3	หากนับถือศาสนาที่มีข้อห้ามไม่ให้ แต่งงานกับคนนอกศาสนา แต่กำลัง รักกับคนที่ไม่ยอมเปลี่ยนศาสนา นับถือศาสนาเดียวกันจะแต่งงานกับ เขาหรือไม่ 1. แต่งเพราะสมัยนี้ไม่ดีแล้ว และรักกันมาก 2. ไม่แต่งเพราะจะผิดข้อบัญญัติ และกลัวพ่อแม่เสียใจ	218	61.5	4	57.1	1	6.2	1	50	224	59.1
4	หากทางราชการประกาศว่าบ้านที่ ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่จะต้องเวนคืน โดยทางราชการจะนำพื้นที่ไปทำ สาธารณะประโยชน์ จะยินดีหรือไม่ 1. ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเคารพกฎหมาย 2. ไม่ยินดีเพราะหาที่อยู่ใหม่ ยากบ้านของใครใคร่รัก	93	26.2	1	14.2	3	18.7	1	50	98	25.9
		261	73.7	6	85.7	13	81.2	1	50	281	74.1

(ต่อ) ตารางที่ 6 จำนวน และ ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ

ข้อ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจ ในสถานการณ์	พุทธ		คริสต์		อิสลาม		อื่นๆ		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
5	หากมีใครทำให้เดือดร้อนใจ จะ ให้อภัยหรือไม่ 1. ให้อภัย เพราะโกรธแล้วไม่ ดีจึงอย่างไรก็เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน 2. ไม่ให้อภัย เพราะต้องการให้ เขาได้สำนึก และเราไม่เคยทำร้ายเขา มาก่อน	104	29.3	5	71.4	-	0	-	0	270	71.2
6	หากถูกนิทนาบว่าร้ายจะทำอย่างไร 1. อยู่เฉยๆ คิดว่าเป็นกรรมและ ทำใจให้เย็น ไม่ยอมให้ความทุกข์ ครอบงำ 2. พยายามหาวิธีแก้แค้น หรือ พยายามหาผู้ที่กล่าวร้ายเรา	108	30.5	5	71.4	7	43.7	-	0	120	31.7
		246	69.4	2	285	9	56.2	2	100	259	68.3

7. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดของกลุ่มคนต่างศาสนา กับพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ (ความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี) พบว่า

คนที่นับถือศาสนาพุทธ มีความคิดสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.01 กับคนที่นับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม และศาสนาอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่า คนทุกศาสนามีความคิดเห็นตรงกันในการคิดไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และ การตัดสินใจในสถานการณ์

($r = 0.516, 0.790, 0.274$ โดย $p < 0.01$)

เมื่อแยกพิจารณาแต่ละศาสนา พบว่า คนที่นับถือพุทธศาสนามีความคิดสัมพันธ์ทางลบ กับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($r = -0.119$ โดย $p < 0.05$) คนที่นับถือศาสนาคริสต์ มีความคิดสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($r = 0.110$ โดย $p < 0.05$) คนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และการตัดสินใจในสถานการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($r = 0.169$ และ 0.102 ตามลำดับ โดย $p < 0.05$) ส่วนคนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ มีความคิดสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เช่นกัน ($r = 0.117$ โดย $p < 0.05$) (ดังตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา กับ พฤติกรรมที่แสดงออก การยอมรับ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และ การตัดสินใจต่อสถานการณ์

	BUDD	CHRI	ISLA	OTHER	GBH	BBH	SIT
BUDD	-						
CHRI	0.516**	-					
ISLA	0.790**	-0.029	-				
OTHER	0.274**	-0.010	-0.015	-			
GBH	0.038	-0.035	-0.009	-0.040	-		
BBH	-0.119*	0.110*	0.169*	-0.117*	0.277**	-	
SIT	-0.057	-0.045	0.102*	-0.006	0.164**	0.265**	-

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

BUDD = พุทธ CHRI = คริสต์ ISLA = อิสลาม OTHER = อื่น ๆ GBH = ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของบุคคล BBH = ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล SIT = ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างคุณลักษณะทางประชากร กับพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ (ความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี) พบว่า

ศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($r = 0.130$ โดย $p < 0.05$)

อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ($r = 0.304, 0.193$ และ 0.244 ตามลำดับ โดย $p < 0.01$) (ดังตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของกลุ่มคนต่างศาสนา กับ ความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี

	AGE	WOR	EDU	REL	GBH	BBH	SIT
AGE	-						
WOR	0.367**	-					
EDU	0.151**	0.075	-				
REL	-0.063	-0.136**	0.245**	-			
GBH	0.081	-0.043	-0.055	0.130*	-		
BBH	0.304**	0.193**	0.244**	-0.501	0.277**	-	
SIT	0.061	0.019	0.055	0.046	0.294**	0.254**	-

** $p < 0.01$, * $p < 0.05$

AGE - อายุ WOR - อาชีพ EDU - ระดับการศึกษา REL - ศาสนา GBH - ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล BBH - ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคล SIT - ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์

8. การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามลักษณะทางประชากร พบว่า

กลุ่มคนต่างศาสนาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.756 > 0.05$) ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเรื่องความเป็นคนดี ของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามเพศ

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	T	P
หญิง	3.06	0.28	0.311	0.756
ชาย	3.05	0.29		

กลุ่มคนต่างศาสนาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.06 > 0.05$) ส่วน กลุ่มคนต่างศาสนาที่มีอาชีพต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และนับถือศาสนาต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.02, 0.05$ และ $0.01 < 0.05$ ตามลำดับ) (ดังตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเรื่องความเป็นคนดี ของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และ ศาสนาที่นับถือ

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	52	5.848	0.112	1.500	0.06
	ภายในกลุ่ม	325	26.116	8.036		
	รวม	377	31.964			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	7	1.337	0.191	2.307	0.02*
	ภายในกลุ่ม	370	30.627	8.278		
	รวม	377	31.964			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	5	0.914	0.183	2.189	0.05*
	ภายในกลุ่ม	372	31.050	0.347		
	รวม	377	31.964			
ศาสนา	ระหว่างกลุ่ม	3	0.853	0.284	3.416	0.01*
	ภายในกลุ่ม	374	31.111	8.319		
	รวม	377	31.964			

* $p < 0.05$

กลุ่มคนต่างศาสนาที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นดีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.06 > 0.05$) ส่วน กลุ่มคนต่างศาสนาที่มีอาชีพต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และ นับถือศาสนาต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p = 0.02, 0.05$ และ $0.01 < 0.05$ ตามลำดับ) (ดังตารางที่ 10) ดังนั้น เพื่อต้องการทราบว่าอาชีพ ระดับการศึกษา และ การนับถือศาสนาใดแตกต่างกันบ้าง จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) พบว่า

คนที่เป็นักเรียนมีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างในทางลบกับคนที่เป็ข้าราชการ, คนที่มีอาชีพรับจ้าง และคนที่เป็แม่บ้าน (-8.720, -0.110 และ -0.183) โดยคนที่เป็นักเรียนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีน้อยกว่าคนที่เป็ข้าราชการและแม่บ้าน ($\bar{X} = 2.99 < 3.08$ และ 3.18 ตามลำดับ) ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ความแตกต่างของความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี ของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามอาชีพโดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

อาชีพ	$\bar{X}$	ศึกษา 2.99	ราชการ 3.08	ค้าขาย 3.05	รัฐ ฯ 3.06	รับจ้าง 3.10	เกษตร 3.12	แม่บ้าน 3.18	อื่น ๆ 2.94
ศึกษา	2.99	-							
ราชการ	3.08	-8.720*	-						
ค้าขาย	3.05	-5.820	2.900	-					
รัฐ ฯ	3.06	-6.640	20.73	-8.271	-				
รับจ้าง	3.10	-0.110*	-2.320	-5.220	-4.401	-			
เกษตร	3.12	-0.126	-3.971	-6.870	-6.040	-1.651	-		
แม่บ้าน	3.18	-0.183*	-9.641	-0.125	-0.117	-7.310	-5.661	-	
อื่น ๆ	2.94	4.983	-0.137*	0.108	0.116	0.160*	0.176	0.233*	-

* $p < 0.05$

คนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างในทางลบกับคนที่มีการศึกษาระดับ ปวส.หรือ อนุปริญญา (-0.149) โดยคนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีน้อยกว่าคนที่มีการศึกษาระดับ ปวส. หรืออนุปริญญา ($\bar{X} = 2.98 < 3.13$) ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความแตกต่างของความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ประถมฯ	ม.ต้น	ม.ปลาย	ปวส./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี	> ปริญญาตรี
		3.09	2.98	3.04	3.13	3.06	3.10
ประถม ฯ	3.09	-					
ม.ต้น	2.98	0.112	-				
ม.ปลาย	3.04	4.831	-6.410	-			
ปวส./อนุปริญญา	3.13	-3.750	-0.149*	-8.580	-		
ปริญญาตรี	3.06	3.747	-7.500	-1.080	7.494	-	
> ปริญญาตรี	3.10	-7.660	-0.120	-5.600	2.980	-4.510	-

* $p < 0.05$

คนที่นับถือศาสนาพุทธ มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างในทางลบกับคนที่นับถือศาสนาอิสลาม (-0.182) โดยคนที่นับถือศาสนาพุทธ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีน้อยกว่าคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ($\bar{X} = 3.05 < 3.23$) และ คนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างในทางบวก กับ คนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ (0.537) โดยคนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นมากกว่าคนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ($\bar{X}=3.23 > 2.69$) ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความแตกต่างของความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดี ของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามศาสนาที่นับถือ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

ศาสนาที่นับถือ	$\bar{X}$	พุทธ 3.05	คริสต์ 3.03	อิสลาม 3.23	อื่น ๆ 2.69
พุทธ	3.05	-			
คริสต์	3.03	2.241	-		
อิสลาม	3.23	-0.182*	0.204	-	
อื่น ๆ	2.69	0.355	0.333	0.537*	-

* $p < 0.05$

9. ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับคนดีในทัศนะของกลุ่มตัวอย่างพบว่า

กลุ่มคนต่างศาสนาที่ให้ข้อมูลในข้อคำถามปลายเปิดจำนวนทั้งสิ้น 360 คน (ร้อยละ 94.9) และประเด็นเกี่ยวกับคนดีในทัศนะของกลุ่มคนต่างศาสนานั้น ผู้วิจัยได้ประมวลไว้ ดังนี้(ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวน และ ร้อยละ ของแนวความคิดเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มคนต่างศาสนา

	แนวคิดเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1	เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	31	8.6
2	มีศีลธรรม	30	8.3
3	รับผิดชอบต่อหน้าที่	29	8.0
4	เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	27	7.5
5	กตัญญู	23	6.3
6	มีศีล 5	20	5.5
7	ไม่สร้างวาทะกรรมเดือดร้อนแก่ตนเอง และ ผู้อื่น	17	4.7
8	ซื่อสัตย์ และอดทน	16	4.4
9	ไม่ประมาท	15	4.1
10	รู้จักตนเอง	12	3.3
11	ไม่สร้างวาทะกรรมเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและสังคม	10	2.7
12	รักษาประโยชน์ของชาติ	10	2.7
13	อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	10	2.7
14	ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น	10	2.7
15	มีน้ำใจ เมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี	10	2.7
16	ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม	10	2.7
17	ไม่โกงใคร	10	2.7
18	มองโลกในแง่ดี	10	2.7
19	มีเหตุผลในการปฏิบัติตน	8	2.2
20	ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น	8	2.2
21	เป็นแม่แบบที่ดีต่อผู้อื่น	7	1.9
22	เคารพผู้อื่น	6	1.6
23	มีความคิดอยู่บนหลักของความถูกต้อง	5	1.3
24	รักและทำดีกับผู้อื่นด้วยใจที่บริสุทธิ์	5	1.3
25	อารมณ์ดี	5	1.3
26	ยึดหลักคำสอนทางศาสนา	4	1.0

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อ	แนวคิดเรื่องความเป็นคนดีของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
27	ยึดมั่นอุดมการณ์	3	0.8
28	ดูแลครอบครัว / รักครอบครัว	2	0.5
29	พยายามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	2	0.5
30	มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	2	0.5
31	ประพฤติดีในสิ่งที่พระเจ้ากำหนด	1	0.2
32	เคารพสิทธิของผู้อื่น	1	0.2
33	มีศรัทธามั่นคง	1	0.2
	รวม	360	100

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

สรุปผลที่ได้จากการศึกษาเชิงจริยศาสตร์แนวคิดเรื่องความเป็นคนดี กรณีศึกษาแนวคิดของกลุ่มคนต่างศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจะขอสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ 3 ประการ ดังนี้

- 1) ความเป็นคนดีตามแนวจริยศาสตร์ และศาสนา
- 2) แนวคิดลักษณะคนดีในสังคมไทย
- 3) แนวคิดเรื่องคนดีในระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่หนึ่ง เมื่อพิจารณาความเป็นคนดีตามแนวจริยศาสตร์และศาสนาพบว่าคนดีคือคนที่มีคุณสมบัติทางจริยธรรมที่พึงประสงค์ คุณสมบัติดังกล่าวพิจารณาบนพื้นฐานของทฤษฎีจริยศาสตร์ และแนวคิดทางศาสนาต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาพิจารณาได้แก่ ทฤษฎีอรรถนิยม ทฤษฎีประโยชน์นิยม และทฤษฎีของคานต์ ส่วนแนวคิดทางศาสนาที่จะนำมาพิจารณาได้แก่ แนวคิดของพุทธศาสนา คริสต์ศาสนา และศาสนาอิสลาม ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. คนดีตามทฤษฎีจริยศาสตร์

ในงานวิจัยครั้งนี้หมายเอาแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าภายใน ซึ่งแต่ละทฤษฎีมีแนวคิดที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสรุปได้ ดังนี้

- 1.1) อรรถนิยมเห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเองคือ ประโยชน์ระยะยาวของตัวผู้ปฏิบัติ ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึงคนที่ทำเพื่อประโยชน์ตนในระยะยาว
- 1.2) ประโยชน์นิยมเห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเองคือประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึงคนที่ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

1.3) คาดเห็นว่าสิ่งที่มีค่าภายในตนเองก็คือ เจตนาดี ดังนั้นคนดีตามแนวคิดนี้จึงหมายถึง คนที่มีเจตนาดี ซึ่งต้องทำตามกฎ 3 ลักษณะนี้

1.3.1) กฎนั้นต้องไม่มีความขัดแย้งภายใน และ ไม่มีเงื่อนไข

1.3.2) กฎนั้นต้องให้มีการปฏิบัติต่อมนุษย์ในฐานะเป็นจุดหมายของตนเอง มิใช่เป็นเครื่องมือนำไปสู่สิ่งอื่น

1.3.3) กฎนั้นเมื่อออกแล้วสามารถให้บังคับกับตนเองได้

2. คนดีตามแนวคิดศาสนา

ในงานวิจัยนี้มี 3 ศาสนาหลัก คือ

2.1) คนดีตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา คือ คนที่มีจิตอันประกอบด้วยกุศลมูล แนวคิดนี้เน้นเรื่องของจิตที่มีความฉลาด รู้เท่าทันสภาวะที่เกิดขึ้น และคอยเกื้อกูลส่งเสริมกุศลธรรมอื่นที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้นที่มีอยู่แล้วเจริญไพบุลย์ยิ่งขึ้นมี 3 ประการ คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ

2.2) คนดีตามแนวคิดศาสนาคริสต์ คือ คนที่มีจิตประกอบด้วยความรักและความเมตตาในเรื่องของความรักนั้นเป็นเรื่องของจิตวิญญาณที่จะใช้ในการเข้าถึง และได้รับความเมตตาจากพระเจ้า

2.3) คนดีตามแนวคิดศาสนาอิสลาม คือ คนที่มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะของความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ คุณลักษณะของคนที่มีบุคลิกภาพตามแบบของศาสนาอิสลามคือผู้ที่รู้จักดำรงไว้ซึ่งสภาพของความเป็นคน และสภาพของการมีศรัทธา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่สอง พบว่าสังคมไทยมีความเชื่อพื้นฐานกันอยู่ว่าความเป็นคนดีเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้มีสังคมที่สงบสุขดังจะเห็นได้ว่าเป้าหมายหนึ่งที่จะขาดไปเสียมิได้ในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในสังคมก็คือการมุ่งให้สมาชิกเหล่านั้นเป็นคนดี ตามพื้นฐานของวัฒนธรรมไทยแล้ว จะมีการอบรมสั่งสอนให้คนมีความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความโอบอ้อมอารี ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ แต่เมื่อพิจารณาแนวคิดลักษณะคนดีในสังคมไทยในด้านเอกสารแล้วไม่มีปรากฏชัดเจนได้แต่คาดหวังว่าบุคคลจะเป็นที่ยอมรับในสังคมได้ หากเข้าใจหลักการดำเนินชีวิต และปฏิบัติตามหลักศาสนาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และดีงามโดยยอมรับหลักศาสนา และวัฒนธรรมว่าน่าจะช่วยพัฒนาเจตคติและค่านิยมที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตให้ไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ได้

หลักดังกล่าวประกอบไปด้วยการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าของการทำงาน พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย รู้จักคิดวิเคราะห์ รักประเทศชาติ ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาและการปกครองของศาสนาและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักวิเคราะห์วิพากษ์ และแสดงความคิดเห็น และเข้าใจในหลักของธรรมรัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 2)

หลักการรู้จักตนเอง สังคมไทยเชื่อว่าชีวิตทุกชีวิตมีคุณค่าการดำเนินชีวิตที่ดีได้นั้นทุกคนต้องรู้จักตัวเองเสียก่อนว่าต้องการอะไรในชีวิตนี้ ดังนั้นชีวิตที่พึงประสงค์ของสังคมไทยในขณะนี้ ควรจะรู้จักตนเอง ประมาณตนเอง ทำในสิ่งที่สังคมยอมรับ ทำให้สังคมไทยบางกลุ่มให้การยกย่องคนที่รู้จักรักษาคำพูดว่าเป็นคนดี และคนเก่งของสังคม

หลักการเห็นคุณค่าของการทำงาน การทำงานในสังคมไทยต้องตั้งอยู่บนฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทยโดยวางอยู่บนฐานที่สำคัญ 3 ประการ คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

หลักการพึ่งตนเอง สังคมไทยยอมรับหลักจริยธรรมที่ว่า “คนแต่เป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพเท่าเทียมกัน เพียงแต่การนำมาใช้มากน้อยแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับปัจเจกชน

ความซื่อสัตย์สุจริต โบราณสอนไว้ว่า “ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน” แนวคิดนี้มุ่งสอนให้คนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์เป็นที่ยอมรับของสังคม จึงควรถือมาตรฐานของความเป็นคนมีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตามหลักของศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มีวินัย การมีวินัย คือ การรู้จักคุณค่าของตนเอง เคารพกติกาที่วางไว้ เริ่มจากการมีวินัยในตนเอง มีวินัยในสังคม

รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการคิดย่อยข้อมูลเพื่อการนำมาใช้ ดังที่ อิมมานูเอล คานต์ ได้เคยกล่าวไว้ว่า “ความคิดที่ปราศจากข้อมูลเป็นความคิดเปล่า การรับข้อมูลที่ไม่มีความคิดกำกับเป็นความคิดที่บอด” เพราะฉะนั้นต้องมีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รู้จักการแปลผล มีทักษะและศักยภาพ รู้จักปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

รักประเทศชาติรักท้องถิ่นและเลื่อมใสการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข คนไทยมีความภูมิใจในความเป็นไทย การศึกษาได้วางหลักฐานของความเป็นพลเมืองดีให้แก่สังคมตลอดมา จนคนไทยมีความแนบแน่นกับวิถีการดำเนินชีวิตแบบไทยไทย ที่มีความหวงแหนอธิปไตยอันเป็นสิ่งสูงสุดของคนไทยทั้งแผ่นดิน

การรู้จักวิเคราะห์วิพากษ์และแสดงความคิดเห็น นับเป็นค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยที่ถือเป็นความต้องการอย่างมากของสังคมยุคปัจจุบัน ในสาระการเรียนรู้จะเน้นไปที่เด็กเป็นประการ

สำคัญเพื่อให้เด็กรู้จักการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และกล้าแสดงออก และที่สำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสังคมไทยว่าคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาที่นำไปสู่สังคมไทยที่พึงประสงค์

หลักการของธรรมรัฐ (Good Governance) เป็นแนวคิดที่พึงประสงค์อย่างหนึ่งของสังคมไทย ปัจจุบันที่มีฐานการคิดสู่ทางเลือกใหม่ของสังคมไทย ในประเด็นนี้ เสน่ห์ จามริก ได้เสนอไว้ว่า ฐานคิดของสังคมไทยต้องมีความเป็นไททางจิตวิญญาณ ระบบแนวคิดแบบเก่าที่เคยคิดว่า ภูมิปัญญาตะวันตกจะช่วยสังคมไทยให้ดีขึ้นนั้นไม่ใช่แล้ว เราควรวางรากฐานแนวคิดให้อยู่กับการรักษาการเรียนรู้(ปัญญา) การศึกษาแบบรวมหมู่ และการเข้าถึงคุณค่าแห่งความหลากหลายทางภูมิปัญญา ทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรม (บุค ศรีอาริยะ, 2541 :30)

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่สามความคิดเรื่องคนดีในระหว่างกลุ่มคนต่างศาสนา

1 ผลการศึกษาลักษณะแนวคิดของคนดีที่จำเป็นต้องมี

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธให้ความสำคัญแก่คนดีที่มีคุณสมบัติมีสติรู้เท่าทันความคิดความรู้สึกรู้ของตนมากที่สุด (ลำดับที่1) และให้ความสำคัญแก่คนที่รักษาประโยชน์ส่วนตนน้อย (ลำดับที่ 6) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาพุทธเข้าใจคุณสมบัติคนดีตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาตรงตามงานวิจัยทางเอกสารที่คนดีต้องมีจิตอันประกอบด้วยกุศลมูล มีความฉลาด รู้เท่าทันสถานะที่เกิดขึ้น และคอยเกื้อกูลส่งเสริมกุศลธรรมอื่นที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้นที่มีอยู่แล้วให้เจริญไพญญ์ยิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ให้ความสำคัญแก่คนดีที่มีคุณสมบัติปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะเพื่อนมนุษย์และมีศรัทธามากที่สุด(ลำดับที่ 1) และให้ความสำคัญแก่คนที่รักษาประโยชน์ส่วนตนน้อยที่สุด(ลำดับที่5)แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ยอมรับกฎทางจริยธรรมของค่านัดที่จะต้องมีให้มีการปฏิบัติต่อมนุษย์ในฐานะที่เป็นจุดหมายในตนเองไม่ใช่ในฐานะต้องเป็นเพียงเครื่องมือไปสู่เป้าหมายอย่างอื่น

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามให้ความสำคัญแก่คนดีที่มีคุณสมบัติที่มีศรัทธามั่นคงมากที่สุด (ลำดับที่ 1)และให้ความสำคัญแก่คนที่รักษาประโยชน์ส่วนตนน้อยที่สุด(ลำดับที่ 5) สอดคล้องกับเอกสารเรื่องคนดีตามแนวคิดของศาสนาอิสลามที่หมายถึงคนที่มีบุคลิกภาพและคุณลักษณะของความ

เป็นคนที่สมบูรณ์แบบ คุณลักษณะของคนที่มีสมบูรณ์ตามหลักของศาสนาอิสลาม คือ ผู้ที่รู้จักดำรงไว้ซึ่งสภาพของความเป็นคน และสภาพของการมีศรัทธา

2. ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของกลุ่มตัวอย่างพบว่า

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นต่อพฤติกรรมเป็นรายข้อจำแนกตามกลุ่มศาสนาทั้ง 3 ศาสนา พบว่า

แนวคิดด้านศาสนาของกลุ่มที่นับถือพุทธศาสนา

ส่วนมากเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งหมายถึงการเห็นด้วย โดยมีความเห็นว่าคนที่มีความคิดแต่จะพยายามให้เหตุผลแก้ตัวกับตัวเองว่ามีได้เป็นเช่นนั้น คนที่ไม่พอใจสิ่งที่ตนเองหามาได้ คนที่จมปลักอยู่กับความทุกข์ ความไม่สบายใจเมื่อพยายามดีที่สุดแล้ว และคนที่ไม่สนใจทำกิจกรรมของตนให้ดี แม้แต่ทำประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ มีค่าเฉลี่ย 4.30 , 4.18 , 3.94 และ 3.82 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 3) โดยภาพรวมแล้วแนวคิดของกลุ่มที่นับถือพุทธศาสนาต่อพฤติกรรมที่แสดงออกเห็นว่าไม่เหมาะสม ซึ่งหมายถึงการเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ย 4.06 (ตาราง 3) ยกเว้นคนที่ยอมลำบากเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น แสดงให้เห็นว่ากลุ่มคนที่นับถือพุทธศาสนา มีความเข้าใจหลัก อโหสะ มีจิตใจไม่ขัดเคือง , เข้าใจหลักสันโดษ เข้าใจหลักอุเบกขาและเป็นคนที่โอปอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนทั้งปวง และที่สำคัญกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธโดยภาพรวมมีแนวคิดที่สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกแนวคิด ทั้งศาสนาคริสต์ อิสลาม ฮินดู ประโยชน์นิยม และกานต์ (ดังตารางที่ 4)

แนวคิดด้านศาสนาของกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์

โดยภาพรวมแล้วเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหมายถึงการเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ย 3.82 (ตาราง 4) หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คนที่ไม่ปฏิบัติต่อผู้อื่นแบบที่ตนต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง คนที่ไม่มุ่งทำมาหากิน เพราะเห็นว่าทรัพย์สินเป็นอุปสรรคต่อการทำความดี และคนที่ถือหลักคาตอลิก ฟันต่อฟัน เห็นว่าไม่เหมาะสม หมายถึงการเห็นด้วยโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.00 ส่วนคนที่คอยฟังคำสั่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อเผชิญกับความยุ่งยากไม่มีความคิดเห็นแสดงให้เห็นว่า กลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ มีความเข้าใจหลักศาสนาเป็นไปในทางบวก (ดังตาราง 3)

สำหรับแนวคิดที่จำแนกตามกลุ่มคนต่างศาสนาพบว่า กลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์ สามารถบูรณาการเข้าได้กับทุกแนวคิด ยกเว้น แนวคิดแบบฮินดู ไม่มีความเห็น

แนวคิดด้านศาสนาของกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม

โดยภาพรวมเห็นว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งหมายถึงการเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ย 3.87 และหากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คนที่ไม่ทำตามคำสอนทางพุทธศาสนา เพราะเห็นว่าทำให้ชีวิตจืดชืด เห็นว่าไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง นั่นคือเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.75 แสดงให้เห็นถึงความเคร่งในศาสนา (ศรัทธา) คนที่ไม่ทำตามในสิ่งที่อยากทำมากกว่าปฏิบัติตามหลักศาสนา เห็นว่าไม่เหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ย 4.37 แสดงว่าเห็นด้วยกับหลักความมั่นคงในหลักวินัยบัญญัติ ส่วนคนที่ไม่เชื่อฟังคำสอนพ่อแม่ ครูหรือผู้นำศาสนา โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงและคนที่เห็นว่าความมั่งคั่งและตำแหน่งการงานเป็นโชคที่สวรรค์ประทาน มีค่าเฉลี่ย 3.43 และ 2.93 ตามลำดับ (ตาราง 3)

กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยภาพรวมสามารถบูรณาการแนวคิดเข้าได้กับทุกแนวคิดทั้งจริยศาสตร์และศาสนา ยกเว้นหลักอหิเมษที่ไม่มีความเห็น (ตาราง 4)

3. ความคิดเห็นต่อการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างพบว่า

กลุ่มที่นับถือพุทธศาสนาสามารถแบ่งแนวคิดออกเป็น 3 ระดับ คือ

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาไม่ยอมรับอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของคนที่ไม่เป็นคน คนท้อ โกง คนที่ลักทรัพย์ และคนที่คอร์รัปชันมีค่าเฉลี่ย 4.75 , 4.63 , 4.54 และ 4.51 ตามลำดับ

สำหรับความคิดเห็นในระดับที่ไม่น่าจะยอมรับ ได้แก่ คนที่ใส่ความคนอื่น คนที่ทรยศต่อเพื่อน คนที่รับสินบนและคนที่โกหก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 , 4.38 , 4.24 และ 4.23 ตามลำดับ

สำหรับความคิดเห็นในระดับที่ไม่แน่ใจ ได้แก่ คนที่ซื้อบริการทางเพศ คนที่หลงตัวเอง คนที่ไม่ศรัทธาในพระเจ้า คนที่ขายบริการทางเพศ และคนที่ดื่มสุราเมรัย

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ ส่วนมากไม่ยอมรับต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสามารถแบ่งแนวคิดออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ไม่น่าจะยอมรับอย่างยิ่งคือ คนต้อ โกง มีค่าเฉลี่ย 4.85 คนที่ไม่เป็นคน คนที่รับสินบน มีค่าเฉลี่ย 4.71 คนที่ลักทรัพย์ คนใส่ความคนอื่น และคนนอกใจคู่ครอง มีค่าเฉลี่ย 4.57

กลุ่มที่ไม่น่าจะยอมรับ ได้แก่ คนที่ทรยศเพื่อน มีค่าเฉลี่ย 4.42 คนคอร์รัปชันมีค่าเฉลี่ย 4.17 คนผิดสัญญา คนเล่นพรรคเล่นพวก คนที่ทำบุญเอาหน้า คนนินทาคนอื่น คนซื้อบริการทางเพศ มีค่าเฉลี่ย 4.14

กลุ่มที่มีแนวคิดไม่แน่ใจจะยอมรับได้หรือไม่ได้แก่คนโกงงานคนถ่ายภาพเปลือย(ดังตารางที่ 5)

กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามสามารถแบ่งแนวคิดออกเป็น 2 ระดับ คือ

กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามส่วนมากเห็นว่า ไม่น่ายอมรับอย่างยิ่ง ต่อคนที่ถือโกง คนที่ได้ความคนอื่น และคนที่ทรยศเพื่อน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.84 , 4.81 , 4.75 ตามลำดับ และคนที่ฆ่าคน คนนินทาคนอื่น คนผิดสัญญา คนที่ขายบริการทางเพศ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.56 เท่ากัน คนซื้อบริการทางเพศ คนมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และคนลักทรัพย์มีค่าเฉลี่ย 4.62 นอกนั้นไม่น่ายอมรับ

โดยภาพรวมแล้ว ส่วนมากไม่น่ายอมรับอย่างยิ่ง แสดงให้เห็นถึงความเคร่งในหลักศาสนา ที่มีแนวคิดไปในทางบวก

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์ พบว่า

1. หากพบคนประสบอุบัติเหตุบนท้องถนนขณะขับรถไปทำงานจะอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 89.2 หยุดรลงไปช่วยหรือโทรแจ้ง จ.ส.100และร้อยละ 10 ข้ามผ่านไปเพราะกลัวจะทำงานสาย หรือ ไม่ช่วยเพราะกลัวถูกกล่าวหาว่า เป็นคนชน

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 85.7 หยุดรลงไปช่วยหรือโทรแจ้ง จ.ส.100และร้อยละ 14.2 ข้ามผ่านไปเพราะกลัวจะทำงานสาย หรือ ไม่ช่วยเพราะกลัวถูกกล่าวหาว่า เป็นคนชน

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 75 หยุดรลงไปช่วยหรือโทรแจ้ง จ.ส.100และร้อยละ 25 ข้ามผ่านไปเพราะกลัวจะทำงานสาย หรือ ไม่ช่วยเพราะกลัวถูกกล่าวหาว่า เป็นคนชน

2. หากโกหกเพื่อนแล้วได้ประโยชน์จะทำหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 40.1 ไม่ทำ เพราะให้เกียรติเพื่อน และไม่ยอมให้เพื่อนโกหกเราและร้อยละ 59.8 ทำถ้าไม่เสียหายมากนัก และเป็นเพื่อนกัน อภัยให้กันได้

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 28.5 ไม่ทำ เพราะให้เกียรติเพื่อน และไม่ยอมให้เพื่อนโกหกเราและร้อยละ 71.4 ทำถ้าไม่เสียหายมากนัก และเป็นเพื่อนกันอภัยให้กันได้

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 56.2 ไม่ทำ เพราะให้เกียรติเพื่อน และไม่ยอมให้เพื่อนโกหกเราและร้อยละ 43.7 ทำถ้าไม่เสียหายมากนักและเป็นเพื่อนกันอภัยให้กันได้

3. หากนับถือศาสนาที่มีข้อห้ามไม่ให้แต่งงานกับคนนอกศาสนา แต่ถ้ากำลังรักกับคนที่ไม่นับถือศาสนาเดียวกัน จะแต่งงานกับเขาหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 61.5 แต่งเพราะสมัยนี้ไม่ถือแล้ว และรักกันมากและร้อยละ 38.4 . ไม่แต่ง เพราะผิดข้อบัญญัติ และกลัวพ่อแม่เสียใจ

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 57.1 แต่งเพราะสมัยนี้ไม่ถือแล้ว และรักกันมากและร้อยละ 42.8 ไม่แต่งเพราะผิดข้อบัญญัติ และกลัวพ่อแม่เสียใจ

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 6.2 แต่งเพราะสมัยนี้ไม่ถือแล้ว และรักกัน มากและร้อยละ 93.7 ไม่แต่งเพราะผิดข้อบัญญัติ และกลัวพ่อแม่เสียใจ

4. หากทางราชการประกาศว่าบ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่จะต้องเวนคืนที่ดิน โดยทางการจะนำพื้นที่ไปทำสาธารณประโยชน์จะยินดีหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 26.2 ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเคารพกฎหมายและร้อยละ 73.7ไม่ยินดีเพราะหาที่อยู่ใหม่ยากบ้านของใครใคร่รัก

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 14.2 ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ เคารพกฎหมายและร้อยละ 85.7ไม่ยินดีเพราะหาที่อยู่ใหม่ยากบ้านของใครใคร่รัก

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 18.7 ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเคารพกฎหมายและร้อยละ 81.2ไม่ยินดีเพราะหาที่อยู่ใหม่ยากบ้านของใครใคร่รัก

5. หากมีใครทำให้เดือดร้อนใจจะให้อภัยหรือไม่

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 29.3 ให้อภัย เพราะโกรธแล้วไม่ดี ถึงอย่างไรก็เพื่อนมนุษย์ด้วยกันร้อยละ 70.6 ไม่ให้อภัย เพราะต้องการให้เขาได้สำนึก และเราไม่เคยทำร้ายเขามาก่อน

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 71.4 ให้อภัย เพราะโกรธแล้วไม่ดี ถึงอย่างไรก็เพื่อนมนุษย์ด้วยกันร้อยละ 28.5 ไม่ให้อภัย เพราะต้องการให้เขาได้สำนึก และ เราไม่เคยทำร้ายเขามาก่อน

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 0 ให้อภัย เพราะ โกรธแล้วไม่ดี ถึงอย่างไรก็เพื่อนมนุษย์ด้วยกันร้อยละ 100 ไม่ให้อภัย เพราะต้องการให้เขาได้สำนึก และ เราไม่เคยทำร้ายเขามาก่อน

6. หากถูกนิทว่าร้ายจะทำอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือพุทธศาสนาร้อยละ 30.5 อยู่เฉยๆ คิดว่าเป็นกรรม และ ทำใจให้เย็น ไม่ยอมให้ความทุกข์ครอบงำและร้อยละ 69.4 พยายามหาวิธีแก้ข่าว หรือพยายามหาผู้ที่กล่าวร้ายเรา

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 71.4 ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และอยู่เฉยๆ คิดว่าเป็นกรรมและร้อยละ 28.5 ทำใจให้เย็นไม่ยอมให้ความทุกข์ครอบงำพยายามหาวิธีแก้ข่าวหรือ พยายามหาผู้ที่กล่าวร้ายเรา

กลุ่มตัวอย่างที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 43.7 อยู่เฉยๆ คิดว่าเป็นกรรม และ ทำใจให้เย็นไม่ยอมให้ความทุกข์ครอบงำและร้อยละ 56.2 พยายามหาวิธีแก้ข่าว หรือพยายามหาผู้ที่กล่าวร้ายเรา

5. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางประชากรของกลุ่มคนต่างศาสนา กับ ความคิดเรื่องความเป็นคนดี พบว่า

ศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง หมายความว่า กลุ่มคนต่างศาสนาที่เข้าใจหลักคำสอนทางศาสนาอยู่ในระดับปานกลางส่วน อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และถือเป็นความสัมพันธ์ในระดับต่ำ หมายความว่า กลุ่มคนต่างศาสนาที่มีอายุน้อย ไม่มีอาชีพ หรือ มีอาชีพแต่สร้างรายได้น้อยหรือไม่มั่นคง และมีการศึกษาน้อย จะมีผลต่อความคิดเห็นต่อพฤติกรรม อายุมากขึ้น การศึกษาสูงขึ้น ทำให้เข้าใจหลักของศาสนาดีขึ้น

6. เปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของกลุ่มคนต่างศาสนา จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร พบว่า

กลุ่มคนต่างศาสนา ที่มีเพศ และ อายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคนที่มีอาชีพต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และ นับถือศาสนาต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยคนที่เป็นนักศึกษามีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างกับคนที่เป็นข้าราชการ คนที่มีอาชีพรับจ้าง และคนที่เป็นแม่บ้าน

ส่วนคนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างในทางลบกับคนที่มีการศึกษาระดับ ปวศ. หรืออนุปริญญา โดยคนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีน้อยกว่าคนที่มีการศึกษาระดับ ปวศ. หรืออนุปริญญา และคนที่นับถือศาสนาพุทธ มีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างในทางลบกับคนที่นับถือศาสนาอิสลาม โดยคนที่นับถือศาสนาพุทธ โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีน้อยกว่าคนที่นับถือศาสนา

อิสลาม และ คนที่นับถือศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นเรื่องความเป็นคนดีแตกต่างในทางบวก กับ คนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ โดยคนที่นับถือศาสนาอิสลาม มีค่าเฉลี่ยความคิดมากกว่าคนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเชิงจริยศาสตร์แนวคิดเรื่องความเป็นคนดี กรณีศึกษาแนวคิดของกลุ่มคนต่างศาสนา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

6.2.1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดี

6.2.2. ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออก

6.2.3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์

6.2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดี

มีทัศนะประการหนึ่งว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ยกย่องผู้ที่รู้จักหาประโยชน์ส่วนตัว ผู้ที่สามารถเอาเปรียบผู้อื่นได้ ผู้ที่รู้จักหาตัวรอด ทำนองศรีธนญชัย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และอิสลาม แล้ว การรักษาประโยชน์ส่วนตัวจัดอยู่ในอันดับสุดท้ายในบรรดาคุณสมบัติที่คนดีจำเป็นต้องมี

ปัจจุบันมักได้ยินคำคัดค้านจากฝ่ายศาสนาในทำนองที่ว่าศาสนิกชนไม่เข้าใจหรือห่างเหินศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในหมู่ชาวพุทธ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษากลับมีข้อน่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามศาสนาต่างก็จัดคุณสมบัติของคนดีที่สอดคล้องกับคำสอนของศาสนาตนไว้ในอันดับที่หนึ่ง กล่าวคือ กลุ่มชาวพุทธจัดให้การมีสติรู้เท่าทันอยู่ในอันดับหนึ่ง กลุ่มชาวคริสต์จัดให้การปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรักอยู่ในอันดับหนึ่ง และกลุ่มมุสลิมจัดให้การมีศรัทธามั่นคงอยู่ในอันดับหนึ่ง กระนั้นก็ดี สำหรับในหมู่ชาวพุทธนั้น ถึงแม้จะให้ความสำคัญกับการมีสติรู้เท่าทันเป็นอันดับหนึ่ง แต่ในระดับคำสอนของพุทธนั้น การมีสติรู้เท่าทันจะมีความสัมพันธ์กับหลักวิปัสสนา ซึ่งมีความลึกซึ้ง อาจไม่เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไป ดังนั้น จึงยังเป็นที่น่าสงสัยว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธเข้าใจเช่นนั้นหรือไม่ เพราะว่าข้อความคำถามในแบบสอบถามเองไม่ได้ระบุความหมายที่เจาะจงเช่นนั้น เนื่องจากต้องใช้ถามทุกกลุ่มศาสนา และผลการศึกษาในส่วนของการยอมรับพฤติกรรม ดังที่จะอภิปรายในหัวข้อต่อไป สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ค่อยเข้าใจในคำสอนของกลุ่มตัวอย่างชาวพุทธ

นอกจากนี้ มีข้อสังเกตอีกประการว่าในบรรดากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธ ชาวคริสต์ และมุสลิมนั้น คุณสมบัติที่ว่าคนดีคือผู้ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรักจะจัดอยู่ในอันดับต้นๆ นั่นคือ จัดอยู่อันดับหนึ่งสำหรับกลุ่มตัวอย่างชาวคริสต์ และอันดับสองสำหรับกลุ่มตัวอย่างชาวพุทธและมุสลิม ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าในคำสอนของทั้งสามศาสนานั้นมีการให้ความสำคัญกับการไม่เบียดเบียนและช่วยเหลือผู้อื่น ในศาสนาพุทธ มีหลักปาณาติบาตและพรหมวิหาร ในศาสนาคริสต์ มีคำสอนเรื่อง Agape และในศาสนาอิสลามก็มีคำสอนเรื่องการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ เป็นต้น

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สำหรับคำถามข้อ “คนที่กีดกันผู้ที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่งานได้ด้วยเห็นว่าบุคคลนั้นมีข้อบกพร่องทางจริยธรรมเช่น เจ้าชู้” และ “คนที่รักษาหลักการโดยมิได้คำนึงถึงผลได้ผลเสีย” กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธและคริสต์ต่างก็เห็นว่าไม่เหมาะสม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมุสลิมตอบว่าไม่มีความเห็น ในทางตรงกันข้าม ต่อคำถามข้อ “คนที่ยอมละทิ้งหลักการเพื่อรักษาผลประโยชน์” กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธและคริสต์ตอบว่าไม่มีความเห็น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมุสลิมตอบว่าไม่เหมาะสม ข้อแตกต่างทั้งสองนี้น่าจะชี้ให้เห็นว่าระหว่างหลักการและประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธและคริสต์มีแนวโน้มจะให้ความสำคัญกับประโยชน์ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมุสลิมให้ความสำคัญกับหลักการ

สำหรับคำถามข้อ “คนที่คอยฟังคำสั่งค์สิทธิ์เมื่อเผชิญกับความยุ่งยาก” ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธเห็นว่าไม่เหมาะสม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างชาวคริสต์และมุสลิมเห็นว่าไม่มีความเห็น ประเด็นนี้น่าจะสะท้อนลักษณะของศาสนา กล่าวคือ ศาสนาคริสต์และอิสลามนับถือพระเจ้า จึงมีองค์ประกอบของการฟังคำสั่งค์สิทธิ์อยู่ในที่ แม้จะสอนให้มนุษย์ต้องฟังพาดตนเองก็ตาม ตรงข้ามกับศาสนาพุทธที่เน้นให้มนุษย์ฟังพาดตนเองเท่านั้น เช่นเดียวกัน สำหรับคำถามข้อ “คนที่เห็นว่าความมั่งคั่งและตำแหน่งการงานเป็นโชคที่สวรรค์ประทาน” และ “คนที่เชื่อถือคำของพ่อแม่ครูหรือผู้นำทางศาสนาโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง” พบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธเห็นว่าไม่เหมาะสม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างชาวคริสต์และมุสลิมเห็นว่าไม่มีความเห็น เหตุผลน่าจะเกี่ยวข้องกับลักษณะความเชื่อทางศาสนาเช่นกัน กล่าวคือ แม้จะยังสอนให้คนฟังตนเองและมีเหตุผล แต่ศาสนาคริสต์และอิสลามก็ยังมีองค์ประกอบของการนับถือในพระเจ้าและยึดหลักศรัทธาอยู่ กลุ่มตัวอย่างทั้งสองจึงไม่ตอบเด็ดขาดว่าไม่เหมาะสม ตอบเพียงแต่ไม่มีความเห็น

สำหรับคำถามข้อ “คนที่ถือหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน” น่าสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธไม่มีความเห็น ทั้งๆ ที่ศาสนาพุทธมีคำสอนเรื่องความเมตตา ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างชาวคริสต์เห็นว่าไม่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักคำสอนเรื่องความรัก และกลุ่มตัวอย่างมุสลิมก็เห็นว่าไม่เหมาะสม ต่างจาก

ภาพลักษณ์ที่คนทั่วไปเชื่อกัน อย่างไรก็ตาม ในประเด็นที่ดูจะเกี่ยวข้อง นั่นคือ เรื่องการให้อภัย พบว่าข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในส่วนของความคิดเห็นต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการให้อภัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามศาสนาตอบไปในทางไม่ให้ภัย (ดูหัวข้อ 6.2.3 ข้างล่าง)

6.2.2 ความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออก

จากผลการศึกษาพบ เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว มีข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธมีทัศนคติเห็นด้วยกับแนวคิดแบบอสังกตนิยม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างศาสนาคริสต์และอิสลามมีทัศนคติที่เป็นกลาง คือ ไม่มีความเห็นต่อแนวคิดนี้

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธเห็นว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ไม่น่ายอมรับอย่างยิ่ง คือ คนที่ฆ่าคน น้อยใจ ลักทรัพย์ คอรัปชั่น ตามลำดับ และเห็นว่าบุคคลที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ไม่น่ายอมรับ (ห้าอันดับแรก) คือ คนที่ใส่ความคนอื่น คนที่ทรยศต่อเพื่อน คนที่รับสินบน และคนที่โกหก ตามลำดับ คำตอบเหล่านี้สอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น ศีลห้า อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธกลับมีทัศนคติไม่แน่ใจว่าควรยอมรับคนที่ซื้อบริการทางเพศ ขายบริการทางเพศ มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และดื่มสุราหรือไม่ ทั้งๆ ที่พฤติกรรมเหล่านี้ขัดกับคำสอนพื้นฐาน เช่น ศีลข้อสาม ศีลข้อห้า นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธยังมีทัศนคติไม่แน่ใจมากที่สุดต่อพฤติกรรมที่เป็นข้อคำถามเมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างศาสนาอื่น ดังนั้น ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างชาวพุทธในส่วนนี้ น่าจะสนับสนุนทัศนคติทั่วไปที่ว่าชาวพุทธค่อนข้างหย่อนยานในการเรียนรู้หลักคำสอนทางศาสนา

กลุ่มตัวอย่างชาวคริสต์ พบว่ามีทัศนคติไม่ยอมรับอย่างยิ่งกับคนที่ฆ่าคน รับสินบน ลักทรัพย์ ใส่ความคนอื่น และนอกใจคู่ครอง สำหรับประเด็นเรื่องการนอกใจนี้ มีข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างชาวคริสต์เท่านั้นที่เห็นว่าไม่น่ายอมรับอย่างยิ่ง กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธและมุสลิมเห็นว่าไม่น่ายอมรับ นอกจากนี้ สำหรับกลุ่มพฤติกรรมที่ไม่น่ายอมรับ ชาวคริสต์รวมผู้ที่ซื้อและขายบริการทางเพศไว้ด้วย ซึ่งต่างจากชาวพุทธ ในขณะที่เดียวกับกลุ่มตัวอย่างชาวคริสต์ไม่แน่ใจในกรณีของผู้ที่ถ่ายภาพเปลือยและผู้ที่ดื่มสุราเหมือนกับกลุ่มชาวพุทธ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือกลุ่มชาวคริสต์ไม่แน่ใจว่าคนเหยียบจี้ไก่ไม่ฝ่อและคนโคดงานน่ายอมรับหรือไม่

สำหรับกลุ่มตัวอย่างมุสลิมนั้น ปรากฏว่าไม่ยอมรับพฤติกรรมใดในข้อคำถามเลย โดยมีทัศนคติไม่ยอมรับอย่างยิ่งกับคนที่น้อยใจ ใส่ความ ทรยศเพื่อน อยู่ในสามอันดับแรก คือ มีค่าเฉลี่ย 4.84, 4.81, 4.75 ตามลำดับ และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับคนที่ซื้อบริการทางเพศ มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน คอรัปชั่น

และลัทธิพหุ ในอันดับต่อมา มีค่าเฉลี่ย 4.62 และ ในอันดับต่อมา ไม่ยอมรับอย่างแข็งกับคนที่ฆ่าคน นินทา ผิดสัญญา และขายบริการทางเพศ โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.56 และ คนที่โกหก รับสินบน มีค่าเฉลี่ยที่ 4.50 ผลการศึกษาน่าจะสะท้อนถึงลักษณะทางศาสนาอิสลามและการอบรมทางศาสนาในหมู่ชาวมุสลิม ที่ทำให้มีทัศนคติสอดคล้องกับหลักศาสนา ซึ่งศาสนาอื่นน่าจะเรียนรู้

6.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์อุบัติเหตุบนท้องถนน พบว่ากลุ่มตัวอย่างทุกศาสนาส่วนใหญ่ ตอบว่าจะให้ความช่วยเหลือ คำตอบสอดคล้องกับการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรัก ในหัวข้อคุณสมบัติของคนดีข้างต้น

ในส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การโกหกเพื่อที่ได้ประโยชน์นั้นปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่าง ชาวพุทธและคริสต์เกินกว่าครึ่ง คือ ร้อยละ 59.8 และ 71.4 ตามลำดับ ตอบว่าจะโกหก ทั้งๆ ที่ทั้งสองกลุ่ม นี้เห็นว่าคนที่โกหกและทรยศเพื่อนมีพฤติกรรมที่ไม่น่ายอมรับ ทั้งนี้อาจจะเห็นว่าเป็นเพื่อนเป็นคนกันเอง อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธที่ตอบว่าไม่โกหกมีจำนวนใกล้เคียงกับที่ตอบว่าโกหก คือ ร้อยละ 40.1

ในทางตรงข้าม กลุ่มตัวอย่างมุสลิมเกินกว่าครึ่ง คือ ร้อยละ 56.2 ตอบว่าจะไม่โกหก สอดคล้องกับการไม่ยอมรับการโกหกและทรยศเพื่อน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมุสลิมที่ตอบว่าจะโกหก มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 43.7 ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่าเห็นว่าเพื่อนเป็นคนกันเองเช่นกัน

สำหรับสถานการณ์การแต่งงานกับคนนอกศาสนา ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธและคริสต์ เกินกว่าครึ่งตอบว่าจะแต่งงาน เป็นร้อยละ 61.5 และ 57.1 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ชาวคริสต์พบว่า กลุ่มที่ตอบว่าจะไม่แต่งงานมีจำนวนใกล้เคียงกับที่ตอบว่าจะแต่งงาน นั่นคือ ร้อยละ 42.8 สำหรับกลุ่มตัวอย่างมุสลิมนั้น ร้อยละ 93.7 ตอบว่าจะไม่แต่ง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของสังคม มุสลิมที่มีความใกล้ชิดและเคร่งศาสนา

สำหรับคำตอบในสถานการณ์ของการเวนคืนนั้น ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามศาสนาส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มชาวพุทธ ร้อยละ 73.7 กลุ่มชาวคริสต์ และกลุ่มมุสลิม ร้อยละ 85.7 81.2 ล้วนตอบว่าไม่ยินยอม ทั้งๆ ที่ในเรื่องของคุณสมบัติคนดีนั้น คุณสมบัติเรื่องการทำประโยชน์ให้ส่วนร่วมจะได้จัดอยู่ใน อันดับสามหรือสี่ จากหกอันดับ

สำหรับคำตอบเกี่ยวกับการให้อภัยนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธและชาวคริสต์ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 70.6 และ 7.17 ตามลำดับ ไม่ให้อภัย และกลุ่มตัวอย่างมุสลิมทุกคนตอบว่าไม่ให้อภัย สำหรับกลุ่มตัวอย่างมุสลิม มีข้อสังเกตว่าการแจกแบบสอบถามอยู่ในช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ และโลกมุสลิม จึงอาจมีผลต่อการตอบแบบสอบถาม

สำหรับเรื่องการถูกกีดกันนั้น กลุ่มตัวอย่างชาวพุทธและมุสลิมเกินกว่าครึ่ง คือ ร้อยละ 69.4 และ 56.2 ตามลำดับ เห็นว่าจะดำเนินการแก้ไข ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างชาวคริสต์ ร้อยละ 71.4 กลับเห็นว่าควรอยู่เฉยๆ

6.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแบ่งเป็นสองส่วนได้แก่ ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. วิจัยครั้งนี้ จำกัดการสำรวจอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงควรมีการศึกษาโดยขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างเป็นระดับประเทศ หรือเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดที่สำคัญต่อไป นอกจากนี้ ยังควรมีการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ชนบทและตัวเมือง

2. ถามในแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ยังจำกัดกับหลักการพื้นฐานของแนวคิดทางจริยศาสตร์และคำสอนทางศาสนาต่างๆ ทำให้ไม่ครอบคลุมถึงคำถามในส่วนที่เน้นคุณธรรม เช่น ความกตัญญู การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรพิจารณาประเด็นนี้ด้วย

3. การวิจัยครั้งนี้เน้นวิธีเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยภาคสนามประกอบด้วยเช่น การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อให้ได้ข้อมูลในมิติที่ต่างออกไป

4. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ สำรวจความเห็นของกลุ่มคนสามศาสนาเพื่อให้เห็นภาพโดยรวมของสังคมที่มีสมาชิกมาจากสามศาสนาเป็นสำคัญ งานวิจัยชิ้นต่อไปควรศึกษาเจาะจงในแต่ละกลุ่มศาสนา ซึ่งจะช่วยให้สามารถสร้างคำถามที่มีเนื้อหาเจาะจงมากขึ้น สามารถตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างทัศนะของศาสนิกและหลักคำสอนทางศาสนาได้

5. ผลการศึกษาแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมุสลิมมีทัศนะที่สอดคล้องกับหลักศาสนาที่สุด จึงน่ามีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยและวิธีการต่างๆ ที่มีผลต่ออบรมศาสนิก เพื่อเป็นแบบอย่างให้ศาสนาอื่นได้เรียนรู้ต่อไป

6.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างชาวพุทธมีทัศนะบางประการไม่สอดคล้องกับหลักคำสอนทางศาสนา โดยเฉพาะเรื่องการเสพยา การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การซื้อขายบริการทางเพศ ซึ่งกำลังเป็นปัญหาสังคมอยู่ในปัจจุบัน องค์กรที่เกี่ยวข้องควรที่จะให้ความสนใจเผยแผ่คำสอนในส่วนนี้ให้ชัดเจนขึ้น เพื่อเป็นการสนับสนุนการแก้ปัญหาสังคม

2. ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสามศาสนายังมีปัญหาในความเข้าใจเรื่องการให้อภัยอยู่ ผู้รับผิดชอบทั้งสามศาสนาจึงควรใส่ใจในการเผยแผ่ทำความเข้าใจคำสอนในส่วนดังกล่าว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). พระไตรปิฎกฉบับหลวง. เล่มที่ 11 ข้อที่ 292 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- การศาสนา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (ม.ป.ป.). ศาสนาอิสลามฉบับของสำนักจุฬาราชมนตรี. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). วิกฤตเศรษฐกิจชีวภาพ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทรุ่งเรืองการพิมพ์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). ปฏิรูปค่านิยมสังคมไทยเพื่อบรรเทาการคอร์รัปชัน. วารสารสังคมศาสตร์, 44(1), 18-21.
- จอห์น เควิส. (ม.ป.ป.). เพิ่มความรู้ วิวัฒนาการและการคล้อย. พระเจ้า. มนุษย์และบาป. ความรอด. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธการพิมพ์.
- จงเงิน บุญวัง. (2532). การศึกษาค่านิยมของนักเรียนในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีต่อผู้สูงอายุ. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จ่านงค์ ทองประเสริฐ. (2539). ปรัชญาประยุกต์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เอชเอ็นกรุ๊ป จำกัด.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2540). วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ และคณะ. (2537). ความรู้พื้นฐานทางศาสนา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2525). สังคมวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ วัชรมัย. (2533). การศึกษาค่านิยมทางประชากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มี การอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันในเขตกรุงเทพมหานคร. หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ และวิธาน สุชีวกุล. (2538). หลักการดำรงชีวิตในสังคมไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิตยา สุวรรณชญ. (ม.ป.ป.). สังคมและวัฒนธรรมไทย : ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง.

สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. (2520). รายงานการวิจัย :

จริยธรรมของเยาวชนไทย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร .

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2539). ทฤษฎีค้นไม่จริยธรรมการวิจัยและพัฒนาบุคคล.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คุณหญิง เมธกรโร, พระ. (2532). การพัฒนาสังคมในทัศนะของพุทธทาสภิกขุ. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

ทองหล่อ วงษ์ธรรม. (2536). ปรัชญาตะวันออก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนไทร

เทพเวที, พระ. (ป.อ.ปยุตโต). (2532). การศึกษาที่สากลบนพื้นฐานแห่งภูมิปัญญาไทย.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง .

ธรรมโกศาจารย์, พระ. (ม.ป.ป.). คบคนดี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

ธรรมปิฎก, พระ. (ป.อ.ปยุตโต). (2538). กรรมและนรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา.

_____. (2536). จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :

บริษัทสหธรรมิกจำกัด.

_____. (2537). พุทธวิธีการแก้ปัญหาพุทธศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร :

บริษัทสหพิมพ์จำกัด .

_____. (2540). ชีวิตในสังคมเทคโนโลยี. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.

_____. (2540). ธรรมบุญชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนากรมการศาสนา.

_____. (2543) พุทธธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

ธีระพร อุวรรณโณ. (ม.ป.ป.). จริยธรรมกับการศึกษา. [เอกสารทางวิชาการ] คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิธิ เอียวศรีวงศ์และคณะ. (2536). มองอนาคตบทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการสังคมไทย.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

เนื่องน้อย บุญเนตร. (2537). จริยศาสตร์สภาวะแวดล้อม โลกทัศน์ในพุทธปรัชญาและปรัชญา

ตะวันตก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์.(2537). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- บุญน้อม มุ่งงาม. (2533). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ค่านิยมแบบพุทธและแนวการดำเนินชีวิตของชาวพุทธในปัจจุบัน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2541). จริยธรรมกับชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์.
- เบญจพิชญ์ บุญจิตกุล และอังคณา นันทิพาวรรณ.(บรรณาธิการ). (2533). เอกสารการสอนชุดแนวคิดไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปรีดี บุญเชื้อ. (2513). จริยปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ป้วย อึ้งภากรณ์ และคณะ. (2537). อุดมคติสำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ผาสุก มุทระเมธา. (2535). คตินิเวศน์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- พนัส หันนาคิน. (2526). การสอนค่านิยมและจริยธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). พิษณุโลก : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.
- พิจิตรธรรมพาที. พระ. (2544). กรรมบันดาล. วารสารพุทธธรรม. 41(1), 10-11.
- แพรวพรรณ เกิดโกคา. (2525). ค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร. หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาอาชีวศึกษาและงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ไพฑูรย์ อุทัยคาม. พระมหา, (2544). การศึกษาแนวคิดเรื่องทานตามหลักพุทธจริยศาสตร์กับความเข้าใจเรื่องทานของชาวไทยพุทธ : ศึกษาเฉพาะในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉิม และอ้อมเดือน สดมณี. (2529). รายงานการวิจัยการยึดหลักทางศาสนาในการดำเนินชีวิตของชาวชนบทไทยและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนพรัตน์ประสาธน์มิตร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัย). (2540). รวมบทความเชิงวิชาการพุทธศาสนาและปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- เมธีธรรมาภรณ์, พระ. (2532). ปรัชญากรีกโบราณ. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. (2537). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุค ศรีอาริยะ. (2541). มายาโลกาภิวัฒน์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพมหานคร : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- ราชธรรมนิเทศ, พระ. (ม.ป.ป.) พระพุทธศาสนาให้อะไร. กรุงเทพมหานคร :
พิมพ์ที่พรศิวกการพิมพ์.
- ราชวรณีย์, พระ. (ป.อ.ปยุตโต). (2527). ค่านิยมแบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์เทียนวรรณ.
- วรศักดิ์ วรรณโม, พระ. (2540). พุทธจริยศาสตร์เพื่อมวลมนุษยชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์ธรรมสภา.
- วริยา ชินวรรณ (บรรณาธิการ). (2536). นันทาทรศนะเกี่ยวกับจริยธรรม. เอกสารประกอบการ
สัมมนาเรื่อง นันทาทรศนะเกี่ยวกับจริยธรรม วันที่ 4 มกราคม 2535 สถาบันพัฒนาการ
สาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริพร แยมณี. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับ
อายุและการศึกษาของคนไทย. ปรินญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ประยุกต์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ส. ศิวรักษ์. (2525). ศาสนากับสังคมไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
เทียนวรรณ.
- สมาคมพระคริสตธรรมไทย. (2544). พระคริสตธรรมคัมภีร์. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร.
- สงศรี ชมพู. (2539). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นครศรีธรรมราช : ฝ่าย
เอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สนิท สมัครการ. (2519). มีเงินนับว่านื่อง มีทองนับว่าพี่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เพ็ญอักษร.
_____. (๒๕๔๒). การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ ไสว กราฟฟิค.

- สาลี สิริโล . (2542) . จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล . (พิมพ์ครั้งที่ 7) . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- สุนทรี โคมิน และสนธิ สมัการ . (2528) . รายงานการวิจัยเรื่องค่านิยมและระบบค่านิยม : เครื่องมือในการสำรวจวัด . สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ .
- สุพัตรา สุภาพ . (2536) . สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี . (พิมพ์ครั้งที่ 6) . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช .
- เสาวนีย์ จิตต์หมวด . (2535) . ศาสนาอิสลาม . (พิมพ์ครั้งที่ 3) . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทางน้ำ .
- อศุขย์ วิริยเวชกุล . (2541) . สะท้อนแนวคิดการศึกษาไทย : ปัจจุบันและอนาคต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล . กรุงเทพมหานคร : เจริญดีการพิมพ์ .
- อมรวิรัช นาคกรทรรพ . (2539) . ความฝันของแผ่นดิน . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตะวันออกจำกัด .
- อมรา พงศาพิชญ์ . (2533) . วัฒนธรรมศาสนาและชาติพันธุ์วิเคราะห์สังคมไทยแนวนุชนวิทยา . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- อานนท์ อาภาภิรม . (2531) . ลักษณะสังคมไทยและปัญหาของสังคมไทย . (พิมพ์ครั้งที่ 2) . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ .
- _____ . (2525) . สังคมวัฒนธรรมและประเพณีไทย . (พิมพ์ครั้งที่ 2) . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ .

ภาษาอังกฤษ

- Barry, V. (1982). Applying Ethics: A Text with Readings. California : Wadsworth Publishing Company.
- Beach, W. (1985). Christian Ethics in the Protestant Tradition. Atlanta: John Knox Press.
- Gluckhohn, F.R., & Strodtbeck, F.L. (1961). Variations in Value Orientations. Illinois: Row & Peterson.
- Mole, R.L. (1973). Thai Values and Behavior Patterns. Vermont : C.E. Tuttle Rutland.
- Pongsapich, A. (Ed.). (1998). Traditional and Changing Thai World View. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

ภาคผนวก

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย
เรื่อง
การศึกษาเชิงจริยศาสตร์เกี่ยวกับความคิดเรื่องความเป็นคนดี
กรณีศึกษาความคิดของกลุ่มคนต่างศาสนาในกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งสิ้น 6 ตอน

- ตอน 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอน 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดี
- ตอน 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคล
- ตอน 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
- ตอน 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์
- ตอน 6 คำถามปลายเปิด

คำตอบของท่านทุกข้อ มีความสำคัญและถือเป็นความลับ จะไม่มีการนำออกเปิดเผยให้คนอื่นทราบ นอกจากจะใช้ประโยชน์ในการวิจัยนี้เท่านั้น จึงขอความร่วมมือท่านตอบคำถามทุกข้อให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอเจริญพร

(พระปลัดอำพร สมอาษา)
นักศึกษาปริญญาโท โครงการจริยศาสตร์ศึกษา
ภาควิชามนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคนดี

คำชี้แจง ท่านคิดว่าคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กำหนดให้นี้ ข้อใดคือคุณสมบัติของคนดีที่จำเป็นต้องมี โปรดระบุตัวเลข 1-6 หน้าข้อความต่อไปนี้ตามลำดับความสำคัญ (ใส่เลข 1 หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าสำคัญมากที่สุด โดยให้ลำดับความสำคัญจะลดหลั่นกันไปจนถึงเลข 6)

ลำดับความสำคัญ	ข้อความ
.....	รักษาประโยชน์ส่วนตน
.....	มีศรัทธามั่นคง
.....	ทำต่อผู้อื่นในฐานะเพื่อนมนุษย์
.....	มีสติรู้เท่าทันความคิดความรู้สึกของตน
.....	ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรัก
.....	สร้างประโยชน์ส่วนรวม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมบุคคล

ถ้าชี้แจง โปรดขีดเครื่องหมาย (/) ลงไปในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อความ	ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง	ไม่เหมาะสม	ไม่มีความเห็น	เหมาะสม	เหมาะสมอย่างยิ่ง
1. คนที่เห็นแก่ตัว	/				
2. คนที่หลงตัวเอง	/				

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้

ท่านเห็นว่าคนเหล่านี้มีพฤติกรรมเหมาะสมหรือไม่	ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง	ไม่เหมาะสม	ไม่มีความเห็น	เหมาะสม	เหมาะสมอย่างยิ่ง
1. คนที่ไม่รู้จักรักตัวเอง					
2. คนที่ไม่สนใจความได้เปรียบของตน					
3. คนที่ไม่รู้จักรักษาดูแล					
4. คนที่ยอมลำบากเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น					
5. คนที่ละเมิดประโยชน์ของคนส่วนน้อยเพื่อประโยชน์คนส่วนใหญ่					
6. คนที่อยู่ในสังคมแต่ไม่รู้จักเสียสละให้สังคม					
7. คนที่กีดกันผู้ที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่งานได้ ด้วยเห็นว่าบุคคลนั้นมีข้อบกพร่องทางจริยธรรม เช่น เจ้าชู้					
8. คนที่รักษาหลักการโดยมิได้คำนึงถึงผลได้ ผลเสีย					
9. คนที่ดำเนินหรือแทรกแซงผู้ที่มิประพฤติกรรมชั่วขัดตาตนเอง					
10. คนที่เข้าช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่คิดคำนึงว่าเขาจะยินดีรับความช่วยเหลือหรือไม่					

ท่านเห็นว่าคนเหล่านี้มีพฤติกรรม เหมาะสมหรือไม่	ไม่เหมาะสม อย่างยิ่ง	ไม่เหมาะสม	ไม่มีความ เห็น	เหมาะสม	เหมาะสม อย่างยิ่ง
11. คนที่ยอมละทิ้งหลักการเพื่อรักษาผลประโยชน์					
12. คนที่ไม่ทำหน้าที่เพราะเกรงว่าจะได้รับความเดือดร้อน					
13. คนที่ไม่พอใจในสิ่งที่ตนหามาได้					
14. คนที่มีความคิดมาคร่ำครวญแต่พยายามให้เหตุผลแก้ตัวกับตนเองว่ามีได้เป็นเช่นนั้น					
15. คนที่จมปลักอยู่กับความทุกข์ความไม่สบายใจเมื่อพยายามดีที่สุดแล้ว					
16. คนที่ไม่สนใจทำกิจกรรมของตนให้ดีขึ้น แม้แต่ทำประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่					
17. คนที่ไม่ปฏิบัติต่อผู้อื่นแบบที่ตน ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง					
18. คนที่คอยฟังพาลถึงศักดิ์สิทธิ์เมื่อเผชิญ กับความยุ่งยาก					
19. คนที่ไม่มุ่งทำมาหากินเพราะเห็นว่า ทรัพย์สินเป็นอุปสรรคต่อความดี					
20. คนที่ถือหลักตาต่อตาฟันต่อฟัน					
21. คนที่ไม่ทำตามคำสอนทางศาสนาเพราะ เห็นว่าทำให้ชีวิตจืดชืด					
22. คนที่เห็นว่าความมั่งคั่งและตำแหน่งการ งานเป็นโชคที่สวรรค์ประทาน					
23. คนที่เชื่อถือคำของพ่อแม่ ครู หรือผู้นำ ทางศาสนาโดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง					
24. คนที่ทำตามในสิ่งที่อยากทำมากกว่า ปฏิบัติตามหลักศาสนา					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ท่านเห็นว่าบุคคลจะเป็นที่ยอมรับได้มาก น้อยเพียงไรหากมีพฤติกรรมเช่นนี้	ไม่น่ายอมรับ อย่างยิ่ง	ไม่น่ายอมรับ	ไม่แน่ใจ	ยอมรับได้	ไม่เห็น ว่าน่าคิด ใจเลย
1. คนที่โกหก					
2. คนที่ผิดสัญญา					
3. คนที่ไม่ตรงต่อเวลา					
4. คนที่ดื่มสุราเมรัย					
5. คนที่ไม่ศรัทธาในพระเจ้า					
6. คนที่นอกใจคู่ครอง					
7. คนที่เล่นพรรคเล่นพวก					
8. คนที่ช่วยคนอื่นเพื่อหวังผลตอบแทน					
9. คนที่รับสินบน					
10. คนทำงานแบบผักชีโรยหน้า					
11. คนที่ทำบุญเอาหน้า					
12. คนที่คอร์รัปชั่น					
13. คนที่เหยียบยีไก่ไม่ฝ่อ					
14. คนที่ฆ่าคน					
15. คนที่ลักทรัพย์					
16. คนที่ฉ้อโกง					
17. คนที่ใส่ความบุคคลอื่น					
18. คนที่นินทาผู้อื่น					
19. คนที่เล่นการพนัน					
20. คนที่ทรยศเพื่อน					
21. คนที่ถ่ายภาพเปลือย					
22. คนที่ดูภาพอนาจาร					
23. คนที่ขายบริการทางเพศ					
24. คนที่ซื้อบริการทางเพศ					
25. คนมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน					
26. คนที่โศดงาน					
27. คนหลงตัวเอง					

ตอนที่ 5 ความเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจในสถานการณ์

คำชี้แจง โปรดกากเครื่องหมาย (/) หน้าข้อที่ท่านเห็นด้วยมากที่สุด

1. ถ้าหากท่านกำลังขับรถไปทำงาน และพบคนประสบอุบัติเหตุบนท้องถนน ท่านจะอย่างไร
 - [] ก. หยุดรถลงไปช่วย
 - [] ข. โทรแจ้ง จ.ศ.100
 - [] ค. ขับผ่านไปเพราะกลัวจะสายทำงาน
 - [] ง. ไม่ช่วยเพราะกลัวถูกกล่าวหาว่าเป็นคนชน
2. ถ้าท่านโกหกเพื่อนแล้วได้ประโยชน์ ท่านจะทำหรือไม่
 - [] ก. ทำถ้าไม่เสียหายมากนัก
 - [] ข. ทำเพราะเป็นเพื่อนอภัยกันได้
 - [] ค. ไม่ทำเพราะให้เกียรติเพื่อน
 - [] ง. ไม่ทำเพราะไม่อยากให้เพื่อน โกหกเรา
3. ถ้าท่านนับถือศาสนาที่มีข้อห้ามไม่ให้แต่งงานกับคนนอกศาสนา แต่ท่านกำลังรักกับคนที่จะไม่เปลี่ยนศาสนามาเข้ากับของท่าน ท่านจะแต่งงานกับเขาหรือไม่
 - [] ก. ไม่แต่งเพราะผิดข้อบัญญัติ
 - [] ข. ไม่แต่งเพราะกลัวพ่อแม่เสียใจ
 - [] ค. แต่งเพราะสมัยนี้ไม่ถือแล้ว
 - [] ง. แต่งเพราะรักกันมาก
4. ถ้าทางราชการประกาศว่าท่านอยู่ในบริเวณพื้นที่จะต้องเวนคืนที่ดิน โดยทางการจะนำพื้นที่ไปทำสาธารณประโยชน์ ท่านจะยินดีหรือไม่
 - [] ก. ยินดีเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
 - [] ข. ยินดีเพราะเคารพกฎหมาย
 - [] ค. ไม่ยินดีเพราะหาที่อยู่ใหม่ยาก
 - [] ง. ไม่ยินดีเพราะบ้านใคร ใครก็รัก

5. ถ้ามีใครมาทำให้ท่านเดือดร้อนใจ ท่านจะให้อภัยหรือไม่
- [] ก. ให้อภัยเพราะโกรธแล้วไม่ดี
 - [] ข. ให้อภัยเพราะถึงอย่างไรก็เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
 - [] ค. ไม่ให้อภัยเพราะต้องการให้เขาได้สำนึก
 - [] ง. ไม่ให้อภัยเพราะเราไม่เคยทำร้ายเขามาก่อน
6. ถ้าท่านถูกนิทนาว่าร้าย ท่านจะทำอย่างไร
- [] ก. พยายามหาวิธีแก้ข่าว
 - [] ข. พยายามหาผู้ที่กล่าวร้าย
 - [] ค. อยู่เฉยๆ คิดว่าเป็นกรรม
 - [] ง. อยู่เฉยๆ ไม่ยอมให้ความทุกข์ครอบงำ

ตอนที่ 6 คำถามปลายเปิด

คนดีในทัศนะของท่านคือคนที่.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	อำพร สมอาษา
วัน เดือน ปีเกิด	26 มิถุนายน 2516
สถานที่เกิด	จังหวัดร้อยเอ็ด ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์ เอกบริหารการศึกษา, พ.ศ. 2542 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์) สาขาวิชาเอกจริยศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
ทุนวิจัย	กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงาน สกว.)
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	เลขานุการศูนย์พัฒนาสาสนามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

EXECUTIVE SUMMARY

An Ethical Study of the Concept of Good Person: A Case study of the Views of Different Religious Groups in Bangkok

1. Abstract

This research integrated both qualitative and quantitative methods to study the concept of good person according to ethical theories and religious teachings; the views concerning the characteristics of good person in the Thai society; and the views about good person among religious groups. The study consisted of documentary research and cross-sectional survey. The sample groups consisted of 399 Buddhists, Christians, and Muslims in Bangkok. The tool was questionnaire.

The results of documentary research showed that a person is good in Egoist terms when he acts for his long- term self- interest; in Utilitarianist terms when he acts for the majority's interest; in Kantian terms when he treats the others as end in themselves; in Buddhist terms when he is mindful and constituted by Kusalas; in Christian terms when he is constituted by Agape, act in accordance with God's commands, and as God's image; and in Islamic terms when he lives as human being and has faith.

The results of cross-sectional survey found that, regarding the characteristics of good person, all religious groups gave the highest rank to the characteristics taught in their religions and

the lowest rank to Egoist characteristics. All groups ranked either in the first or second place the characteristics of loving-kindness.

Regarding the conducts of good person, Buddhist group found Egoist conducts agreeable while the other two were neutral. Moreover, Buddhist group had some views that were not in agreement with religious teachings while Muslim group had all views in accordance with their religious teachings. However, regarding the views about their decisions in given situations like a sacrifice for common good, all groups gave responses that contradicted their views about the characteristics and conducts of good person.

It is suggested that further research be conducted with larger sample group, and there should be a comparative study among important provinces.

2. Background

Usually, we all share a basic belief that morally good individuals are one of the important factors that contribute to a good society. A good indicator is an indispensable aim of education which consists in an inculcation of a moral character into the young members of the society . According to the Thai culture, it is generally held that to be a good person is to be honest, generous, kind, humble, and grateful. However, a close scrutiny suffices to show that the uniformity of the ideas pertaining to the characteristics of a good person is lacking. They instead vary from one social group to another.

One social group may perceive a form of behavior to belong to a good person while it is considered by another to be totally irrelevant to a moral character or even belong to a fool who

misses a chance to take advantage. Moreover, certain forms of behavior have negative impacts on the society, but they are perceived to be the acts of a good person by some social groups (จิตินันท์ ธรรมโชติ, 2542 : 31). Besides, some individuals who have certain features believed to constitute a good person-- like a high social status or a good education -- did abominable deeds. Illustrations of such perplexity are briefly shown in what follows.

Some Thais praise those who can get away with it after they successfully pursue their egoistic purposes in dishonest ways. The achievement of an individual's ends irrespective of means is acceptable (เบญจพิชญ์ บุญรัฐกิจกุล และอังคณา นันทิพาวรรณ, 2533 : 8). As a result, many Thais not only do not respect rules but always find a chance to break or bend them for their own advantages. Moreover, it is not hard to find people who express their belief in certain principles like democracy, but refuse to follow them if their interests are crossed. Thus, it is ironical that those who take advantage and slip out of the legal hands are seen as wise while those who respect the rules despite themselves are instead a fool.

The Thai culture endorses a patron-client relationship. Those who give to others are deemed to be a good person in all cases. For example, there was a controversy over the deed of a parliamentary member who, after appointed to a position in the cabinet, skillfully drew to his electorate the budgets that should be distributed to other provinces in greater need. In principle, this is unjust because the budgets belong to the country for the country, not a particular area with some MP's political establishment. However, it turned out that people in his electorate found it very satisfying since the MP in question did the duty of a good patron. They thought that they had

made the right decision to vote for him. And their decision was snugly in accordance with the government's electoral campaign that people should vote for the good.

The Thai society admires and honors the rich. Moreover, people of high rank are also considered to be good persons. That is why there are proverbs like "มีเงินนับว่าน้อง มีทองนับว่าพี่" or "ช้างเหยียบนา พระยาเหยียบเมือง". The importance given to high status leads to a lot of problems. For example, some civil servants are corrupted because they want to be rich and so honorable; and they want money for the bribes to have themselves moved to a higher rank. It is not a surprise that Thailand is always ranked as one of the countries with serious problem of corruption.

Another illustration is the belief that seniority is a constituent of a good person who is dependable and facilitate social peace. The young have the duty to obey and serve the senior. If these are fulfilled, they are considered to be a good person. This is evident in the proverb "เดินตามผู้ใหญ่ หมาไม่กัด". However, seniority does not guarantee morality. It is not rare the picture of people trying to depend on the senior who should not, and can not, be depended on for they lack wisdom and justice. This contributes to a problem, rather than solve it.

Thus, it is clear that social thoughts do not correspond to the reality. This warns us that, if we really want to promote a good social condition in line with the above basic belief, we can not rely on the society's definition of good person. Yet, another problem follows. That is, if not that of the society, what standard should we use to sort the good from the bad? Ethics and major religions -- Buddhism, Christianity and Islam-- should provide us with the needed resources. Therefore, an

objective of this thesis is to explore the concept of good person as appeared in these systems of thought.

Another interesting point is whether believers of different religions have different concept of good person. That is because it is believed on the one hand that religion has a great influence on people's thoughts; on the other hand, these people live in the same society. As a result, an inquiry into this is also an objective of this thesis. The results of the study is hoped to show us a guideline for promoting a suitable view of good person.

3. Objectives

1. To study the concept of good person in Ethics and major religions.
2. To study the concept of good person in the Thai society.
3. To study the views about good person among religious groups in Bangkok.

4. Scope

The research explores the concept of good person in the Thai society, in the western ethical theories, and in the Buddhist, Christian, and Islamic ethics. Moreover, the correlation between the belief in a religion and the idea of what constitutes a good person is also studied among people in Bangkok.

5. Methodologies

The study consists of two parts as follows:

1. Documentary research: The related literature is reviewed in the exploration of the concept of good person in the Thai society, western ethics, and major religions.

2. Field study: Questionnaire is designed to collect data of the views about good person held by 399 Bangkokians belonging to different religious groups -- Buddhist, Christian, and Islamic. The questionnaire consists of three parts. The first part asks the respondents to rank the given characteristics of good person; the second part presents the respondents with a set of conducts unacceptable on their religious bases and ask whether they find them acceptable; the last part consists of situations for which the respondents are asked to choose a decision.

6. Anticipated Benefits

1. Knowledge about the concept of good person in western ethics and major religions.
2. Knowledge about the concept of good person in the Thai society.
3. Knowledge about the correlation between the held religious beliefs and the view of good person.

7. Results and Discussions

It was found that a person is good in Egoist terms when he acts for his long- term self-interest; in Utilitarianist terms when he acts for the majority's interest; in Kantian terms when he treats the others as end in themselves; in Buddhist terms when he is mindful and constituted by

Kusalas; in Christian terms when he is constituted by Agape, act in accordance with God's commands, and as God's image; and in Islamic terms when he lives as human being and has faith.

Moreover, it was found that, when statistically tested, the samples from different religious groups did not have different views about good person. The followings are discussion of the results according to each part of the questionnaire—characteristics of good person, opinions about conducts' acceptability, and decisions in given situations.

7.1 Characteristics of 'Good Person'

There is a widespread view that more and more Thais consider to be desirable those people who know how to take care of their self-interests. However, this trend is not reflected in the results because all religious groups gave the lowest rank to the egoist quality as a necessary element of the characteristics of good person.

It is remarkable that all religious groups gave the first rank to the characteristics as taught in their religions. That is, the Buddhist samples gave the highest rank to mindfulness, the Christian samples to treatment of others with love, and the Muslim samples to unshakable faith.

Considered as a whole, treatment of others with love was ranked high in all groups. That is, it held the first place in case of the Christian samples and the second place in case of the Buddhist and Muslim samples.

It is also noticeable that the Buddhist and Christian samples seemed to give priority to benefit over principle, which is contrary to the Muslim samples. However, unlike the Christian

and Muslim samples, the Buddhist samples found the following characteristics to be less agreeable: dependence on the holy, belief in grace, and strict obedience to the authorities.

7.2 Opinions about Conducts' Acceptability

As a whole, the Buddhist samples found those conducts with egoist element to be acceptable while the other two groups of the samples were neutral. Moreover, the Buddhist samples were uncertain whether commercial and premarital sex, and alcohol drinking were acceptable even though these conducts are against the religion's moral prescriptions.

It is remarkable that the Christian samples found the unfaithful conduct to be very unacceptable. However, they were uncertain whether pornographic modeling and alcohol drinking were acceptable. Also remarkable is that they were uncertain about the acceptability of absenteeism and avoidance of hard work.

The Muslim samples found all the conducts to be unacceptable. Therefore, their views were in conformity with their religious teachings.

7.3 Decisions in Given Situations

When asked whether they would lie their friends to gain some advantage, 59.8 per cent of the Buddhist samples and 71.4 per cent of the Christian samples answered they would while 56.2 per cent of the Muslim samples gave the contrary response. It is remarkable that the numbers of those who gave the positive and those who gave the negative response among each group of the

samples are close even though, in the above section, most of them found the conduct of betraying friends to be disagreeable.

Moreover, in the situation where one had to decide whether one would marry a person from different faith, 93.7 per cent of the Muslim samples gave a negative response while 61.5 per cent of the Buddhist samples and 57.1 percent of the Christian samples answered they would do so.

Furthermore, 100 per cent of the Muslim samples, 70.6 per cent of the Buddhist samples and 71.7 per cent of the Christian samples responded that they would not forgive those who unjustly offended them.

8. Suggestions

1. A further study should be conducted in order to find out the views about good person among wider population, and a comparison should be made between the samples in the urban and rural areas.

2. It was found that, unlike the other two groups, the Buddhist samples gave many responses that were not in accordance with the religious teachings even though the conducts they did not find to be disagreeable are parts of the serious social problems today—for example, prostitution, pornography, premature sex. Therefore, the involved parties should take this into consideration to promote the right views.